

Page 2-0

अनुसूची संख्या : २४४

4444

पश्चिम बंगाल राज्य सरकार
मुख्यमंत्री
श्री अशोक मिश्र

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 श्री कृष्णाय नमः ॥ श्री गुरुभ्यो नमः ॥
 श्री गणेशाय नमः ॥ श्री लक्ष्मणे नमः ॥

નિવેદન

સ્વેચ્છાબધાર એ જ્ઞાતદિને મારે જેમ ઉપયોગી છે તેમ આત્મ-
ચિંતા મારેનું પણ એક જરૂરી સાધન છે. અને તેથી જ સ્વાધ્યાયની
આત્મતર તપમાં મહત્ત્વ કરવામાં આવી છે તે વચાર્થ છે

તે આ પુસ્તકમાં આત્મચિંતાના આદર્શને ઉપયોગી થઈ શકે એવી
૧૬ જેઠી પદ્ધતિઓ આપવામાં આવી છે. એ જાણીય પ્રાકૃત ભાષામાં
રચાયેલી છે. પ્રાકૃત ભાષા બાલે અને અપરણુને અપરિચિત જાતી થઈ
દેવ, પદ્મ એક કાલે જ આસના અમુક પ્રેક્ષના સામાન્ય જનસમૂહની
કેળિડી ભાષા હતી, અને જેમ શાસ્ત્રોની પ્રરચિક રચના એ ભાષામાં
જ થઈ હતી, કાળક્રમે એ ભાષા મોટીની ભાષા થઈને શાસ્ત્રની ભાષા
જાતી થઈ, જ્યાં એ પ્રયોગ વિદ્વાનોનો જાણર આધુ રચાતી જાતી જેમ
મુનિવરોની આવી પ્રાચિન-જયંતીન પ્રતિભાષી ધારિત થાય છે

આ કાલ્પવૃત્તિઓનો વિષય એના નામથી જ સ્પષ્ટ થઈ શકે એવાથી
એ મારે જાણી વિવેચન કરવાની જરૂર નથી. બીજું, આ પ્રતિઓનું
મુખાંકન, માત્રાત્મકી દૃષ્ટિએ નથી કરતાં, એના ભાષાની ઉદ્ભવમના
વેળા સરળતાથી દૃષ્ટિએ જ કરવું ઈચ્છિત છે.

પ્રાન-ભાષે કે ગમે ત્યારે અવગણના સમયે આવી પ્રતિઓનું સંસ્કૃ-
ત-મનન કરવાથી આત્મભાવના આત્મ રહે છે, આવી ભાવનાઓને વડે
રાજવાતી તેમ જ એનું મુગ્ધુર સુગમ કરવાની દૃષ્ટિએ મધ્યમના પદ્ધતિઓ
પણ ઉપયોગી તીવર છે. આ દૃષ્ટિએ આ પુસ્તકમાં મધ્યેથી કાલ્પવૃત્તિઓ
શી પદ્ધતિમાં અધાનુભાવોને ઉપયોગી થઈ શકે એવી આશા છે

પદ્મ બાન રાજવા જાણ દૃષ્ટિએ, મનિદોષ કે મુગ્ધુરોત્પત્તિ આત્મ
કર્તાન મૂળ સ્ત્રી જ્યાં પામી દોષ તે જામે ચિન્મયિનિ દુષ્ટા આપીએ
છાએ, અને એવી જુએ નરક અમાનુ બાન દોષવાતી આ પ્રવચન
વાચોને ચિત્તી કરીએ છાએ.

विषय-सूचि

विषय	पृष्ठ
१ गुणानुगागकुञ्जकम्	१
२ श्रीगुरुप्रदक्षिणकुञ्जकम्	१
३ मरिचमातुबोम्पनियमकुञ्जकम्	१५
४ पुण्यकुञ्जकम्	३
५ दन्तमहिमागर्भिर्न श्रीगुरुकुञ्जकम्	३४
६ रोगमहिमागर्भिर्न श्रीगुरुकुञ्जकम्	४
७ श्रीरघु.कुञ्जकम्	४७
८ श्रीमत्तु.कुञ्जकम्	५४
९ श्रीमत्तु.कुञ्जकम्	६१
१० श्रीगुरुपापकुञ्जकम्	६४
११ श्रीमोक्षकुञ्जकम्	७
१२ श्रीगुरुमातुबोम्पकुञ्जकम्	७
१३ श्रीगुरुमातुबोम्पकुञ्जकम्	९४
१४ इन्द्रियविभ्रमनिरोधकुञ्जकम्	९८
१५ कर्मकुञ्जकम्	११
१६ नारायणकुञ्जकम्	१६
१७ श्रीदत्तियावद्विकुञ्जकम्	११०
१८ श्रीमन्मोक्षसंग्रहिकरणम्	११६
१ इन्द्रियसंग्रहण-शतकम्	१६१

શ્રીસોમસુદરશ્ચરિષિષ્યેણ મિનર્હર્ષગણિના કૃતં

ગુણાનુરાગકુલકમ્

સયલકલ્લાણનિલય, નમિઝ્ઞણ તિસ્થનાહપયકમ્લ ।
પરઘુણગહ્ણસરૂવ, મળામિ સોહગ્ગસિરિજ્ઞણય ॥૧॥

અર્થ — મહા કલ્પાણના નિવાસસ્થાન તીર્થ કરે ભગ
વાનના અશ્વક્રમણને નમીને સોભાઅશીકારક જેવું ધરામાં
શુભેને પ્રકલ્પ કરવાનું સ્વરૂપ કરું છે ॥ ૧ ॥

વૃષ્ટમગુણાણુરાઓ-નિવસહ દિયયમિ અસ્ત
પુરિસ્સ્ત ।

આસિત્યયરપયાઓ, ન દુઃસ્થહા રિ-ન્દ્રીઓ ॥૨॥

અર્થ — જે પુરુષના હૃદયમાં ઉત્તમ ગુણવાન અને
વશ્વ અનુચિત વસતો હોય તેને તીર્થ કરે પણ મુખીની
રિદ્ધિએ દુર્લભ નથી ॥ ૨ ॥

તે ધણા તે પુણા, તેસુ પળામો હવિજ્ઞ મહ નિજ્ઞ ।
જોસિં ગુણાણુરાઓ, અફિષ્મિમો હોહ અણવરય ॥૩॥

અર્થ — તેઓ વાળાવાના લાભક છે તેઓ ઉપવચાલી
છે અને તેઓના પ્રત્યે માથે કમોશ નમસ્કાર હો કે જેમને
વિરે નિરવર અરેખરે શુભાનુચિત રહે છે ॥ ૩ ॥

કિં વહુણા મણિપૂર્ણ, કિં વા તથિપૂર્ણ કિં વ દાણેણ ।
 રૂક ગુણાણુરાય, સિન્ધુસ્વહ સુકુસ્માણ કુલમવણ ॥૪॥

અર્થ—જનકુ કાવ્યુવાથી અથવા જનકુ વપ કરવાથી
 અથવા જનકુ દાન દેવાથી મુ કનર છે ? એટલા શુભાનુભવને
 શીખે કે જે શુભેનુ (જીવ) ઉપત્તિસ્થાન છે ॥ ૪ ॥

જહ્વિ ધરસિ તથ ધિઠલ, પઢસિ સુય કરિસિ
 વિવિહકટ્ટાઈ ।

ન ધરસિ ગુણાણુરાય, પેસુ તા નિપ્પલ સયલ ॥૫॥

અર્થ—એકે તુ કારે વપ કરે છે સાધન મળે છે
 અને અનેક કદ કરે છે ખુબી જીવનના શુભે વધે જનુભવ
 નથી પડે છે એ જુ નિમ્મલ છે ॥ ૫ ॥

સોઠણ ગુણુકરિસ, અન્નસ્ત કરેસિ મણ્ઠર જહ્વિ ।
 તા નૂણ સંસારે, પરાહવ સહસિ સન્વસ્ય ॥૬॥

અર્થ—જીવનના શુભેની પ્રશસા સાંભળીને એ તુ
 મત્કર કરે છે, એ તુ નાશીપણે જા જા સારના સમજા રચને
 પશમન જામીયા ॥ ૬ ॥

ગુણવતાણ નરાણ, રૂસામરતિમિરપુરિઓ મણસિ ।
 મહ કહ્વિ દોસલેસ, તા મમસિ મવે અપારમ્મિ ॥૭॥

અર્થ—તુ ઈર્ષ્યાના ભેદરૂપ અપારાથી અપણે જાનીને

સુસુવત પુરુષેના ને કેઈ પણ રીતે વેશમાત્ર દોષ જાણીય,
વેપ્ય અપર સ સારમા જમીય ॥ ૭ ॥

જ અઘમસેદ્ જીયો, ગુણ વ દોસ વ ઇત્થ જન્મમ્મિ ।
ત પરલોપ પાવઈ, અઘ્માસેણ પુણો તેણ ॥ ૮ ॥

અર્થ—જે વા જ મામ સુસુ અમવા દોષમાંથી
જેને જાણ્યા પાડે તે અઘ્માસે કરીને રૂપી પદોષમાં
તેને જ પડે છે ॥ ૮ ॥

જો જપદ પરદોસ ગુણસયમરિઓ વિ મછ્છરમરેણ ।
સો વિઠસાણમસારો, પલાલપુજ વ પદિમાઈ ॥ ૯ ॥

અર્થ—જે પુરુષ પોને સે કદા સુવેાથી કરેલો છતા
પણ મત્સરના આવેશથી પશાચ દોષ જાણે તે વિદ્વાન જનોમા
પછળના પૂજા માફક હમ વચરનો જણાય છે ॥ ૯ ॥

જો પરદોસે ગિણદ્દ, સતાસસેવિ દુદ્ધમાથેણ ।
સો અપ્પાણ વધદ્, પાવેણ નિરસ્યણાવિ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—જે પુરુષ દુદ્ધ જાવથી છતા કે અછતા પત્ન્યા
દોષ અકલુ કરે તે પોતાના અપમાને નિરવક પાપથી
બેઠે છે ॥ ૧૦ ॥

ત નિયમા મુત્તઘ્ય, જાસો ઉપજાવ કસાયગ્ગી ।
ત વર્યુ પારિજ્ઞા, જેણોવસમો કસાયાણ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—જેનાથી કાવચૂપ જાતિ પ્રાપ્ત થાય તે જામને

(૪)

સાધ્યજ્યે હોય તેનું અને એનાથી જાણ્યે હોય તે સત્ય
પ્રત્યક્ષ હોય ॥ ૧૧ ॥

અહ દૃષ્ટહ ગુરુત્તર, સિદ્ધયણમજ્જમ્મિ

અપ્પણો નિયમા ।

તા સઘ્વપયત્તેણ પરદોસવિવક્ષણ કુણહ ॥૧૨॥

અર્થ — જો તમે ત્રણ વચનની અહર પેઠાની કિલકિલ
સેવકને ખરેખર હાથપા દે છે તે સુધી મનની વચન
દોષોની નિવૃત્તિ થાય તો પુણી રીતે વચન કરો ॥ ૧૨ ॥

ઘટહા પસસણિઝ્ઞા, પુરિતા સઘ્વુત્તમુત્તમા હોણ ।

ઉત્તમઉત્તમ ઉત્તમ-મજ્જિમમાયા ય સઘ્વેસિં ॥૧૩॥

અર્થ — જો વચનમાં કાર પ્રકારના પુણ્ય કર્યોને
પ્રત્યક્ષ કરવા ને જા છે — જો સર્વોત્તમોત્તમ, બીજા ઉત્તમોત્તમ,
ત્રીજા ઉત્તમ, અને ચોથા મધ્યમ ॥ ૧૩ ॥

જે અહમ અહમઅહમા, ગુરુકમ્મા પમ્મવક્ષિયા

પુરિતા ।

તે વિય ન નિંદણિઝ્ઞા, ચિંતુ દયા તેસુ કાયઢ્ઞા ॥૧૪॥

અર્થ — જ્યારે અપમાન અને હાનિ અપમાનને જે કાર
કર્મો અને પાપ વર્જિત હોય છે તેઓની પસ નિવૃત્તિ કરવી
નહિ એવું જો, કિંતુ તેઓ ઉપર ક્રોધ પાણી એકાદ ॥ ૧૪ ॥

પશ્ચગુલ્મદ્વજુલ્લણ-વત્તીણ સુરહિસારદેહાણ ।

જુલ્લણ મજ્જગઓ, સવ્વુત્તમરૂપવત્તીણ ॥૧૫॥

આજમ્મથમયારી, મળવયકાપર્હિં જો ધરહ સીલ ।

સવ્વુત્તમુત્તમો પુણ, સો પુરિસો સઠવનમણિજ્ઞો ॥૧૬॥

અર્થ—હરેક અમમા પ્રગટી નીકળેલ આકાર મોવન
વાળી મમથી બહેકતા શરીરવાળી અને સર્વે કરતા ઉત્તમ
રૂપવાળી સ્ત્રીઓના વચ્ચે રહીને જે પુરુષ બ્રહ્માચારી રહ્યો થકો
અન વચન અને કાશથી શીંગવાન રહે તે પુરુષ સર્વોત્તમોત્તમ
ભણ્યો અને તે સર્વે કોર્પને નમવા લાયક હોય છે ॥૧૫॥૧૬॥

પવિહજુલ્લગઓ, જો રાગી હુજ્જ કહવિ હગસમય ।

યીયસમયમ્મિ નિંદહ, ત પાષ સઠવમાયેણ ॥૧૭॥

જમ્મમિ તમ્મિ ન પુણો, હવિજ્જ રાગો મળમિ

જસ્સ કપા ।

સો હોહ ઉત્તમુત્તમ-રૂપો પુરિસો મહાસત્તો ॥૧૮॥

અર્થ—જેવા પ્રકારની (સર્વોત્તમ રૂપવાળી) સ્ત્રીઓની
વચ્ચે હો થકો જે પુરુષ કદાચ કોર્પ પ્રકારે માત્ર બેઠ
લણજર મનમા યેજાવમાન થાય, (પરુ અપ્રાર્થમાં નહિ કરતા
વસ્ત્ર સાવચેત થઈ) બીજા હણે તે (માનસિક) પાપને ખુલ્લું
આવથી નિ દે અને ફરીને તે જ મર્મા ક્યારે પણ તેના મનમાં

તેઓ શરૂ ઉપજા ન થાય તે પુનઃ ઉત્પત્તિમ ભવ્યે તે
જડ મહાનજવાન બધાએ છે ॥ ૧૭ ॥ ૧૮ ॥

પિચ્છઈ જુવઈરૂચ, મળસા ચિત્તેઈ અહથ સ્વળમેગ ।
જો ન થરઈ અકજ્ઞં, પરિપ્ચતો ત્રિ દૃષ્ટીર્હિ ॥ ૧૯ ॥

સાહુ વા સમ્મોવા સદારસતોસસાયરો ટુજા ।
સો ટ્વમો મણુસ્તો, નાયઠ્યો ધોવસસારો ॥ ૨૦ ॥

અર્થ — જે પુનઃ જીનું રૂપ ભેદે સ્વભાવ મનથી
તેના તરફ જે જાણ છતાં જલ્દી અને તે જોને તેને સ્વભાવ
છતાં પણ જાણવા નહિ રહે કિંતુ સાધુ હોય તે સાધુ
તરીકે પેલાનું ગ્રહણ જાન લાગતી રહે, અને અર્થ હોય
તે સ્વાસ્થ્ય-સંવેદી રહે તે સાધુ જાણ આજે ઉત્તમ પુનઃ
ભવ્યે તે પુનઃ જલ્દી જાણ કરવાની ભાવે ॥ ૧૮ ॥ ૨ ॥

પુરિત્તથેસુ પવદ્ધ, જો પુરિત્તો ધમ્મજાત્યપમુદેસુ ।
અનુજ્ઞમવાવાહં, મજ્ઞિત્તમકુચો હવદ્ધ ઇત્તો ॥ ૨૧ ॥

અર્થ — જે પુનઃ ધમ્મ જાણ અને જ્ઞાન જે જલ્દી
પુનઃ જાણે જાણવાના જાણ ન જાણે તે રીતે તેમાં પ્રવે
તે મનમ પુનઃ ભવ્યે ॥ ૨૧ ॥

પરિસિ પુરિસાણ, અદ્ધ ઇળગહણ કરેસિ ઘટ્ટમાણા ।
તો આસન્નસિયમુહો, હોસિ સુમ નરિપિ સંદેહો ॥ ૨૨ ॥

અર્થ — જે વારે મહાન પુનઃ જાણે સંવેદની જે ટ

બહુમાન થરી પ્રથમ કરીશ, તે તુ નજીકમા જ મુક્તિમુખ
મેળવીશ, તેમા કશો સંદેહ નથી ॥ ૨૨ ॥

પાસરયાઈસુ અદુણા, સજમસિદિલેસુ મુક્તજોગેસુ ।
નો ગરિહા કાયબ્ધા, નેવ પસસા સહામજ્ઞે ॥ ૨૩ ॥

અર્થ — જાજાજી સયમ પૂજવામાં લીલા પટેલા, યોગ
કિશોરીના પાંચમ વચેરે ચતિવેખાથી જનોની સભા મધ્યે
નહિ તે નિહા કરવી અને નહિ તે પ્રથમ કરવી ॥ ૨૩ ॥

કારુણ તેસુ કરુણ, જઈ મનઈ તો પયાસણ મગ્ગ ।
અહ રૂસઈ તો નિયમા, ન તસિ દોસ પયાસેઈ ॥ ૨૪ ॥

અર્થ — તેઓ પર કનુષા લાવીને ત્વે તેઓ માને ભેમ
દેવ તે બધે રમ્તો બતાવવો, પણ ભે તેમ કરતા તેઓ
શુભે થાય તે ખચિત આપવે તેમના દોષ નહિ પ્રદર્શવ ॥ ૨૪ ॥

સપઈ દૂસમસમણ, દીસઈ થોવો વિ જસ્સ
ધમ્મગુણો ।

ઘટ્ટમાણો કાયબ્ધો, તસ્સ સયા ધમ્મવુદ્ધીણ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ — જાજના વિષમ વણતમા જોનામાં થોડો પત્ત
ખર્મિક શુભ દેખવામાં આવે તેના વચ્ચે કમિયાં ખર્મજુદિથી
બહુમાન બતાવના રહેવું ॥ ૨૫ ॥

જઠ પરગચ્છિ સગચ્છે, જે સયિગ્ગા ઘટ્ટસ્સુયા
મુણિણો ।

સેસિ ગુણાણુરાય, મા મુચ્ચસુ મચ્છરપ્પહમો ॥ ૨૬ ॥

(૮)

અર્થ—જો યજ્ઞમાં અગ્નિમાં અગ્નિ પાત્રમાં અગ્નિમાં
ને વૈશ્વદેવતા અને ચિદાન મુનિઓ દેવ તે તેમના વચ્ચે
મત્સરે અગ્નિ ક્રિયાનુષ્ઠાન મૂકે તો ના ॥ ૨૬ ॥

ગુણરયણમદિયાણ વહુમાણ જો કરેહ સુદમણો ।

સુલહા અગ્નિમવમિ ય, તસ્ત ગુણા દ્રુતિ

નિયમેણ ॥ ૨૭ ॥

અર્થ—જુદાપી રત્નોપી સુવર્ણાદિ પદાર્થો ને
સુલ મનથી અગ્નિમાં કરે તેને જાતી કરે તે તે જુદો
નિયમેન સુલહા અગ્નિ પડે છે ॥ ૨૭ ॥

પય ગુણાણુરાય, સમ્મ જો ધરહ ધરણિમગ્નમ્મિ ।

સિરિસોમસુદરપય, સો પાવહ સઠ્ઠનમણિજ્ઞ ॥ ૨૮ ॥

અર્થ—જો સુવર્ણાદિ પદાર્થો ને પુરુષ સમ્મ રીતે અગ્નિ
પ્રદીપ્ત કરી પાવહ કરે, તે ધીસોમમુદર અર્થે શ્રીજ્ઞ
અગ્નિ ને પાવહ કરી અને સર્વને નમનીય (વીર્ષ ૬૧૩૫)
પાવે પાવે ॥ ૨૮ ॥

શ્રીગુરુપ્રદક્ષિણાકુલકમ્

ગોઅમ-સુહસ્મ-જલુ-પમત્રો સિજ્ઞમવાહઆયરિયા ।
અક્ષેવિ જુગપ્પહાણા, પહ્ દિદ્ધે સુગુરુ તે દિદ્ધા ॥૧॥

અર્થ—હે સાચુગુરુ ! આપનું દર્શન ક્ષેત્ર છે તે શ્રી
બોલમસ્વામી, શ્રીસુખર્માસ્વામી, શ્રી જ બૃહસ્વામી, શ્રી પ્રભવ
સ્વામી અને સિત્તલ ભવ આદિઃ આચાર્ય ભગવતો તેમજ
શ્રીજ્ઞ પદ્મ જુગપ્રધાનોનું દર્શન કરું આનું છું ॥૧॥

અજ્ઞ કયરથો જમ્મો, અજ્ઞ કયરથ ચ્ચ જીવિય મજ્ઞ ।
જેણ તુહ્ દસણામય-રસેણ સિત્તાહ્ નયણાહ્ ॥૨॥

અર્થ—આજ આજે જ મ કુલાર્થ થયો, આજ આજ
દિવસ સદ્ગુણ થયું, હે ડેવી આપના દર્શનરૂપ અમૃતરસ
ને દર્શીને આપને નેત્ર સિત્તિન થયાં, (અર્થાત્ આપનું અકુમુદ
દર્શન અને પ્રાપ્ત થયું) ॥૨॥

સો દેસો ત નગર, સો ગામો સો અ આસમો ધમ્મો ।
જરથ પહ્ તુમ્હ પાયા વિહરતિ સયાવિ સુપસમ્મા ॥૩॥

અર્થ—તે દેશ, તે નગર તે ગ્રામ અને તે આશ્રમ
(સ્થાન) ધન્ય છે કે જ્યાં હે પ્રભુ ! આપ સદાય સુપ્રસન્ન
થતા વિચરો છો અથવા વિદ્યાર ક્ષેત્રે છો ॥૩॥

હર્યા તે સુકયત્પા, જે કિર્ણકમ્મ કુળાતિ તુહ ચલણે ।
વાળી વહુગુણસ્થાળી, સુગુરુગુણા ઘણિઆ જીવે ॥૪૦॥

અર્થ—તે હાથ મુકુવાર્થે છે કે જે આજના ધારણે
હાથપાવર્તે વહન કરે છે અને તે વાળી (ચિહ્ન) બહુ
સુવચની છે કે જે વટે સજ્જડના ધુલેનું વહન કરનાર
આત્મા છે ॥ ૪ ॥

અવપરિયા સુરવેણૂ, સજ્ઞાયા મહ ગિહે કળયડુટ્ટી ।
દારિદ્ર અરજ ગય, દિટ્ટે તુહ સુગુરુ મુહકમલે ॥૫॥

અર્થ—હે સજ્જડ ! આત્મા મુખામદ દીકે હવે
આજ કમરેનું આશા કર આમલે આવી બાલુ છે તેમ જ
મુલ્ય વૃદ્ધિ થઈ બાલુ છે અને આજથી આત્મા દારિદ્ર
થડુ માનુ છે ॥ ૫ ॥

ચિંતામણિસારિષ્ઠ, સમત્ત પાવિય મપ અજ્ઞ ।
સંસારો ફૂરીકમ્મો, દિટ્ટે તુહ સુગુરુ મુહકમલે ॥૬॥

અર્થ—હે સજ્જડ ! આત્મા મુખામદ દીકે હવે ચિંતા-
મણિ રત્ન સરખું સમજિા મને પ્રાપ્ત થયું અને તેથી સંસારનો
જાત થયો આત્મા છે ॥ ૬ ॥

જા રિટ્ટી અમરગણા, મુંજતા પિયતમાદસજુત્તા ।
સા પુણ કિચિયમિત્તા, દિટ્ટે તુહ સુગુરુ
મુહકમલે ॥૭॥

અર્થ—હે સદ્ગુરુ! આપનું મુખકમલ દીઠિ છતે જે
તદિ દેવતાઓ પોતાની દેવાંમનાદિક સહિત શ્રેયે છે તે
મારે હર્ષ ક્રિયાજમાં નથી ॥૭॥

મળાયકાયોર્હિ મય, જ પાશ અજિય સયા [મયવે] ।
ત સય અવજ ગય, દિદ્ધે તુહ સુગુરુ મુહકમલે ॥૮॥

અર્થ—હે સદ્ગુરુ! આપનું પદકમલ દીઠિ છતે
મન, વચન, ક્રિયાથી મે જે પદ્ય આજ પર્વત ઉપવર્તન
કર્તુ છે તે બધું આજે સ્વતા નદિ થયુ માનુ છું ॥૮॥

વુલ્લહો જિર્ણિદમ્મો, વુલ્લહો જીવાણ માણુસો જન્મો ।
લક્ષ્મેપિ મણુઅજન્મે, અદ્વુલ્લહા સુગુરુસામગી ॥૯॥

અર્થ—એવાને સર્વજ્ઞાનિત થર્મ જમવો દુર્લભ છે
તથા મનુષ્યજન્મ મળવો દુર્લભ છે અને તે મનુષ્યજન્મ મળે
છવે ધ્યુ સદ્ગુરુ કેપ શ્રામથી મળવી અતિ દુર્લભ છે ॥૯॥

જસ્ય ન દીસતિ ગુરુ, પન્ચૂસે તદ્વિપર્હિ

સુપસન્ના ।

સસ્ય કહ જાણિતજહ, જિણવયણ

અમિમસારિચ્છ ॥૧૦॥

અર્થ—જ્યા પ્રભાતે શિવના જ સુપસન્ન છુનું ક્યોન
મવા નથી ત્યા અમૃત શરણ જિનવચનનો લાભ થી પીતે
હર્ષ શક્ય ॥૧૦॥

હર્યા તે સુક્યર્યા, જે કિર્દકમ્મ કુળંતિ તુહ ચલણે ।
વાળી વટ્ટુગુણલાળી, સુગુરુગુણા વણિઆ ઝીણ ॥૪॥

અર્થ—તે હાથ સુદૃઢાર્થ છે કે જે આપના મરણે
દાદાશ્રવર્ત વડા કરે છે અને તે વાળી (જિહ્વા) બદુ
સુવચની છે કે જે વટે સફળતા કુચેતુ વણન મર્યામાં
આપતું છે ૫૪ ॥

અવયરિયા સુરધેણૂ સજાયા મહ ગિદે કળયવુટ્ટી ।
દારિદં અરજ ગય, દિદે તુહ સુગુરુ મુહકમલે ॥૫॥

અર્થ—હે સફળુ ! આપનું મુખામલ દીઠે જીવે
આજ કમપેતુ મા । મર આંગણે આવી ભલુ છુ તેમ જ
મુજબ રૂઝિ થર્મ ભલુ છુ અને આજથી માત્ર દારિદ્ર્ય દૂર
થેતુ માત્ર છુ ॥ ૫ ॥

ચિંતામણિસારિચ્છ, સમત્ત પાથિય મય અચ્ચ ।
સસારો દૂરીકઓ, દિદે તુહ સુગુરુ મુહકમલે ॥૬॥

અર્થ—હે સફળુ ! આપનું મુખામલ દીઠે જીવે ચિંત-
મણિ રત્ન સરણુ સમજિત અને પ્રાપ્ત થયું અને તેથી સસારને
જાડ થયે માત્ર છુ ॥ ૬ ॥

જા રિટ્ટી અમરગણા, મુંજતા પિયતમાદસજુતા ।
સા પુણ કિત્તિયમિષ્તા, દિદે તુહ સુગુરુ
મુહકમલે ॥૭॥

અહો તે નિશ્ચિઓ કોહો, અહો માળો પરાજિઓ ।
અહો તે નિશ્ચિયા માયા, અહો લોહો વસીકિઓ ॥૧૪॥

અર્થ—અહો ! આપે કોપને કેવો જય કર્યો છે !
માનને કેવો પરાજય કર્યો છે ! માયાને કેવી દૂર કરી છે !
અને લોહને કેવો વશ કર્યો છે ! ॥ ૧૪ ॥

અહો તે અજ્ઞ સાદુ, અહો તે સાદુ મદ્વ ।
અહો તે ઉત્તમા સ્વતી, અહો તે મુત્તિ ઉત્તમા ॥૧૫॥

અર્થ—અહો ! આપનું જ્ઞાન વ (સરસ્વતી) કેવું
ઉત્તમ છે ! અહો ! આપનું માર્ગ (તપસ્વતી) કેવું શુદ્ધ છે !
અહો ! આપની કૃપા કેવી ઉત્તમ છે ! અને આપની સતોષ
વૃત્તિ કેવી શ્રેષ્ઠ છે ॥ ૧૫ ॥

હ્રિં સિ ઉત્તમો મતે, પછ્છા હોહિસિ ઉત્તમો ।
લોગુત્તમુત્તમ ઠાણ, સિદ્ધિ ગચ્છસિ નીરમો ॥૧૬॥

અર્થ—હે ભગવત ! આપ જ્ઞાત્રી પ્રગટ જ ઉત્તમ
છે જગી અપુ પત્રી પદ્મ (જ માન્તરમાં) ઉત્તમ કથાના
છે અને અતે પદ્મ કર્મમજ્જને ટાળીને આપ શેષ નામનું
સર્વોત્તમ સ્થાન જ પામવાના છે ॥ ૧૬ ॥

આયરિયનમુક્કારો, જીવ મોષ્ઠ મધસહસ્તામો ।
ભાત્રેણ કિરમાળો, હોહ પુળો ઘોહિલામાય ॥૧૭॥

અર્થ—આજાર્થ મહારાજને કરેલો નમસ્કાર છત્રને

કર્તાએ જમી ભવજન્ય થઈ મુક્ત કરે છે અને તે ભાવ સહિત
ભવમાં આવતો નમસ્કાર છવને સમક્ષિતનો ભાવ
આપે ॥ ૫૧૭ ॥

આપરિયનમુક્કારો, સન્વપાવપ્પણાસળો ।

મગલાળ ચ સધ્ધેસિં, તદ્દય હ્વઇ મગલં ॥૧૮॥

અર્થ —ભાવાધ્યાપને ભાવસહિત કરેલો નમસ્કાર સર્વ
જપને પ્રાર્થે કરીને નાશ કરનારો ભાવ છે અને તે સર્વ
મગલમાં ત્રીણ મગલ છે ॥ ૧૮ ॥

સવિગ્નસાધુયોગ્ય નિયમકુલકમ્

શ્રુવણિક્ષપર્દવસમ, વીર નિયયુરુપણ ઓ નમિકળ ।
વિરહઅરદિસ્તિલ્લખાણ, જુગો નિયમે પવલ્લસામિ ॥૧॥

અર્થ:—શ્રુવણિક્ષપર્દવસમ (અસાધારણ) પ્રદીપ
સમાન શ્રી વીર પ્રભુને અને નિજ શુભના સ્વસ્થકમળને
નમીને સર્વ નિશ્ચિતવત્સાધુ બનેા યોગ્ય (શુભે નિર્વહી
શક્તિ બેવા) નિયમે કુ (સોમસુદરસરિ) કહીશ ॥૧॥

નિમ્બઅરપૂરણફલા, આજીવિઅમિત્ત હોહ પલ્લજા ।
બૂલિહદીરાયત્તળજા-સરિસા સઠવેસિ

હસણિજા ॥૨॥

અર્થ:—યોગ્ય નિયમેનુ પાલન કર્યા વગરની પ્રત્યક્ષ
(દીક્ષા) રક્ષા નિજ ઉદર પુરુષ કરવા કૃપ આશુવિદ્યા અભાવવા
માત્ર ફળવાળી કહી છે અને બેવી દીક્ષા (તે) હુણીના
શબ્દ (ઈલાહ)ના બેવી સદ્ગુણને લક્ષણ યોગ્ય બને છે ॥૨॥

તમ્હા પલાયારા-રાહુણદેહ ગહિજ્જ ફાન નિમ્બમે ।
લોઆફકટ્ટુકુવા, પલ્લવજા અહ મધે સફલા ॥૩॥

અર્થ:—તે માટે પલાયાર (જ્ઞાન-દર્શન આત્મ-વધ-

વીર્ષ આચાર)ના આશયન હોને લોચાલિક કંઠણ નિમિષે મહત્ત
કરના ભેદને કે ભેદી (આદરેલી) મનના સહસ્ર અથ ॥ ૩ ॥

નાળાડરાહુણહેત, પદ્મિઅહ પચગાહપટ્ટણં મે ।

પરિવાડીઓ ગિણહે, પળગાહા ણ ચ સદ્દા ય ॥૪॥

અર્થ—જ્ઞાન આશયન હોને માટે હમેશા જંચ
આચારો ભણવી, કલમ કરવી અને પરિવાડીથી (કમચાર)
જાન પાત્ર આચારો જાન શુદ્ધ સમીપે મહત્ત કરવે ॥ ૪ ॥

અળ્લેસિં પટ્ટણં, પળગાહાઓ લિહેમિ તહ નિચ ।

પરિવાડીઓ પચ ય, દેમિ પઠંતાણ પચદિયહ ॥૫॥

અર્થ—જાણી દુઃખી બીજાઓને ભણવું માટે હમેશાં
પાત્ર આચારો લાગુ અને ભણવુંસાથે હમેશાં પરિવાડીથી
(કમચાર) પાત્ર પાત્ર આચાર આપુ (ભણવું—અર્થ પાત્ર
વગેરે) ॥ ૫ ॥

વાસાસુ પચસયા, અટ્ટય સિસિરે અ તિલ્લિ ગિમ્હમિ ।

પદ્મિયહ મગ્ગસાય કરેમિ સિષ્ટંતગુણેણ ॥૬॥

અર્થ —મિહાત—પદ્મ ભણવું વટે વર્ષા યજુમાં પાત્રમે,
વિસિ યજુમાં આદરે અને શીખ યજુમાં ભણમે બાક
મયાન નમસ્કાર આન સદાચ કર્યા કે ॥ ૬ ॥

પરમિટ્ઠિનયપયાણ, સયમેગ પચઠિણ સમરામિ અહ ।

અહ દસણઆપારે, ગહેમિ નિયમે ક્કમે સમ્મ ॥૭॥

અર્થ—પરમેશ્વરી નવચાં (નવકાર મહામત્ર)નું એકસો
વાર હું સદાચ રટણ કરું હવે ઈર્ષ્યાબાદના આ (નીચે કરેલા)
નિયમેને સારી રીતે બ્રહ્મ કરું છું ॥ ૭ ॥

દેવે વદે નિશ્ચ, પણસવ્વકત્યર્થિં ઇકવારમહ ।
દોતિશ્ચિય વા વારા, પદ્મજામ વા જહાસત્તિ ॥૮॥

અર્થ—પાંચ શકેસ્તન વડે સદાચ એક વખત દેવ
વદન કરું જ અથવા એ વખત, ત્રણ વખત કે પંદરે પંદરે
અથવાજિન આજસ શકિત દેવવદન કરું ॥ ૮ ॥

અટ્ટમીચઠદ્વસ્તીસુ, સઘ્વાણ વિ ચેદ્વયાહ વદિત્વા ।
સઘ્વેવિ તદ્વા મુણિણો, સેસદિણે ચેદ્વમ દ્વષક ॥૯॥

અર્થ—દરેક આઠમી અતુર્કીથીને દિવસે સપ્તમ દેશસરે
બુદ્ધારવાં તેમ જ સપ્તમ મુનિજનોને વાદવા ત્યારે બાદીને
દિવસે એક દેશસરે (તે) અવસ્થા જુગુ ॥ ૯ ॥

પદ્મદિણ તિશ્ચિય વારા, ઝિદ્દે સાહુ નમાસિ નિઝમેણ ।
વેયાવચ્ચ કિંચી, ગિલાણ-ઝુહાદ્દણ કુઝ્વે ॥૧૦॥

અર્થ—કમેશા વહીલ સાધુને નિઝે ત્રણ વાર (ત્રિમળ)
વદન કરું જ અને બીજા જ્ઞાન (અધિષ્ઠિત) તેમ જ
પુદ્ગાદિક મુનિજનોનું વેચાવચ્ચ અથવાશકિત કરું ॥ ૧૦ ॥

અહ વારિષ્ઠાધારે, નિઝમમ્માહણ કરેસિ માધેણ ।
વહિમૂગમણાર્દસુ, વડ્ડે ઘત્તાઠ ઈરિયરય ॥૧૧॥

અર્થ—કેવે ચારિત્રાચાર વિશે નીચે મુજબ નિર્ણય
 કરવું સંકલિત અગિયાર કડુ ૭ ૧ ઈર્વાસમિતિ-વધી નીવિ
 હકુ નીવિ કરવા, અથવા આકાર પછી જોઈશ તો કર્યા ઈર્વા
 સમિતિ પણ તો માટે (૮૧ ૨૬૫ અર્થ) વાદમાં વાતીકાર
 વગેરે કરવાનું હું વર્જી-ત્યાગ કરું ૫૧૧ ॥

અપમરિજપગમણમ્મિ અ, સઢાસા પમરિજઈ ચ
 ઠવવિસણે ।

પાડછળાય ચ વિ, ઠવવિસણે પચનમુષ્કારા ॥૧૨॥

અર્થ—અથાગળ પૂર્ણ-પ્રમાણમાં વગર આપ્યા
 અથવા તો, અથ પડિલેકણ પ્રમુખ સહજા પડિલેકણ વગર
 જેથી અથાગ તો, અને કટકણ (કાંતળી) વગર જેથી
 અથાગ તો (વલકળ) થાય નમ અર કરવા (જેમ ખમાસમણ
 દેશ અથાગ પાસ નવકર મગને અર કરશે) ૫૧૨ ॥

ઠગ્ઘાટેણ મુહેણ, નો માસે અહવ જાચિયા વારા ।
 માસે સચિઅમિષ્ઠા, લોગસ્સ કરેમિ ઠસ્સગ્ગ ॥૧૩॥

અર્થ —૨ અથાસમિતિ-કેવાટે મુખે (મુકપતિ કામ્યા
 વગર) બહુ જ નહિ તેમ છતાં બહુજાથી એટલી વાર
 મુક મુખે બિલી બહુ એટલી વાર (ઈરિયાપ્પીપ્રક)
 લેવડે-સને કાલેસ મ કરું ૫૧૩ ॥

અસણે સહ પઠિષ્ઠમણે, ઘયણં ઘરમે

વિસેસકજ્ઞ વિણા ।

સકીયમુવાર્હિ ચ તદ્વા, પઢિલેહતો

ન યેમિ સયા ॥૧૪॥

અર્થ—આદ્ય પાછી કરતાં તેમ જ પ્રતિક્રમણ કરતાં કોઈ મહત્ત્વના અર્થ વગર કોઈને કોઈ કરું નહિ એટલે કે કોઈ સમયે વાતોલાપ કરું નહિ એ જ રીતે આપણી (સુખે નિર્વાહી શકાય અને ઉપયોગમાં લઈ શકાય એટલી બધી) ઉપધિની પઢિલેહવા કરતાં હું કશાપિ બાંધું નહિ ॥ ૧૪ ॥

અજલે લલમતે, વિહરે નો ધાવણ સકડજેણ ।

અગલિઅજલ ન વિહરે, જરવાળીય વિસેસેણ ॥૧૫॥

અર્થ—૩ એવળાસમિતિ—ગીત નિર્ણય પ્રસન્ન (નિર્ણય) જળ મળતાં હોય ત્યાં સુધી પોતાને પ્રયોજન (અપ) છતાં ધોવણ (વાતુ જળ) કરું પ્રકણ કરું નહિ વળી અણુમગ (ગાળા વગરનું) જળ કરું કરું નહિ અને અણુમગી (અરેહું) તે વિશેષે કરીને લઉં નહિ ॥ ૧૫ ॥

સયકીયમુવાહિમાદ્, પમઝિજડ નિસ્તિસ્થવેમિ

ગિળ્હેમિ ।

જદ્ ન પમજ્જેમિ તઓ, તત્ત્યેવ કહેમિ

નમુક્કાર ॥૧૬॥

અર્થ—૪ આદ્યન-નિરોપણસમિતિ—આપણી પોતાની ઉપધિ પ્રમુખ પૂજ્ય-પ્રમાણને તેને જુદી ઉપર સ્થાપન

इदं तेम व भूमि उपरणी अहं इदं तेम पूज्य-प्रभा-
 वंशमां अहं व भूमि तेम तेम व नयनं अहं अहं व भूमि
 इदं (नयनं अहं) ॥ ११ ॥

अथ व सत्य व उज्ज्वलि, दंढगठवहीण

अविलं कुठवे ।

सयमेग सज्जाय, उस्सग्गे वा गणेमि अहं ॥ १७ ॥

अर्थ — अहं प्रभुम पालनी उपरि वर्यं त्वं (अहं
 वर्यं, वर्यं वर्यं वर्यं) भूमि देव्यं ते ते वर्यं अहं
 अहं अहं इदं अहं अहं अहं अहं अहं अहं
 अहं अहं अहं अहं अहं अहं अहं अहं ॥ १७ ॥

मत्तगपरिट्ठवणम्मि अ, जीवविणासे करेमि निव्विय ।

अविहीइ विहरिऊण, परिठवणे अविल कुठवे ॥ १८ ॥

अर्थ — मत्तगपरिट्ठवणं अभिहितं वर्यं वर्यं वर्यं
 वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं
 इदं अहं अहं अहं (अहं) अहं अहं अहं अहं
 अहं अहं अहं अहं अहं अहं अहं अहं ॥ १८ ॥

अणुआणइ अस्सुग्गाह, करेमि उधारमत्तगट्ठाणे ।

तह सज्जा-इगलग जोग, कप्पसिप्पाइ वोसिरे

सिअगं ॥ १९ ॥

अर्थ — वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं वर्यं

સ્થાને અણુબાણુક જનસંગ્રહો ' પ્રથમ કહ્યું, તેમ જ તે
 હયુ-વદી નીતિ પાણી લેપ અને હમણ પ્રમુખ પરહંયા પછી
 ત્રણ વાર વેસિરે કહ્યું ॥ ૧૬ ॥

રાગમયે મળવયણે, ફરિકવક નિવિચય કરેમિ અહ ।
 કાયકુચિદ્વાપ પુણો ઉવવાસ અધિલ ઘા ધિ ॥૨૦॥

અર્થઃ—મન વચન કાયગુણિ—મન અને વચન
 સમમન-સમગુણ કાય તો દુ બેક નિવી કરે અને બે
 કાયકુચિદ્વાપ કાય-કિ-માફ જાગે તો ઉવવાસ અધવા અધબિલ
 કરે ॥ ૨૦ ॥

ધેદિયમાઈણ વહે, ફદિઅસલા કરેમિ નિવિચયયા ।
 મયકોહાફવસણ, અલીયવયણમિ અધિલય ॥૨૧॥

અર્થઃ—અકિ સાવતે-બે ધરિય પ્રમુખ છવની વિશખના
 (પ્રાણુકાનિ) મારા પ્રમાણઅવલુથી થઈ કાય તો તેની
 ધરિયે બેલ્લી નિવીઓ કરે સત્યવતે કાય, કોષ, લોભ
 અને કાસ્તાફકને વચ થઈ થઈ જૂકુ બેલી બાકે તો
 અધબિલ કરે ॥ ૨૧ ॥

પદમાલિયાફ ન ગિણહે, ઘયાફશયૂળ ગુરુઆદિદ્વાણં ।
 દહગતપ્પણગાફ, અદિદ્વાગહણે ય અધિલય ॥૨૨॥

અર્થઃ—જસ્તેય વતે—પદમાલિયા (પ્રથમ બિલા)મા
 આવેશા બે ધૂતાફક પદાર્થે તે ગુરુ મહાશબને દેખાકા
 વચના કાય તે દુ લઈ નહિ (વાપડુ નહિ) અને ઘયા,

તપ્તેષી વમેષે બીજની રક્ત વગર હર્ષે—અથવા તે આશનિક
કરે ॥ ૨૨ ॥

પગિરપીર્હિ વર્તિ ન કરે પરિવાહિદાણમધિ તાસિ ।
હગધરિસારિહુમુર્ધર્હિ, ઠાવે અહિગ ન ઠાવેમિ ॥ ૨૩ ॥

અર્થ — પ્રસારતે—એટલી સી સગાયે વર્તણૂક ન
કરે અને ઓળોળે (સ્વનત્ર) ભણતુ નહિ, પરિવાહ પરિ
વાસતે—એક વગ ચોળ (બાલે તેટલી જ) ઉપરિ વાણ
ખડુ એથી અધિક ન જ રાણ ॥ ૨૩ ॥

પત્તગદુપ્પરગાહ, પનરસ ઠવરિ ન વેચ ઠાવેમિ ।
આહારાણ સ્વડણ્હ, રોમે ચિ અ સનિહ ન કરે ॥ ૨૪ ॥

અર્થ — પત્તાં અને કાચક પ્રમુખ પદર ઉપસત ન જ
રાણુ સત્રિષે જનવિરમણ્ણને—અચન, પન, આદિમ અને
સ્વદિમ રૂપ ગાર પ્રગળા આહારને (લેણમાત્ર) ચાનિધિ,
ચેતુદિહ કા લે ખડુ રાણુ—ક, નહિ ॥ ૨૪ ॥

મહરોમે ચિ અ કાહ, ન કરેમિ નિસાહ પાણીય ન પિથે
સાય ટોષડિયાણ, મગ્ગ નીરપિ ન પિથેમિ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ — મહાન્ રોગ થો લેમ તેપણુ કાચ ન
ક — ઉપજા પીડી નહી તેમ જ સત્રી સમયે જળપન કરુ
નહિ અને તાજ છેલી જે જલીમાં (સૂર્યાસ્ત પડેલની જે
જલીના પ્રગળા) જળપન પણુ ક નહિ, તે જત્રી બીજા
અગળાદિક આહાર કરવની તે જાન જ શી ॥ ૨૫ ॥

અહવા નિષ્ઠિઝ સૂરે, કાલે નીર કરેમિ સયાકાલ ।
અળહારોસહસનિહિ-માવિ નો ઠવેમિ વસહીપ ॥૨૬॥

અર્થ—અહવા સૂરે નિચે દેખાતે છતે જ ઉચિત
અવસરે સમય જળપાન કરી લેઈ-સુર્યાસ્ત પહેલા જ સર્વ
આહાર સંભળી પચ્ચઝાણ કરી લઈ અને અણહારી
ભોજનનો સંનિધિ પણ ઉપાશ્રયમાં રાખુ-અર્થ ॥૨૬॥

તવઆયારે ગિળહે અહ નિયમે કહવિ સત્તીપ ।
ઓગાહિય ન કપ્પહ, છટ્ટુ ફતવ વિળા ઠ જોગ
ચ ॥૨૭॥

અર્થ—કહે તવ આયાર વિષે કેટલાક નિયમો શકિત
અનુસરે શક્ય હ, છ, છટ્ટુ (એકસાથે જ ઉપચાર) આદિ
તવ કપોં એવ તેમ જ એવ વહન કરેના એક તે વગર મને
અપચદિત બિણા લેવી કપે નહિ ॥ ૨૭ ॥

નિવિયતિગ ચ અવિલ-દુગ વિળુ નો કરેમિ
વિગયમહ ।

વિગહ દિળ સ્વહાર્દ-ળકારનિયમો અ
જાજોવ ॥૨૮॥

અર્થ—જાગરાગા તણ નિવીએ અહવા જે આપનિત
કર્મ વગર હું વિગર્હ (રૂપ થી થી પ્રમુખ) ના, નહિ

જાને વિગઈ વાપડુ તેા દિવસે ખંઠ પ્રમુખ નિશિદ (જામે
મિત્રવીને નહિ વાપડવાને) નિયમ બાવલુપ મુખી પછુ ॥૧૮॥

નિલ્લિયાઈ ન ગિળ્હે, નિલ્લિયસિગમજિસ વિગઈ
દિવસે અ ।

વિગઈ નો ગિન્હેમિ ય, દુલ્લિ દિણે કારણ મુલ્લુ ॥૨૯॥

અર્થ:—ત્રણ નિવી લાવેલાય વાપ તે હરમિત્રાન
તમ જ વિગઈ વાપડવાના દિવસે નિલ્લિયાયા પ્રકલ્લુ કડુ નહિ-
વાપડુ નહિ તેમ જ બે દિવસ મુખી લાગટ ફેર્લ તેણ પુદ
હરલ્લુ વતર વિગઈ વાપડુ નહિ ॥ ૨૯ ॥

અટ્ટમીચડ્ડસીસુ, કરે અહ નિલ્લિયાઈ તિમેવ ।
અવિલ્લુગ વ્વ કુલ્લે ઉવવાસ વા અહાસર્ચિ ॥૩૦॥

અર્થ:—પ્રત્યેક અટ્ટમી જાને અટ્ટમીને દિવસે અહિ
હોય નો ઉપવાસ કડુ નહિ તે તે અહલ બે અવિલ્લુ અવવા
ત્રણ નિવીએ પલ્લુ ફરી આપુ ॥ ૩ ॥

દળ્લિચ્છાદ્ગયા, દિણે દિણે અમિગ્ગહેઅલ્લા ।
જીયમ્મિજઝા મણિઅ પલ્લિત્તમમિગ્ગહામાવે ॥૩૧॥

અર્થ —પ્રાંતલિન દળ્લિ હોય કાળ જાને લાગવત
અલિત્તક પાતલ્લુ કરવા કેમ કે અલિત્તક ન ખારીએ તે
પ્રાંતલિત આવે જામ લટકાવપમા લાગ્લુ છે ॥ ૩૧ ॥

અમુક વસ્તુ અમુક રજાએ અમુક વખતે જાને અમુક રીતે
ખમે તે જ । આ વખતે લેરી એવા પ્રકારની નિશિદ પ્રતિષ્ઠા પાસી તે.

વિરિયાયારનિયમે ગિન્હે કહ્ઠાવિ જહાસતિ ।

દિણ પણ ગાહાણ, અસ્થ ગિન્હે મણેણ સયા ॥૩૨॥

અર્થ—વીર્યાવાર સળખી કેળાક નિમિત્તે યશશક્તિ
હું પ્રકાશ કરું છું સહ્ય સર્વજ્ઞ પાત્ર ગાહાણના અર્થે હું
પ્રકાશ કરી મનન કરું ॥ ૩૨ ॥

પણ વાર દિણ મજ્ઞે, પમાયયતાણ દેમિ હિયસિક્કલ ।

યગ પરિઠવેમિ અ, મત્તય સઠ્ઠસાહૂણ ॥૩૩॥

અર્થ—આખા દિવસમા સયમ માર્ગમા (ધર્મમાર્ગમા)
પ્રમાદ કરનારાઓને હું પાત્ર વાર દિવસિકા (શિષ્યામણ)
આપુ અને સર્વ આપુઓને એક માત્રક (પરકવવાનું કાળન)
પરકથી આપુ ॥ ૩૩ ॥

ચડવીસ વીસ વા, લોગસ્સ કરેમિ કાઠસ્સગામ્મિ ।

કમ્મસ્યયટ્ઠા પહ્ઠદિણ, સહ્ઠાયા વા વિ તમ્મિસ ॥૩૪॥

અર્થ—પ્રતિદિવસ કર્મક્રમ અર્થે ચાવીસ કે વીસ
લોગસ્સને કહેવામાં કરું અથવા એટલા પ્રમાણમા સંસ્કાર
ધ્યાન કહેવામાં રહી સ્થિરતાથી કરું ॥ ૩૪ ॥

નિહાણપમાણ, મહલિમગે કરેમિ અથિલય ।

નિયમા કરેમિ યગ, વિસ્સામણય ચ સાહૂણ ॥૩૫॥

અર્થ—નિહાણિક પ્રમાણપદે મહત્ત્વને જાત અર્થ અથ
(મહત્ત્વમા જણાવે વળે તે અર્થ ન અર્થ શબ્દ) તે એક

આર્વાનિદ કંઠે અને સદૃ સાધુમનોતી ભેદે વખત નિશામણ
—વેશાવચ્ચ નિધે કંઠે ॥ ૩૫ ॥

સેહ ગિલાણાફળ, ટિળાધિ સઘાડયાફસયષ ।

પદિલેહળમહુગપરિ—ટથળાફ કુલ્લ જહાસત્તિ ॥૩૬॥

અર્થ—સઘાડયાફને ક્યો સમય ન લેખ લેખ
હમુ ટિળ (જાલ) અને આન સાધુ પ્રમુખનુ પદિલેહળ
કરી આપુ તેમજ તેમના જેમ પ્રમુખ મળતી કુલીને જ-
લવા વચરે કમ વલુ દુ વચાસત્તિ કરી આપુ ॥ ૩૬ ॥

વસહીપથેસિ નિગમિ, નિસીહિ-આવસ્તિયાગે

ત્રિસ્સરળે ।

પાયાડપમઝજળે વિ ય, સરથેવ કહેમિ નવકાર ॥૩૭॥

અર્થ—વસતિ (ઉપગમ-સ્થાન) થી પ્રવેશ કરતાં
નિસ્સીહી અને તેમથી નિકળતાં આવસત્તિ કહેવી જુદી
જાડ તેમજ આમઆ પેશવા કે નીમરવા પગ પૂજવા ચોસરી
જાડ તા (જાડ આવે તે જ સ્થાને) નવકાર મત્ત જલુ ॥૩૭॥

મયવ પસાડ કરિડ ફચ્છાફ અમાસળમ્મિ મુદ્દેસુ ।

ફચ્છાકારાડફરળે, લટુસુ સાટુસુ કઝઝેસુ ॥૩૮॥

સમ્વસ્થધિ સ્વલિપસુ, મિચ્છાકારસ્સ અકરળે તહ ય ।

સયમમ્માડ વિ સરિપ, કહિયલ્લો પંચ નવકારો ॥૩૯॥

અર્થા—કામ પ્રસન્ને વૃદ્ધ સાધુઓને દે ભગવન્ !
 'સાધ્ય કરી' અને સધુ સાધુને 'મિષ્ટાન્ન' એટલે તેમની
 મિષ્ટા અનુસાર જ કમળનું કંદેલુ ભૂલી જાઉં તેમ જ સર્વત્ર
 જ્યારે જ્યારે ભૂલ પડે ત્યારે ત્યારે મિષ્ટાન્ન એ છે
 મિષ્ટા મિ દુક્ક એમ કંદેલું એમ એ તે વીસરી જાઉં તો
 જ્યારે મને પેલાને સ્મરણ કરે અથવા કે મં દિવસથી સ્મરણ
 કરે ત્યારે ત્યારે આર નવકર મત્ર ગણવે. ॥ ૩૮ ॥ ૩૯ ॥

બુદ્ધસ્ત વિના પુચ્છ, ત્રિસેસયત્યુ ન દેમિ ગિણ્હે વા ।
 અન્નપિ અ મહકલ્લજ, બુદ્ધ પુચ્છિય કરેમિ સયા ॥૪૦॥

અર્થા—વૃદ્ધ (વડીલ) ન પૂછ્યા વગર વિદ્યેય વસ્તુ
 (ભક્ષ્ય વસ્તુ) જાઉં કંઈ નહિ અને મોટા કામ વૃદ્ધ
 (વડીલ) ને પૂછીને જ સ્થાય કરું પણ પૂછ્યા વગર કંઈ
 નહિ ॥ ૪૦ ॥

બુદ્ધલસઘયણાણ વિ ણ્ણ નિયમા મુહાવહા પાય ।
 િંચિયિ ઘેરગ્ગેણ ગિહિયાસો છઠ્ઠિઓ જેહિં ॥૪૧॥

અર્થા—એમને શરીરને આપે નખરે છે એવા
 દુષ્કર્મ સંપ્રવળવળા છતાં પણ તેમણે કર્મકર્ત્ર વે । અર્થા
 મૃદસ્યસાસ છા પાં છે તમને આ ઉપર જળાવન નિયમો
 પગલ આશ્રમ મુજબ છે ॥ ૪૧ ॥

સપદ્કાલે વિ હમ, પાઠ સપ્પં કરેહ્ નો નિઅમે ।
 સો સાદુત્ત ગિહિસણ, ઉમપમટ્ટો મુણેયલ્લો ॥૪૨॥

અર્થ—અર્થાનિ કાલે પદ્ય મુને યાત્રી શામલ મેવ
આ નિયમિતે લે આદરે-પણે નહિ, તે સાધુપદ્માદિ અને
બુદ્ધિપદ્માદિ ઉત્તમગ્રાંથ કયે આપવે ॥ ૪૨ ॥

અસ્ત દિવ્યમ્મિ ભાવો, ધોવો ત્રિ ન હોઈ

નિયમગદ્દનામિ ।

તસ્ત કદ્દળ નિરરપય-મસિરાવણિ કૂવલ્લણં

થ ॥૪૩॥

અર્થ—એના દુરલભા ઉદ્ધર નિયમિતે પ્રકરુ કરવાને
દરદરે કદ્દલ ન દેવ તેમને આ નિયમ સંબંધી ઉપદેશ
કરવે એ (શિષ્ય)-સર વચનના સ્થાને દુવે એવના એવે
નિયમ-નિષ્ક્રમ થાય છે ॥ ૪૩ ॥

સઘયણ-કલ્લ ચલ-ચૂસમા-રયાલંબણાઈં ધિસુણ ।

સલ્લ ધિઅ નિમમધુર, નિરુજમામો

વમુચ્ચતિ ॥૪૪॥

અર્થ—(નવના) સઘયણ, કલ્લ, નાગ અને દુવમ આદિ
એ આદિ હીણા આસનન પદ્ધતિને પુરુષાર્થ વચનના સમર
લગ્યા આગસ પ્રમાણથી બધી નિયમ પુરતે છાંદે છે ॥ ૪૪ ॥

કુચ્છિન્નો ત્રિણકપ્પો પદિમાકપ્પો અ સપદ્ધ નતિય ।

મુખ્ધો અ ધેર કપ્પો, સઘયણાર્જ્જણ હાણીય ॥૪૫॥

સહવિ જહ્ પઘા નિયમા-રાહુણવિહિય

જાણજાણ સ્વરણમિ ।

સમ્મમુવત્તચિષ્ણો, તો નિયમારાહુગો હોઈ ॥૪૬॥

અર્થ:—(સ પ્રતિ જાણે) જિનકરણ બુદ્ધિજન સ્વેચ્છે છે. જાણી પ્રતિમાકરણ પણ જાણી વર્તે તે નથી. તથા સ્વયં જાણી કાનિષ્ઠી શુદ્ધ સ્વચરિત્રકરણ પણ જાણી શક્તે નથી. તેમજ જો મુમુક્ષુઓ જા નિયમોના આચારન વિધિ વડે સમ્યક્ ઉપમુક્ત થિત્ત અર્થ આરિય સેવનમા ઉત્તમાણ બનશે તે તે નિયમા-નિષ્ઠે આચારક આચરે પામશે ॥ ૪૫ ॥ ૪૬ ॥

एष सव्वे नियमा, जे सम्मं पालयति घेरंगा ।

तेसि दिक्ख्वा गहिआ, सफला सिवसुहफल

देइ ॥४७॥

અર્થ:—જા સર્વે નિયમોને જે (શુભશયે) વેશબધી સમ્યક્ રીતે જાણે છે આચરે છે તેમની જાણ કરેલી દીક્ષા સફળ થાય છે એટલે તે શિવમુખજાને આપે છે ॥ ૪૭ ॥

પુણ્યકુલકમ્

સપુત્રદાદિયત્તં, માણુસત્ત ચ મારિયત્તિત્ત ।

જાડ-કુલ જિણખમ્મો, લઙ્ગમતિ પમૂયપુણ્ણેહિં ॥૧॥

અર્થ:—સ પુત્ર દાદિયત્તુ—કર્મ પદ્ય જેઠ ખંડપ્પુ
વત્તસ્સી સવત્તી (જાડ) ઇન્દિયેલી પ્રાપ્તિ, મનુષ્યપત્તુ જાડ
સેવમા ૧૧૧૫૧, ઉત્તમ અવિ, ઉત્તમ કુલ અને વીવત્તમ
જાવિત લેખમા—જે સવત્ત વર્ત મનુ (પુખ્ત) પુ-મથી
પ્રાપ્ત થઈ શકે છે ॥ ૧ ॥

જિણલ્લણકમ્મલસેવા, સુઘરુપાયપરજુવાસ વેવ ।

સેજ્ઞાપવાયવડત્ત, લઙ્ગમતિ પમૂયપુણ્ણેહિં ॥૨॥

અર્થ:—જિન—જરિહં તપ્પ ૧૧૧૫૧મળી સેવા—અર્થ
સાતુરુપ ૧૧૧૫૧ પર્વપસન્ન સજ્જમા ૧૧૧૫૧ તથા ૧૧
વડમા ૧૧૧૫૧ જે સવત્ત વર્ત મનુ પુ-મ સેવે પ્રાપ્ત થઈ
શકે છે ॥ ૨ ॥

સુદ્ધો વોહો સુઘરુહિં, સગમો ઉવસમ દયાલુત્તં ।

દક્ષિણ્ણફરણ જ, લઙ્ગમતિ પમૂયપુણ્ણેહિં ॥૩॥

અર્થ:—સુદ્ધ નેપિનીય ૧૧૧ સમજિવત્તનુ પમત્ત,

૧ " સપ્પકપ્પાસાત્ત કિંવા જ પાક દોર તે વડમા ૧૧૧૫૧
વાત્ત ૧૧૧૫૧વિત્તપ્પુ જેવે જર્વ જાતે છે

સુતુકુને સમાજમ, ઉપશમ જાવ-ચમતા, દયાશુપલું અને
દાક્ષિણ્યના શુભનું પાલન એ જાણવાના પ્રભૂત પુન્યથેએ
પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૩ ॥

સમત્ત નિશ્ચલ ત, વયાણ પરિપાલણ અમાયત્ત ।
પઠણ ગુણણ વિણઓ, લઙ્ગમતિ પમૂયપુણ્ણેહિ ॥૪॥

અર્થ:—સમ્મત્ત (સમક્ષિત)માં નિશ્ચલતા પ્રાપ્ત
(અથવા બેઠેલા વચનોનું) પરિપાલન, નિર્માયીપણું અપ્પણું
પ્રાપ્ત અને વિનય એ જાણવાના પ્રભૂત પુન્યથેએ પ્રાપ્ત થઈ
શકે છે ॥ ૪ ॥

ઉસ્સગ્ગે અવવાયે, નિચ્છયવવહારમ્મિ નિડણત્ત ।
મણવયણકાયસુદ્ધી, લઙ્ગમતિ પમૂયપુણ્ણેહિ ॥૫॥

અર્થ:—ઉત્સર્ગ-વિધિમાર્ગ અને અપવાદ-નિરોધમાર્ગ
તેમાં તથા નિશ્ચય-સાધ્યમાર્ગ અને વ્યવહાર-સાધનમાર્ગ
તેમાં નિપુણપણું તેમજ મન વચન ક્રિયાની શુદ્ધિ-ચતિત્વ-
નિર્ણયતા-નિશ્ચલતા એ જાણવાના પ્રભૂત પુન્યથેએ પ્રાપ્ત
થઈ શકે છે ॥ ૫ ॥

અવિયાર સારુણ્ણ, ઝિણાણ રાઓ પરોઘવારત્ત ।
નિક્કપયા ય જ્ઞાણે, લઙ્ગમતિ પમૂયપુણ્ણેહિ ॥૬॥

અર્થ:—નિર્વિહાર-વિદ્યાર વચરનું યોગ્ય બિનચાસન
ઉપર (ચિત્તમણિ જેવો) રાગ, વેદપ્રાપ્તિપણું અને ધ્યાનમાં

दानમહિમાગર્ભિત શ્રીદાનકુલકમ્

પરિહરિઅરજસારો, ડપ્પાદિઅસઅમિક્કયુરુમારો ।
સ્વપાઓ દેવદૂસં, વિઅરતો અપઠ ધીરઅિણો ॥૧॥

અર્થ—સમસ્ત સુખ-સુદિનેા જનાઅર અીને સુખમ
સુખધી અતિ અલો જર એમલો ઉપદરો છે અને ઇન્દ
અકાસમે ઈલા સુખમે સુખ ઉપર સ્થાપેલુ ટેવુપ્પ વપ્પ વપ્પ
એમલો પામલી અલેલા નિમને આપી ઈધુ તે શી ધીરમણ
અપર તો કરો ॥ ૧ ॥

અમ્મસ્યકામમેષા,તિવિહ દાણં અયમ્મિ વિક્સવાયં ।
તહવિ અ અિર્ણિદમુણિણો, અમ્મદાણ પસંસતિ ॥૨॥

અર્થ—અમ દાન, અમ દાન અને અમદાન એમ ત્રણ
અકરુનુ દાન દુનિયામાં અલિદ છે. તેપણ જિનેઅર પ્રમુત્તી
આહમ્મ રસિક મુનિઓ પાર્મિક દાનને જ પ્રમુસે છે ॥૨॥

દાણં સોહમાકરં, દાણ આરુમાકરણં પરમ ।
દાણં મોગનિદ્દાણં, દાણ ઠાણ યુણગણાણ ॥૩॥

અર્થ —દાન સુખ-ધોમઅપ્રાપ્તરી છે. દાન પરમ
આપઅપ્રાપ્તરી છે દાન અપરુ નિપાત છે એરલો એઅપ્રાપ્તરી
છે અને અનેક સુખમલોનુ ટેમલુ છે ॥ ૩ ॥

દાણેણ ફુરફ કિત્તી, દાણેણ હોફ નિમ્મલા કત્તી ।
દાણાવજ્જિઅહિઅઓ, વેરી વિ હુ પાણિય વહફ ।૪।

અર્થ—દાનવડે કીર્તિ વધે છે દાનથી નિર્મળ કાંતિ
વધે છે અને દાનથી વશ થયેલા હૃદયવાળો દુઃખમન પશુ
(દાવાનના) ઘરે પાણી ભરે છે ॥ ૪ ॥

ધણસરથવાહજમ્મે, જ ઘયદાણ કય સુસાહૂણ ।
તક્કારણસુસમજિણો, તેલુકવિયામહો જાઓ ॥૫॥

અર્થ—મનચાર્યવાળાના ભવમાં સુસાહુજનોને જે થીનું
દાન દીધું હતું તે પુણ્યના પ્રભાવથી ત્યજકાલેજ ભગવાન ત્રણ
લોકના પિતામહ (નાથ) થયા ॥ ૫ ॥

કરુણાફ દિલ્લદાણો, જમ્મંતરગહિઅપુણ્ણકિરિઆણો ।
તિરપરચકરિદ્ધિ, સપત્તો સાતિનાહો વિ ॥૬॥

અર્થ—પાછલા ભવમાં કમુણાવડે (ચારવાને) અભયદાન
આપ્યું અને પુણ્ય-કરિયાલું ખરીદી લીધું તેથી શાંતિનાથજી
લીધે ફરે અને અકલ્પનીની શક્તિ પ્રાપ્ત્યા ॥ ૬ ॥

પથસયસાહુમોયણ-દાણાવજ્જિઅસુપુણ્ણપન્નમારો ।
અચ્છરિઅવરિઅમરિઓ, મરહો મરહાહિયો
જાઓ ॥૭॥

અર્થ—પાંચસો આપુએને લેલજનદાન આપવાવડે જેવે

નિમ્મલસીલ્યમાસો, દાણુહાસો વિવેગસવાસો ।
 ષડગદ્ગુહસતાસો, લઙ્ઘમતિ પમૂયપુણ્ણેર્હિ ॥૬॥

પરિનિદાપરિહારો, અપ્પસસા અત્તણો ગુણાણ ચ ।
 સવેગો નિચ્ચેઓ, લઙ્ઘમતિ પમૂયપુણ્ણેર્હિ ॥૭॥

અર્થ — પરિનિદાને ત્યાગ અને આપણા કુચેન્દ્રિ
 સ્વસ્થ-પ્રમદાથી દૂર રહેવું, તેમ જ સવેગ-મોહામિત્તર
 અને નિર્વેદ-અવરોધને બધા વાત્તાં પ્રભુ પુનઃએ
 પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૭ ॥

નિમ્મલસીલ્યમાસો, દાણુહાસો વિવેગસવાસો ।
 ષડગદ્ગુહસતાસો, લઙ્ઘમતિ પમૂયપુણ્ણેર્હિ ॥૮॥

અર્થ — નિમળ-ગુહ સીકરો અવશ્ય, કુચગદ્ગિ
 દાન દેવા ઉદ્ધાસ, કિંવાવદ સબધી વિવેકસકિન્નર અને
 આર ગતિના દુઃખવર્જિત પુણ્ય માસને બધા વાત્તાં મહાપુન્ય
 એને પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૮ ॥

બુદ્ધગરિહા સુકદ્ધા ણુમોયણ પાપદિહિત્તત્તવચરણ ।
 સુહસાણનમુષ્કારા લઙ્ઘમતિ પમૂયપુણ્ણેર્હિ ॥૯॥

અર્થ — કરેલા પાપકુલની આલોચના-નિંદા, અર્થ
 કુલો અર્થ દેવા તની અનુમિત્તના, કરેલા પાપનો તેમ કરવા
 માટે શુદ્ધ મહાસત્ત્વે અપાવેલા તપ્ત ક-આચરણ, દુષ્ક
 મરણ અને તપાસ મહામત્તનો અર્થ કરેલો એ સમર્થ વાત્તાં
 મહાપુન્યએ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે ॥ ૯ ॥

इय गुणमणिमढारो, सामग्गी पाविकण जेण कओ ।
विच्छिन्नमोहपासा, लहति ते सासय सुक्ख ॥१०॥

અર્થ—જ્યા ઉપર બાળાજ્યા મુજબ ગુણમણિ-રતના
જગર જેવા સુદૃઘો, સધળી ફડી સામગી પ્રાપ્ત કરીને જે
મહાનુભાવે કરે છે-જ્યાજરે છે તે પુણ્ય-માણે સધળા મેદ
જસથી સર્વજ્યા મુખ્ય કર્મને શાંતિના મુખરૂપ પ્રાપ્તિને
જમે છે ॥ ૧૦ ॥

દાનમહિમાગર્ભિતં શ્રીદાનકુલકમ્

પરિહરિઋષ્ણતારો, ઉપ્પાદિમસજમિક્કયુરુમારો ।
સ્થાપ્તો દેવકૂસં, વિઋત્તો જયઠ ધીરશિણો ॥૧॥

અર્થ—સમસ્ત રાજ્ય-શક્તિને આપનાર ધીરને સજમ
સુભાષી ભવિ રક્ષે આર જેમણે ઉપદેશો છે અને ધન
મહાસભે દીક્ષા સમયે જ્યેષ્ઠ ઉપર સ્થાપિત દેવકૂચ વખતે
જેમણે પાળ્યો કાયદો નિમને આપી દીધું તે શ્રી વીરમય
વજ્રવદા વર્તે ॥ ૧ ॥

ધમ્મસ્થકામમેધા, તિવિહ્ દાણં જયન્મિ વિક્સાયા
તહવિ અ ઝિર્ણિદ્મુણિણો, ધમ્મદાણ વસંસંતિ ॥૨॥

અર્થ—ધમ્મદાન, અર્થદાન અને દ્રવ્યદાન જેમ કય
પ્રકારનું હોય દુનિયામાં મહિમા છે તેવું જિનેશ્વર મહુદે
જગદ્ગાત્ર સંતિ સુનિભે પાર્થિવ દાનને જ પ્રથમ છે ॥૨॥

દાણ સોહગગર્કરં, દાણ આરુગગકરણં પરમ ।
દાણ મોગનિહારણં, દાણં ઠાણ મુણગણાણ ॥૩॥

અર્થ—દાન મુખ-મોહાવ્યક્ષરી છે અને પરમ
જારાવ્યક્ષરી છે અને પુણ્યનું નિપાત છે જેટલે સેવ્યવ્યક્ષરી
છે અને અનેક પુણ્યવ્યેનું ઠેકાણું છે ॥ ૩ ॥

દાણેણ ફુરફ કિત્તી, દાણેણ હોફ નિમ્મલા કતી ।
દાણાવજિઅહિઅઓ, ઘેરી વિ હુ પાણિય વહફ ॥૪॥

અર્થ—દાણવટે કિત્તિ વપે છે, દાણથી નિર્મળ કિત્તિ
વપે છે અને દાણથી વધુ કયેલા દુદધવાળે દુસ્મન વધુ
(દાણવડા) ધરે પાણી ભરે છે ॥ ૪ ॥

ધણસત્યવાહજમ્મે, જ ઘયદાણ કય સુસાહૂણ ।
તક્કારણમુસમજિણો, તેલ્લકવિયામહો જાઓ ॥૫॥

અર્થ—ધનસાર્થવાહજના ભવમા સુસાપુષ્પને ૭ થીનું
દાણ દીધું હતું તે પુણ્યના પ્રમાણથી ત્વમ્મને ભવવાન વધુ
લેખના પિત્તમહ (નાથ) થયા ॥ ૫ ॥

કરુણાફ દિદ્ધદાણો, જમ્મતરગહિઅપુણ્ણકિરિઆણો ।
તિત્થયરચકરિદ્ધિ, સપત્તો સત્તિનાહો વિ ॥૬॥

અર્થ—કરુણા ભવમા કરુણાવટે (પારેવાને) અમલદાન
આપ્યું અને પુણ્ય-કરિયાલું ખરીદી લેખું તેથી અનિવાર્ય
લીધેલ અને અભવનીની કલિ પામ્યા ॥ ૬ ॥

પચસયસાહુભોયણ-દાણાવજિઅસુપુણ્ણવન્મારો ।
મચ્છરિઅચરિઅમરિઓ, મરહો મરહાહિયો

જાઓ ॥૭॥

અર્થ—૫.૫૦૦ આપ્યેને ભેજનદાન આપવાવટે એવે

મહુ ત્તરે પુણ્ય પેઠા કહું છે તે આશ્ચર્યકારક અસ્તિત્વથી તરેશે
જેવેા ભરત ભરતોયેતનેા નાચક-ચકવર્તી થયેા ॥ ૭ ॥

મૂલ વિના વિ દાસ, ગિલાણપડિઅરણજોગવરયૂગિ ।
સિદ્ધો અ રણકવલ્લ-ચદણવણિઓ વિ સમ્મિ
મથે પ્રવા

અર્થ—આન (માંદા) યુનિને વાજત્યા થેત્યા વસ્તુઓ
વગર મૂક્યે આપવાથી રત્નકમલ અને આવાજાકામને
આપરી થવિયે તે જ અવમાં સિદ્ધિપદ થાયેા ૭૮૪

દારુણ સ્ત્રીરદાણ, સથેણ સુસિમગસાદુણો ધણિમ ।
અણજાણિઅચમકારો, સજાઓ સાહિમદો વિ ॥૯૮॥

અર્થ—વખતવાવડે યોગિવ દેહવાળા સાધુ યુનિત્તજને
શીશુ વસ્તુ ઇતિ રેવાથી વતમલ થદુ કોઈને અમત્કાર ઉપજાવે
જેવેા સિદ્ધિપદ સાલિત્ત કુમાર થયેા ॥ ૯ ॥

અર્મ્મતરદાણાઓ, ઠહસિમાપુવ્વકુસલજ્ઞાણાઓ ।
કયઠાઓ કયપુઠાઓ, મોગાણ ભાયણ જાઓ ॥૧૦॥

અર્થ—જુન અમત્કાર દીપેલા ઇતિત્ત પ્રજાવથી પ્રજા
કયેલા અપુણ (અફસર) શુભ આન થદી પુણ્યજાળી જેવે
કવવત્તો દેહ વિચારણ યુજાસેતનેા જાગી થયેા ૧૦

ધયપૂસ-ધરપૂસા, મહરિસિણો દોસલેસપરિહીણા ।
લક્ષ્મી સઠવગણ્ઠો-વમાહગા સુહગદ પતા ॥૧૧॥

અર્થ—જિણપુત્ર દેવ શક્તિ એવા વૃતપુત્ર અને
વન્દ્ય નામના મહામુનિએ સ્વચ્છિદ્રવટે સહજ જન્મ્યાની
બહિત કરતા છતાં શ્રદ્ધાતિને પામ્યા ॥ ૧૧ ॥

જીવતસામિપદિમાણ, સાસણ વિમરિઠ્ઠણ મર્ત્તીય ।
પધ્વહ્ઠ્ઠણ સિદ્ધો, ઠદાહ્ઠ્ઠણો ચરમરાયરિસી ॥૧૨॥

અર્થ—જીવત (મહાવીર) સ્વામીની પ્રતિમા માટે
બહિતથી શાસનમા વિચરીને (ગામ ગણસ આપીને) છેવટે
દીક્ષા મહત્વ કરીને ઠદાથી નામને ઠેઠી સજ્જિં બ્રહ્મતિને
પામ્યે ॥ ૧૨ ॥

જિણહરમહિઅવસુહો, દાઠ અણુકપમત્તિદાણાહ્ ।
સિત્યપ્પમાશગેરેહિં, સપત્તો સપહરાયા ॥૧૩॥

અર્થ—જેણે પૃથ્વીને જિતવિત્તેથી મહિત કરી છે
એવો સપ્રાંત મળ અણુકપદાન અને બહિતદાન દેવાવટે
મહાન શાસનપ્રભાવકની પાંક્તિમાં હોય્યે ॥ ૧૩ ॥

દાઠ સદ્દાસુદ્ધે, સુદ્ધે કુમ્માસણ મહામુણિણો ।
સિરિમૂલદેવકુમારો, રજ્જસિરિં પાયેઓ ગુરુહ્ ॥૧૪॥

અર્થ—૩૯ી મહાવર-શુદ્ધ આવપૂર્વક નિર્દોષ એવા
મહાન બાકજ મહામુનિને દેવાવટે (જિતયતુ સજ્જને
પુત્ર) મી મૂળદેવ કુમાર વિશાળ શાસનવશીને પામ્યે ॥ ૧૪ ॥

महादाणमुहरकविमण-विरहअसयसखकळ

विरधरिमं ।

विहसनरिंदधरिअ, अज्जवि लोए परिप्फुरइ ॥१५॥

अर्थ — अतिदान अज्जवणी वाचाण वरेण अविणे
(पट्टितो)जे से हरे अज्जवणे विरहाहेतुं श्री विहसदित्त सखतुं
अस्ति अज्जवि पर्वत वेषाभां अस्ति अर्थ अज्जु ॥ १५ ॥

तियलोयवधेहिं, तठमवधरिमेहिं जिणवरिदिहिं ।

कयकिधेहिं वि दिअ, संवच्छरिय महादाण ॥१६॥

अर्थ — अज्ज वेषाभां अहेतु जेवा विनेअहेतु ते अ जयभां
निमित्त अज्ज वेषाभां जने इत्थत्थ सत्तां अज्ज तेमजे सख
तठमि (जिह वरं वरं द) महादान अज्जु ॥ १६ ॥

सिरिसेयसकुमारो, निस्सेयससामिओ कह

न होइ ।

फासुअदाणपवाहो, पयासिओ जेण भरहम्मि ॥१७॥

अर्थ — जेजे मासुके (निरीव) दानने अज्ज अ
अस्तिअभा अज्जवणे जेवे श्रीविहसकुमार श्रीविहस अज्जिअरी
इम न वाच ॥ १७ ॥

कह सा न पससिअइ, धंदणषाळा जिणिंददाणेण ।

छम्मासिअतवसणिओ, निव्वविओ जीए

वीरमिणो ॥१८॥

અર્થ — છ માસી તપ જેમણે કરેલો છે એવા વીર પ્રભુને જેણીએ અહંદના બાહુળ્ય પઠિલાભવાવટે સતોખ્યા તે અહંદનાની જેમ પ્રથમ સા ન કરીએ ? ॥ ૧૮ ॥

પઠમાહ પારણાહ, અકરિંસુ કરંસિ તહ કરિસ્સતિ ।
અરિહતા ભગવતો, જસ્સ ઘરે તેસિં ધ્રુવ સિદ્ધી ॥૧૯॥

અર્થ — અરિહતા ભગવતોએ જેમના ઘરે પ્રથમ (તપની) પારણા કર્યા છે કરે છે અને કરશે તે ભગવાનના અવસ્થા પ્રાપ્તિથી જ અલગ ॥ ૧૯ ॥

જિણમવળ વિંચ પુત્યય-સઘસરૂવેસુ સત્તલિત્તેસુ ।
વવિઝ ધણ પિ જાયહ, સિવફલયમહો

અણતગુણં ॥૨૦॥

અર્થ — અહો ! જિનજીવન (જિનમહિર) જિનજિન (પ્રતિભા) પુત્યય અને યગુર્વિધ સઘરૂપ સાતે રોગેમા ભાવેતું થન અનર્તુ અલગ રૂળ અપાત્રુ થાય છે (જેમ સમજ થનની પ્રમત્તા તણ તેને સહજ કરી થનવત થોડોએ તેને લક્ષ્યે લેવો) ॥ ૨૦ ॥

શીલમહિમાગર્ભિત શ્રીશીલકુલકમ્

સોહમમહાનિહિનો, પાપ પળમામિ

નેમિજિણવહ્ણો ।

ષાટેણ મુયષટેણ, ઝળહ્ણો જેણ નિજિણિઝો ॥૧॥

અર્થ — જેમણે બાલ્યાવસ્થામાં પિતાના મુજબનબદે
કુલકને સ્વયં છાતી લીધા હતા તે મુખ-શોભાવાળા યુવક
જેમ શ્રી નેનિજિણ પ્રભુનાં સ્વરૂપભજને હું પ્રવરું છું ॥ ૧ ॥

સીલ ઉત્તમવિત્તં, સીલ જીવાણ મગલ પરમ ।

સીલં દોહમાહરં, સીલં સુકુસાણ કુલભવણ ॥૨॥

અર્થ — સીલ-સદાચરણ જ પ્રાપ્તિનેનું ઉત્તમ પદ છે
સીલ જ પરમ મનઃશુદ્ધ છે સીલ જ કુલભવણને હસ્તપ્ર
પ્ત અને સીલ જ કલ્પ મુખનું ધામ છે ॥ ૨ ॥

સીલ ધમ્મનિહાણ, સીલ પાવાણસહણ મણિય ।

સીલ જતૂણ જણ, અકિત્તિમ મહણ પરમ ॥૩॥

અર્થ — સીલ જ ધમનું નિધાન છે સીલ-સદાચરણ જ
પાપનું ખાત્યાકરી બધું છે અને સીલ જ અવતર્યા પ્રાપ્તિને
સ્વભાવિક મેઘ શબ્દવાર છે, જેમ જાન્યું છે ॥ ૩ ॥

નરયદુવારનિરુમણ-કચ્છાદસપુહસહોઅરચ્છાય ।

સુરલોમ્બવલમદિર-આરુહણે પવરનિસ્સેણિ ॥૪॥

અર્થ—શીત જ નરકનાં દ્વાર બધ કરવાને કમાઈની
એક લેવું જળરજસ છે અને દેવસેનાનાં ઉચ્ચવગ વિમાનો
ઉપર આરુહ થવાને ઉત્તમ નિસરણી સમાન છે ॥ ૪ ॥

સિરિઠગ્ગસેણધૂયા, રાઈમઈ લહુઠ સીલવર્દરેહ ।

ગિરિવિધરગમો જીવ, રહનેમી ઠાવિમો મગ્ગો ॥૫॥

અર્થ—મો ઉત્તમેનરાજની પુત્રી સહમતી શીત
વતીમાં મહ મધુવા થોગ્ય છે કે જેણે શુદ્ધમાં પ્રથમથી
આવી ચઢેલા અને શાદિત કમેલા સ્કનેમિને સવમમાર્ગમાં
ચાલ અધિકા કર્યા-સ્થિર કર્યા ॥ ૫ ॥

પજ્જલિમો વિ ધુ જલણો, સીલપ્પમાવેણ પાળીઅ હોઈ ।

સા જયઠ જણ સીમા, અસે પયઢા અસપઢાયા ॥૬॥

અર્થ—શીતના પ્રજાવથી પ્રત્યક્ષિત કરેલો એવો
ધુ અગ્નિ ધરખર જળરજ થઈ ગયો એવી જગ-પદ્મ
એની જગમાં હરકી રહી છે એ મીતારેવી જગવતી વર્તો ॥ ૬ ॥

ચાલણીજલેણ ઘપાવ, જીવ ઠગ્ગાદિઅ મુવારતિગ ।

કસ્સ ન હરેઈ પિત્ત, સીવ ચરિઅ સુમદ્દાવ ॥૭॥

અર્થ—આજીનીના જળવટે જેણે જ પાનમરીના ત્રણ
દ્વાર ઉપાકર્યા હતાં તે મુલકા સતીનું (શીત) અગ્નિ દેના
ચિત્તને હરવ નથી કરતું ? ॥ ૭ ॥

નવઠ નમયાસુદરી, સા સુચિર જીવ પાલિઅ સીલ ।
ગહિલસળ પિ કાઠ, સહિમા ય વિઠવણા
વિધિદા ॥૮॥

અર્થ — તે નમદા સુદરી સતી સદાય જન્મવી
સર્વે, કે ભેષીએ ભરિલપણું (મંદાપણું) જાડરીને પશુ
શીલવવતું પાલન કરું અને (તેની પાસે) વિવિધ પ્રકારની
વિઠવણા સકલ કરી ॥ ૮ ॥

મહં કલાવર્ણ, મીસળરણમ્મિ રાયચત્તાપ ।
અ સા સીલગુણેણ, સિમ્મગા પુણસવા આયા ॥૯॥

અર્થ — કલ્પાદ જાડરીમાં રાખજે તણ શીવેલી કલા-
વતી સતીનું કલ્પણુ જાણે, કે ભેષા શીલગુણના પ્રકારથી
ઉદરેલાં જાણે પશુ કરી તથા ચર્મ વર્ણ ॥ ૯ ॥

સીલવર્ણ સીલ, સપ્કહ સપ્કો વિ વણિઠ નેવ ।
રાપનિઠત્તા સચિવા, ચટરો વિ પવચિમા જીવ ॥૧૦॥

અર્થ — શીલવતી સતીના શીલને પ્રકારનું પશુ
પશુ વચને સમર્થ ચર્મ સહે નહિ, કે ભેષીએ સત્ત્વને પ્રકાર-
દેલા ચાર પ્રકારને ઉપરી સ્વશીલનું રાખણુ કરું કે ॥ ૧૦ ॥

સિરિવક્કમાણપહુણા, સુપમ્મલામુષિ જીવ
પટ્ટવિમો ।

સા જયઠ જય સુલસા,

સારયસસિધિમલસીલગુણા ॥૧૧॥

અર્થ—શ્રી વર્ધમાન પ્રભુએ જેણીને ઉત્તમ ધર્મસાક્ષી
પદનો હોય તે શાસ્ત્રગુણા શુદ્ધિમા સમાન નિર્મળ શીલ
કુણગણી સુલસા સતી સર્વત્ર જયવતી વર્તે ॥ ૧૧ ॥

હરિહરયમપુરવર—મયમજળપચવાળવલદર્પ્ય ।

લીલાદ્ર જેણ દલિઓ, સ ધૂલમદો દિસઠ મદ ॥૧૨॥

અર્થ—હરિ, હર, પ્રણા અને હંદના મદને યાત્રી
નાખ્યાસ કામદેવની શક્તિનો વર્ણ લેણે લીલામાત્રમાં જણી
પદમે તે સ્વચ્છમદ (મુનિશાખ) અમાડુ કદવાણ હરે ॥ ૧૨ ॥

મળહરસારુણમરે, પરિપજ્વતો વિ તરુણિનિયરેણ ।

સુરગિરિનિશ્ચલચિત્તો, સો વયરમહારિસી જયઠ ॥૧૩॥

અર્થ—મનોહર યોવન વયમાં અનેક શીસમુદાયવટે
(વિષય માટે) પ્રાપ્તના કરાયા છતાં એ પ્રેમુર્જિતિ જેવા નિશ્ચળ
ચિત્તવાળા (૬૬) રહ્યા તે શ્રી વરુણશાખી મહામુનિ જયવત્યા
વર્તે ॥ ૧૩ ॥

ધુણિઠ (મુણિઠ) તસ્સ ન સક્કા, સદ્ધસ્સ

સુદસણસ્સ ધુણનિવહ ।

ઓ વિસમસક્કદેસુ વિ, પઠિઓ વિ અસ્સઠ

સીલધણો ॥૧૪॥

સિદ્ધિપદને પામ્યા છે, કર્તમાનકાળમાં (મહાવિદ્યાર્થિ
 ક્ષેત્રમાં) સિદ્ધિપદને પામે છે અને ભવિષ્યકાળમાં જ
 અસ્ત્યાર્થિ ક્ષેત્રમાં પણ સિદ્ધિપદને પામશે તે જાણી
 શકીને જ ગ્રન્થાવ બાધુવે. ઉત્તમ શીલ-ચારિત્ર (વચાચ્ચલ
 ચારિત્ર)ની પ્રાપ્તિ કરનારની જગત્પથ સિદ્ધિ થાય જ છે.
 [શીલ-ચારિત્રનું જાણું ઉત્તમ મહાત્મ્ય સાધકશ્રેણી બધુવેલું
 છે, તે ધ્યાનમાં લઈ લખ્ય બનીએ (સદુ ભાઈ-મહેનેને)
 નિર્ભળ શીલ-ચારિત્ર પરિવર્તન કરવા શરૂ થાય (કમિયા
 લેવાનવાળું) તોતું ઉચિત છે] ॥ ૨ ॥

શ્રીતપઃકુલકમ્

સો નયઠ જુગાહઝિણો, જસ્સસે સોહપ

જઢામઠ્ઠો ।

તવસાણગિપજ્જલિઅ-કર્મિમધણધૂમલહરિ ઘ્વ ।

(પતિ ઘ્વ) ॥૧॥

અર્થ—તપ અને ધ્યાનરૂપ અગ્નિવદે બાળી નાખેલા
કર્મકાંક્ષાનોની ધૂમપાત્રિત જેવો જટાકલાપ જેમના બાજુ ઉપર
ચોખી રહ્યો છે તે જુગાહિમિથુ જયવત્તા વર્તો ॥ ૧ ॥

સવચ્છરિઅતવેણ, કાઠસ્સગ્ગમ્મિ જો ઠિઓ મયવ ।

પૂરિઅનિયયપહ્સો, હરઠ્ઠ દુરિઆહ ઘાઠ્ઠુવલી ॥૨॥

અર્થ—જેક વર્ષ ખર્ચે તપવદે કાઠસ્સગ્ગ મુદ્ધાએ
જ્યા સ્ત્રી જે મહારામાએ સ્વપ્રતિષ્ઠા પૂર્ણ કરી છે તે બાઠ્ઠુવલી
મહારાજ (અમારી) દુરિત-જપ દૂર કરે ॥ ૨ ॥

અધિર પિ ધિર ઘક પિ ઠજુઅ ઘુછહ પિ તહ સુલહ ।

દુસસઝ્ઝ પિ સુસઝ્ઝ, સવેણ સપજ્જપ્પ કઝ ॥૩॥

અર્થ—તપના પ્રભાવથી અસ્થિર હોય તે પણ સ્થિર
રહે વાકુ હોય તે પણ સરળ થાય છે દુર્લભ હોય તે
પણ સુલભ થાય ॥ અને દુઃસાધ્ય હોય તે પણ મુસાધ્ય
રહે ॥ ૩ ॥

અર્થ—તે સુદર્શન આવાનું પુણ્યવંશને કાચ (કાચ
ખડ) સમર્થ થઈ શકે નહિ કે જે બારે ચક્રમાં આવી પડે
છતાં અમલ સીલને રાખી શક્યો છે ॥ ૧૪ ॥

સુંદરિ-સુનંદ ચિહ્ન-મળોરમા અજના મિગર્વઈ અ ।
જિજ્ઞાસણસુપસિદ્ધા, મહાસર્વઓ સુહ દિત્તુ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—સુંદરી, સુનંદ, ચિહ્ન, મળોરમા, અજના
અને મુગર્વતી અનેર જિજ્ઞાસનમા મસિદ્ધ થયેલી મહા-
સર્વઓ સુખશાંતિ આપે ॥ ૧૫ ॥

અશંકારીઅ રટૂણ, (સુણિકળ) કો ન ઘુણઈ

કિર સીસ ।

જા અશંકિઅસીલા, મિહુર્વઈકયસ્પિઆ વિ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—અશંકારીઅટૂણ (અશુભ વાસ્તવ) સંભળીને
કેમ (પાતાનું) અસ્તિ ન હુકુવે ? કે એટલીને મિહુર્વતિએ
આવડે જાણના કર્યા છતાં અશંકાયે સ્વચ્છેદને અમલ
સાચવી રાખ્યું ॥ ૧૬ ॥

નિયમિત્ત નિયમાયા, નિયમણઓ નિયવિયામહો
વા વિ ।

નિયપુત્તો વિ કુસીલો, ન યહહો હોઈ લોઆળ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—અધે તે પિતાનો મિત્ર, પિતાનો અંગ, પિતાનો
વાત, પિતાના વાવનો વાત કે પિતાનો જ પુત્ર હોય, જ્યુ એ એ
ક્રમીલ હશે તે તે હોઈને પ્રિય થઈ શકશે નહિ ॥ ૧૭ ॥

સર્વેસિં પિ ઘયાણ, મમ્માણ અસિય કોઈ
પઢિઆરો ।

પક્કઘડસ્સ વ કક્ષા, ના હોઈ સીલ પુળો
મમ્મ ॥૧૮॥

અર્થ—શીલ જ્યાં જત કામ કયા હોય તે તેને
ઉપર કંઈ ને કંઈ (આલોચના નિહા પ્રાથમિકાદિક રૂપ) હોઈ
શકે પણ જ્યાં ઘડને કામ આલોચના પેર કામેલા શીલને
આપતું હોઈતું શક્ય છે ॥ ૧૮ ॥

ઘેઆલમૂઅરવલ્લસ-કેસરિચિત્તયગહ્દસપ્પાણ ।
લીલાઈ દલઈ દપ્પ, પાલતો નિમ્મલ સીલ ॥૧૯॥

અર્થ—નિર્મલ શીલનું રક્ષણ કરનાર અજ્ઞાતમા
વગર, મૂન, શક્ષ, કેશરીસિક, ચિત્ત, દાશી અને
સપના અહીં કારને લીલામાત્રમા (એવમેવમા) હોઈ નાખે
છે ॥ ૧૯ ॥

જે કોઈ કમ્મમુક્કા, નિઢા સિજ્ઞસિ સિજ્ઞ
હિંતિ તદ્દા ।

સર્વેસિં તેસિં ઘલ વિસાલસીલસ્સ દુલ્લલિઅ
(માહપ્પ) ॥૨૦॥

અર્થ—જે કોઈ મહાશયે સર્વે કંઈથી દુષ્ટ મર્મને

સિદ્ધિજાને જાગ્યા છે વર્તમાનસત્ત્વમાં (મહાસિદ્ધિશાસ્ત્ર
 યોગમાં) સિદ્ધિજાને પામે છે અને અવિશ્વાસમાં આ
 અસ્તિત્વ ક્ષેત્રમાં પણ સિદ્ધિજાને જામશે તે આ ચરિત્ર
 શીલને જ પ્રભાવ લાગુ પે ઉત્તમ શીલ-ચારિત્ર (વશાબ્ધાત
 ચારિત્ર)ની પ્રાપ્તિ કરવાની અવશ્ય સિદ્ધિ થાય જ છે.
 [શીલ-ચારિત્રનું બાવું ઉત્તમ આકાશ્ય શાસ્ત્રપ્રણેતા બ્રહ્મચર્ય
 છે, તે ધ્યાનમાં લઈ લખ્ય બનેલો (સદ્ગુણ-પ્રણેતાને)
 નિમજ શીલ-ચારિત્ર પરિપાકન કરવા કરોણ (કર્મણ
 લક્ષમણમાં) સ્થેવું લખિત છે] ॥ ૧ ॥

શ્રીતપઃકુલકમ્

સો જયઠ જુગાહજિણો, જસ્સસે સોહણ

જઢામઝઢો ।

તવજ્ઞાણગિપજ્જલિઅ-કર્મિમધણપૂમલહરિ ષ્વ ।

(પતિ ષ્વ) ॥૧॥

અર્થ — તપ જાને ધ્યાનરૂપ અગ્નિવડે બાળી નાખેલા
કર્મકાંડ-ખતોની પૂમપાત્રિત જેવો જટાકસાપ જેમના ખભા ઉપર
ચોખી રહ્યો છે તે જુગાહિમણુ જયવવા વર્તે ॥ ૧ ॥

સવચ્છરિઅતવેણ, કાઠસ્સગ્ગમ્મિ ઝો ઠિઓ મયવ ।

પૂરિઅનિયપપદ્ધન્નો, હરઢ દુરિઆહ ઘાઢુઘલી ॥૨॥

અર્થ — એક વખત પશ્ચિમ તપવડે કાઠ-મુદ્ધા મુદ્ધાએ
ખાઈ રહ્યો જે મદ્યાત્માએ સ્વપ્નતિથા પૂર્વે ભરી છે તે બાહુબલી
મદ્યાત્મા (અમારી) દુરિત-પાપ દૂર કરે ॥ ૨ ॥

અધિર પિ ધિરઘકપિ ઠજુઅ વુહ્હહ પિ તહ મુલહ ।

વુસ્સગ્ગ પિ મુસગ્ગ, તવેણ સંપજ્જણ ષ્વ ॥૩॥

અર્થ — તપના પ્રજાવથી અસ્થિર દેવ તે પણ સ્થિર
દેવ છે વાંકુ દેવ તે પણ સરળ દેવ છે દુર્લભ દેવ તે
પણ મુડલ દેવ છે અને દુઃસાધ્ય દેવ તે પણ મુસાધ્ય
દેવ છે ॥ ૩ ॥

છટ્ટ છટ્ટેણ તથ, ફૂળમાળો પદમગણહરો મયથ ।
અક્ષીણમહાણસીઓ, સિરિગોયમસામિઓ

જયહ ॥૪॥

અર્થ :—છટ્ટ છટ્ટ તથ જ્યારે રાશ્નિત કરતા પ્રથમ અથ
ધર શ્રી એકમસ્વામી મહાશય અક્ષીણ મહાજાતી નામની
મહાકવિને પ્રાપ્ત થયા તે જયવતા વર્તે ॥ ૪ ॥

સોહરૂ સળકુમારો, તથલલ્લેલાઈલલ્લિસપત્નો ।
નિદુઅલ્લવલ્લિયગુલિ, સુવળ્ણસોહ પયાસતો ॥૫॥

અર્થ :—સુવળ્ણ સોહરૂ આંખની મુખ્ય બે
ચામડી કરી દેખાતા એવા સુવળ્ણમાર સર્વિં વધેનમથી
એકલિં કવિસપત્ન એવા ચામડે છે ॥ ૫ ॥

ગો-ચમ-ગદમ-ગદિમળીવમિળીયાવાઈ-

ગુરુઅપાવાઈ ।

કારુણ ધિ કળયં પિ ધ, તથેણ સુદો દહપ્પહારી ॥૬॥

અર્થ :—ગો, ગદમ, ગદમ, ગદમ અને ગદમ વડી પ્રજાપતિની
કવિલિ મહાકવિ જાપને કર્યા કર્યા દહપ્પહારી (સિવ) મુનિ
વડે તપસેજનને સુવળ્ણની પેરે સુદો થયા ॥ ૬ ॥

પુલ્લમથ તિલ્લતથો, તથિઓ જ નંદિસેણ-

મહરિસિણા ।

વસુદેવો તેણ પિઓ, જાઓ સ્વયરીસહસ્તાણ ॥૭॥

અર્થ—પૂર્વ જ મારાં નાદિયેજી મહર્ષિએ જે લીધા,
તપ યોગે અને તેના પ્રભાવથી તે દશથે નિલમ્બરીએના
પ્રિય-પતિ એવા વસુદેવ થયા ॥૭॥

દેવા વિ કિંકરત્ત, કુળતિ કુલજાદુધિરહિઆણ પિ ।
તથમનપ્પમાત્રેણ, હરિકેસથલસ્ત ધ રિસિસ્ત ॥૮॥

અર્થ—લીજી તપ અને મત્રના પ્રભાવથી દરિકેશમલ
શ્રવિની પટે (ઉત્તમ) કુળ અને જાતિદીન દેવ તો પણ તેમની,
દેવપ્રભો પણ એવા ઉદ્ભવે છે ॥ ૮ ॥

પઢસયમેગપટેણ, યગેણ ઘટેણ ઘટસહસ્તાદ્ ।
જ કિર કુળતિ મુણિણો, તથકપ્પતરુસ્ત ત સ્તુ
ફલ ॥૯॥

અર્થ—મુનિજનો જે એક ઘટ (વચ) વડે સેકે
જદ વચો કહેછ અને એક ઘટ-જાજનવે દશથે ૫૨ બ્રહ્મને
કે છે તે નિલ તપાપ કાપાકુનું જ રૂપ છે ॥ ૯ ॥

અનિઆણસ્ત વિદિષ તથસ્ત તથિઅસ્ત કિં
પસસામો ।

પિજ્ઞદ્ધ જેણ યિજ્ઞાસો, નિવાદ્યાણ પિ યમ્માણ ॥૧૦॥

અર્થ—જનાવડે નિષ્કામિત કરેનિ પણ પ્રસ કહી
કાપ છે એવા સ્વરૂપ નિષ્કામ કદિન કહેતા તપની અને
કેટલી પ્રસાદ કરે છે ॥ ૧૦ ॥

જાણે—નિમગ્નપી, પશ્ચિમચિહ્નિ, પ્રતિમાપ્રતિપક્ષ
 અને વચ્ચેની તપસ્વી શરુઓનાં તપનું સ્વરૂપ સંભળીને
 બીજે દેવ તપને જાણે કર્યો પશ્ચિમ કર્યો ? ॥ ૧૭ ॥

માસદ્ધ-માસસ્થવરો વલમદો રૂપર્થ પિ હુ વિરસો ।
 સો અયત રણવાસી, પડિયોદિમ-

સાચયસહસ્તો ॥૧૮॥

જાણે—અતિ રૂપવત કર્તા વિરહવ કર્તા અસ્થવરો
 વધી એણે હજારો આપણે જાનવણેને પ્રતિબેધ્ય છે તે માસ
 માસ માસની તપસ્યા કરતા અલિસદ્ધાનિ અથવા વર્તા ॥ ૧૮ ॥

ચરિત્તિચર સહસ્રલિમ-સાયર

ચલિયસપલકુલસેલ ।

ઝં અકાસી જયં વિણ્ઠુ, સપકપ સ સવસ્સ

ફલ ॥૧૯॥

જાણે—મી સમનું કદ નિચરણ કરવા માટે નિચ્છ
 હુમારે લઈ એ જાનવરમાણુ રૂપ વિહ્નુનું ત્યારે પૂર્ણી કરવા
 મન કર્યું સાચર જગદગ્રાન્થ-કાલકરો, અથવા, અને હિમ
 વત્તિકે પર્વતો પાવનમાન અથવા અને જેવો મી સમનું રણ
 કર્યું તે સવ તપનું જ રૂપ જાણવું ॥ ૧૯ ॥

નિં વપ્પુના મણિપ્પ, જં કસ્સ વિ કહ વિ

કત્થ પિ સુહાર્થિ ।

દીસતિ (તિહુઅણ) મવળમજ્જો, સસ્ય તલો

કારણ એવ ॥૨૦॥

અર્થ — તપનો પ્રભાવ ફેટલો વર્ણવી શકાયો કે
 કેઈને કેઈ પણ પ્રકારે ક્યાંય પણ ત્રિશુવન મધ્યે મુજ-
 સમયે પ્રાપ્ત થાય છે ત્યાં સર્વત્ર (જાણી જાણી તર) તપ જ
 કાળ રૂપ છે એમ જાણી સમજવું (જાને તેનું આસપદન
 જાણ વચાવિધિ ઉપમ એવવો) ॥ ૨૦ ॥

અર્થ — જિનકક્ષી, પસિદ્ધિવિદ્યુદિ, પ્રતિભાવવિષય
જાને ચઢતરી તપસવી સાધુઓનાં તપનું સ્વરૂપ સાધુનીને
બીજીને કોણ તપને જઈ કરવો પશ્ચાદ કરી ॥ ૧૭ ॥

માસદ-માસસયઓ વલમદો રૂપર્થ પિ દુ વિરસો ।
સો જયટ રણવાસી, પટિવોદિઅ-

સાવયસહસ્તો ॥૧૮॥

અર્થ — અતિ રૂપવત છતા વિદ્યુત વર્ષ અસ્તુવર્ષ
વસી જેણે કહારો આપા જાનવશેને પ્રતિભાવર્ષ છે તે માસ
અર્થ માસની વચ્ચે કરવા અતિશયુનિ જાણતા વર્ષો ॥ ૧૮ ॥

ય રિઅષર સલહટિઅ-સાયરં

ચલિયસયલકુલસેલ ।

અં અકાસી જય વિણ્દ, સપકર્ તં તવસ્ત

ફલ ॥૧૯॥

અર્થ — શ્રી સવનુ આ નિવાસુ બન્ધ માટે વિષ્ણુ
કુમ્ભરે હમ મેજાપમાલુ રૂપ વિદ્યુત્તુ ત્યારે પૂરવી કષય
જન વર્ષ સાયર વળકળમા-કાચકોલા-વધા, જાને દિમ
વત્તિ પવતા વાજમાન વધા જાને સેવટે શ્રી સવનુ રણ
ર્થ ત મન તપન જ રૂપ જાણવું ॥ ૧૯ ॥

દિ વરુણા મણિપર્ણ, અં કસ્ત વિ કહ વિ

કસ્ય પિ સુદાહ ।

દીસતિ (તિદ્વિજાણ) મવણમજ્જો, તત્થ તથો

કારણ એવ ॥૨૦॥

અર્થ — તપને પ્રભાવ દેટલો વર્ણવી શકાય? જે
કેઈને કેઈ પણ પ્રકારે કષાય પણ ત્રિભુવન મધ્યે સુખ-
સમૃદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે ત્યાં સર્વત્ર (જાણી અન્ધ તર) તપ જ
કારણ રૂપ છે જોમ થી ક્લેશ સમજવું (જાને તેનું આસપાસ
કરવા થયાવિધિ ઉચિત એવો) ॥ ૨૦ ॥

અર્થ — જિનાકાળી, પરિકાશવિદ્યુતિ, પ્રતિભાવતિપદ
 અને ચક્રવર્તી વાજની સાધુઓનાં વાપનું સ્વરૂપ સાંભળીને
 બીજે કેવું વાગે બરું કરવે પશક કરશે ? ॥ ૧૭ ॥

માસદ-માસસ્યવમો વલમદો રૂપર્થ પિ દુ વિરણો ।

સો જયત રણવાસી, પદિવોદિમ-

સાચયસહસ્તો ॥૧૮॥

અર્થ — અતિ રૂપવત કર્તા વિદ્યુત વર્ષા જાલસ્યવમં
 વર્ષી લેણે ક્રમશે આપા અનવશેને પ્રતિભેદ્ય ॥ તે માસ
 અર્થ માસની વાજવા કરવા બલિવાદ્યુનિ જયવત વર્તે ॥ ૧૮ ॥

ય રિમધરં શલહલિમ-સાયર

શલિયસયલકુલસેલ ।

જં મકાસી જય વિણ્ઠ, સધકણ સં તવસ્ત

ફલ ॥૧૯॥

અર્થ — શ્રી સધનુ શ્વ નિવારણ કરવા માટે નિષ્ઠ
 કુમારે શ્વ મેજનપ્રમાણ રૂપ વિદ્યુતુ ત્યારે પૂરવી રૂપવ
 માન વર્ષ સાચર જળકલ્યા-કાલકલોત વગા, અને ક્રિમ
 વતારકિ જર્ણવે જગતમાન વગા અને છેવટે શ્રી સધનુ રધક
 કર્ણ તે સપ વાપનુ જ રૂપ બાધનું ॥ ૧૯ ॥

રિં વધુળા મણિણ, જ કસ્ત વિ કહ વિ

કથ પિ સુહાર્દ ।

થતી નથી. (જાવ એવે જ તે તે વસ્તુઓની સિદ્ધિ થતી
 દેખાય છે) ॥ ૩ ॥

સુહમાવળાવસેણ, પસંનચદો મુદ્ધુત્તમિત્તેણ ।
 સવિકુળ કમ્મગઠિં, સંવત્તો કેવલ નાણ ॥૪॥

અર્થ—શુભ જાવના એવે પ્રસન્નચદ (સાજવિં) જે
 થતી માત્રમાં જાગ્રોપમય કમની જાણી-માઠને ભેદી નાખી
 દેવગજાન પદ્મ ॥ ૪ ॥

સુસ્તૂસતી પાપ, ગુરુણીણ ગરહિકુળ નિયદોસે ।
 ઉપ્પન્નદિલ્લનાણા, મિગાવર્હ જયઠ સુહમાવા ॥૫॥

અર્થ—નિયદોષ (અપરાધ)ની નિદા થતાં કરીને
 શુભોત્તમ સરણની સેવા કરતાં ભેજીને શુભ જાવથી દેવગજાન
 ઉપ-યુ તે મુખાવતી સાચી જાણવતી વર્તે ॥ ૫ ॥

મયત્ત ફલાદ્ધપુત્તો, ગુરુપ્પ યસમ્મિ જો સમાગ્ઢો ।
 દટ્ટુણ મુણિયરિદિ, સુહમાવમો કેવલી જાઓ ॥૬॥

અર્થ—મિત્ર વત્ત ઉપર નામકા માટે સદા ૭૫
 દોષ પ્રકાશનિગજને દેખો શુભ જાવથી પૂજ્ય મિત્રપુત્રને
 દેવગજાન પ્રત્યક્ષ મુખ (એ સદાજાવને જ પ્રમાણ સમજને) ॥ ૬ ॥

કવિલો અ પમણમુણી, અસોગવણિઆર્હ
 મજ્જપારમ્મિ ।

છાહા છોહ સિ પપ, પહતો (સાપતો)

સાયઆહસરો ॥૭॥

અર્થ :—કવિત નામનો પ્રહાર મુનિ જ્યોતે વાંચિયા
“જ્યા હો વ્યા હો, જ્યા હો” જે પાત્ર
વિચારવા કરતો મુનિ સાવથી અવિસ્મરણ મુનિ પામે ॥ ૭ ॥

સ્વગનિમતણપુર્વ—વાસિઅમત્તેણ સુદ્ધમત્તેણ ।

મુમતો ધરનાણ, સંપત્તો કૂગજુ વિ

(કૂગજુઓ) ॥૮॥

અર્થ :—કવિત સાવરે વાંચી કાપુએને નિમત્ત
કરતા પૂર્વે લેખન કરતા હરતુમુનિ મુનિ સાવથી કેવલ
મુનિ પામે ॥ ૮ ॥

પૂર્વમવસૂરિવિરમ—નાણાસામણરમાવવુમેહો ।

નિયનામ સાયતો, માસસુતો કેવલી આમો ॥૯॥

અર્થ :—પૂર્વે ભવે આવાર્થએ કરેલી જ્ઞાનની આજ્ઞા
તનાત્ત પ્રજ્ઞાથી જુદીની રહેતા માસતુસ મુનિ નિમ
ત્તમને આજ્ઞા કરતા (કેવલી ઉપર રાજ કે રીસ ન કરવાનું
સુત મહારાજને જાણવેલા પરમાર્થ સાથે રહિ જામી રહેતા
કરતા) કવિ કર્મને મુનિ કરી (મુનિ નિમત્ત સાવથી) કેવલમુનિ
પામે ॥ ૯ ॥

હરિપિમ્મિ સમારુઢા, રિચ્છિં દદ્દૂણ ડસમસ મિસ્સ ।

તવલ્લણ સુહસાણેણ, મરુદેવી સામિળી

સિદ્ધા ॥૧૦॥

અર્થ—હાથીના સ્કંધ ઉપર આરુઢ થયેલાં મરુદેવી-
માતા સ્વપ્નમદેવ સ્વામીની રિચ્છિ-ચિદ્ધિ દેખીને તત્કાલ શુભ
ધ્યાનથી અવકૃત દેવળી ધર્મ મેલુપદ પામ્યા ॥ ૧૦ ॥

પઢિજાગરમાળીપ, જઘાલ્લસ્ત્રીણમણિઆપુત્ત ।

સપત્તકેવલાપ, નમો નમો પુષ્પચૂલાપ ॥૧૧॥

અર્થ—જ ઘણગ જેનું શીલુ થયું છે એવા અધિક
પુત્ર આપ્યાની મેવા (લલિત વથાવચ્ચ) કસતા જેને દેવગણના
મામ થયું તે સાધ્વી પુષ્પજ્વાલને પુત્ર પુત્ર નમસ્કાર હો ॥ ૧૧ ॥

પદ્મરસયતાવસાણ, ગોઝમનમેણ દિલ્લદિલ્લાણં ।

ઠપ્પલ્લકેવલાણ, સુહમાણાણં નમો ત્તાણ ॥૧૨॥

અર્થ—ગોઝમસ્વામીએ જેમને દીધા દીધી ॥ અને શુભ
વાવરે જેમને દેવગણના ઉત્પન્ન થયું છે એવા પદ્મરસો તાપમેને
નમસ્કાર હો ॥ ૧૨ ॥

જીવસ્સ સરીરાઝો, મેઝ નાઠ સમાહિપત્તાણં ।

ઠપ્પાઢિઝનાણાણ, સદકસીસાણ તેસિ નમો ॥૧૩॥

અર્થ—પ્રાચી પલ્લવને વ્રજમાં પિતાતા કર્યા છતાં શરી-
રથી જુદો બાળીને સમપ્રાપ્તિ પ્રાપ્ત થયેલા એવા જેમને દેવગણાવ
પેલ થયું છે તે સ્વદેશરિત સ્વગણ સિમ્બોને નમસ્કાર છે ॥૧૩॥

સિરિવણમાળપાપ, પૂમત્થી સિંદુવારકુસુમેર્ધિ ।

માથેણ સુરલોચ, કુમ્ભાફનારી સુર્ધ પત્તા ॥૧૪॥

અર્થ—શ્રીવર્ધમાનસ્વામીના અરણ્યને સિંદુવારના
ફુલથી પૂજાને ઇચ્છતી ફૂલોના નારી દુલ્ભ ભાવવડે (મલ
કરીને દેવચરિત્રમાં લેવાયે) મુખી થઈ ॥ ૧૪ ॥

માથેણ મુષળનાહ, ઘડેઠ દહુરો વિ સચલિઓ ।

મરિકણ અતરાલે, નિયનામકો સુરો જાઓ ॥૧૫॥

અર્થ—એક દેડેડા જ્યુ ભાવથી મુક્તમુક્ત શ્રીવર્ધમાન
સ્વામીને વાજવા આવ્યો ત્યાં માર્ગમાં (ઘેડાની ખરી નીચે
કમરુર્ધ) અરણ્ય જમીને નિજનમઃકિત-ફૂલોના નારી દેવતા
થયે ॥ ૧૫ ॥

વિરયાવિરયસહોઅર, ઠદગસ્ત મરેણ

મરિમસરિઆપ ।

મળિયામ સાવિયાપ, દિન્નો મગ્નુષિ

માવલસા ॥૧૬॥

અર્થ—વિરત સાધુ અને અવિરત આપક (સખ) જે
જને સગા થઈ હતા તેમને ઊંચીને આ સાધુ થઈવ

ઉપવાસી હોય જાને જ્યાં આવક સંઘાય પ્રાણધારી હોય તે
જમને હે નારિયી ! માર્ગે જાપજો એમ ઉદ્યત મુનિને વદન
કરવા જતાં જાને જાણ જગતા માર્ગેમાં પાણીના પૂરથી ભરેલી
નદીને સંઘાધી તે આવિકાએ (સળીએ) ઢાંચે છતે તેમના
આગા ભાવથી નદીએ તેમને વસ્ત જ પેટે જર જવા દેવા
માટે માર્ગે ઠરી આવ્યો હતો ॥૧૬॥

સિરિષ્ઠરુદ્ધગુરુના, સાદિષ્ઠતો વિ દુષ્કાણ ॥

તત્કાલ તસ્તીસો, સુહલેસો કેવલી જામો ॥૧૭॥

અર્થ—શીત હરુદ્ધ શુરુવટે હઠમકારથી વાજન કરાવે
જેવો તેનો (શાન્ત) શિખ શુભ સેવ્યાવત છતાં વત્સલ
દેવજ્ઞાન પામ્યો ॥૧૭॥

જ ન હુ મણિઓ ઘણો, ઝીવસ્સ વહન્નિ

સમિદ્ધગુત્તાણ ॥

માવો તત્ત્વ પમાણ, ન પમાણ કાયવાધારો ॥૧૮॥

અર્થ—સમિતિ શુભીવત આધુનિકથી કવચિત્ત હવેનો
વધ મર્મ બાધ તેપણ જે તેમને નિઝે બધ કહ્યો નથી
તેમાં કાવ જ પ્રમાણ છે, પણ કાયબ્યાપાર પ્રમાણ નથી ॥૧૮॥

માવ શ્વિય પરમત્થો, માવો ધમ્મસ્સ સાહગો

મણિઓ ॥

સમ્મત્તસ્સ વિ ધીઅ, માવ શ્વિય વિતિ

જગગુરુનો ॥૧૯॥

અર્થ—ભાવ જ ભણે પરમાર્થ છે ભાવ જ ધર્મનો
 સાધક-મેળવી આજ્ઞાર છે અને ભાવ જ અન્યથાને દિવસ
 કરી આજ્ઞાર છે, એમ ત્રિશુવનવ્રત ધીતીવૈકલ્ય કહે છે ૫૧૫
 किं बहुणा भणिष्ण, तच्च निसुणेह भो ।

સહાસલા ।

मुक्त्वमुहवीयमूओ, जीवाण सुहावहो भावो ॥२०॥

અર્થ—બહુ ઘણું મું કહીએ ? કે સત્યવત મહાશયે ।
 હું તમોને વત્સલ્ય વચન કરું છું તે તમે સુવધાનપણે સાંભળો—
 શિશુસુખના જીવજીવ ભાવ જ લયોને સુખકારી છે અર્થાત્
 સ્વાસ્થ્ય રાત્રે જ લયો શિશુ સુખ મેળવી શકે છે ૫૧૬

इय दाणसीलितवमावणाओ, जो कुणइ

सत्तिमत्तिपरो ।

देविदमिदमहिअ, अइरा सो छहइ

सिद्धिसुहं ॥२१॥

અર્થ—આ છાત શીલ વપ અને આજ્ઞાઓને જે
 (સમ્પાદ્ય) યજ્ઞિ અને અભિવ્યક્તિ કલ્પાયોને કરે છે તે (મહાશય)
 ઉદ્યોગ સમુદાયને પૂજિત એવું અક્ષય શિશુ સુખ અપ્રાપ્ત્યમાં
 મેળવી શકે છે ૫૧૭

આ કુલકમાં છેવટે અવકાર પોતાનું 'દિનેન્દુસરિ' એવું નામ
 ચર્મિતવલે સુખનું અણુ છે ઉક્ત મહાશયનું અતિદિવસ
 વચનોને પણ સ્વચ્છ આદરમાં એ આપણું આશ આશ કર્વેલ છે.

શ્રીઅભવ્યકુલકમ્

જહ અભવિયજીવેહિં, ન પાસિયા પવમાહ્યા

ભાવા ।

ઈંદ્રમણુચરસુર સિલાયનર-નાયત્તં ચ ॥૧॥

અર્થ—અભવ્ય જીવેએ આ દેવે પડી કહેવામાં આવશે તે આવે। સપ્તર્શી નથી—તે કદાચ અનુત્તરનાથી દેવપણું ત્રેસાંશકાકાપુરુષપણું અને નવ નારદપણું ન પામે ॥ ૧ ॥

કેવલિગણહરહરયે, પઠ્ઠજ્ઞા તિરયવચ્છર દાણં ।

પવયણસુરી-સુરત્ત, લોગંતિયદેવસામિત્ત ॥૨॥

અર્થ—વળી દેવત્વી તથા અણુધરના દ્વારે લીધા, લીધાં કરતું વર્ણિકા કાન, પ્રવચનની અધિકશક્તિ દેવી તથા દેવપણું શ્રેષ્ઠાનિકા દેવપણું અને દેવર્ષતપણું ન પામે ॥ ૨ ॥

સાયત્તીસસુરત્ત, પરમાહમ્મિય-જુયલમણુઅત્ત ।

સમિન્નસોય તહ, પુન્નવધરાહારયપુલાયત્ત ॥૩॥

અર્થ—અપરિચિત્તદેવપણું પદર અતિનું પરમાધ્યાત્મી થવું કુર્મક્રિયા થવું સંભવશોનક્રમિક પુરધરશક્તિ, અદ્યારક્રમિક અને પુત્રાક્રમિક થવું ન પામે ॥ ૩ ॥

મહનાનાઈ સુન્દરી, સુપત્તદાણં સમાદિમરણત્ત ।

ધારણતુગમદ્દુસપ્પિય-સોરાસયસોળઠાણત્ત ॥૪॥

અર્થ—આજે જ ખરેખરે પરામાર્થ છે આજે જ ધર્મનો સાચો-મેજી આપણને છે અને આજે જ સમજાવેને ઉત્તર કરી આપણને છે એમ ત્રિગુણનુકર શ્રીલીલે કહે છે ॥ ૧૧૮ ॥
 किं षट्पुणा मणिपूजा, तच्च निसुणेह मो !

મહાસત્તા ।

सुखस्वसुहृदीयमूओ, जीवाण सुहावहो माओ ॥२०॥

અર્થ—મહુ મહુ શુ કીમી ? હે સત્ત્વવ મહાશયે !
 હું તમને વત્સલ્ય વચન કરું છું તે તમ સ્વપ્નનયને સાંભળે—
 મિહમુખ્ય જીવજન આજે જ હવેને સુખદારી ॥ અર્થ—
 સદાશય મારે જ હવે મિહ મુખ મેજી શકે છે ૫૨ ॥

इय दाणसीलितवमावणामो, जो कुणइ

सत्तिमत्तिपरो ।

देविदपिदमहिम, अइरा सो छहइ

सिद्धिसुह ॥२१॥

અર્થ—જા હવે શીલ વચ અને સ્વપ્નનયને જે
 (ભગવા મ) સહિત અને સહિતના ઉદ્ધાર થયે છે તે (મહાશય)
 ઉદ્ધાર સમુદયને પૂજિત એવું અશ્વ મિહ મુખ અપ્રાપ્ત્યર્થ
 મેજી શકે છે ॥ ૨૧ ॥

આ કુલકમા ઉપરે જ મારે પિતાનું દેવેન્દ્રસુરિ જેવું નામ
 અર્જિતપણે સુખમું અશ્વ છે. ઉદ્ધાર મહાશયનાં અતિદિવસર
 વચનેને અસ કાવચી આદરવાં એ આપણું જાણ આજ કર્તવ્ય છે.

અર્ધર્થેની મેચ-અર્ધિ, સ સારથી નૈરાશ્યપત્તુ તેમ જ શુદ્ધપદ
ન થમે ॥૭॥

જિજ્ઞાસયજગાગિજાયા જિજ્ઞાસસ્વાજસ્વળી

જુગપહાણા ।

આયરિયપયાઈ દસગ, પરમત્યગુણદુમપ્પત્ત ॥૮॥

અર્થ—જિનેશ્વરના માતા, પિતા સ્ત્રી, વહુ જણકી
અને શુદ્ધપદાન પત્તુ ન થાય વહી આચાર્યકે દસ પદને
વિનય તેમ જ પરમાર્થથી અધિક શુદ્ધવતપત્તુ ન થમે ॥૮॥

અણુપદ્ધેઠસરૂવા, તત્ત્વ અર્હિસા સિદ્ધા

જિણુદિદ્ધા ।

દર્શ્યેણ ય માવેણ ય, કુહાવિ તેસિં ન સપત્તા ॥૯॥

અર્થ—વહી અમમ્બ એવ અનુભવ, દેતુ અને સ્વરૂપ
એવી ત્રણ પ્રકારે શીજિનેશ્વરે કહેલી અર્હિસા દર્શ્ય અને અવ
એવા એ એથી ન થમે ॥૯॥

અર્થ — પ્રતિજ્ઞાન તથા મતજ્ઞાનાદિકની લગ્નિ, મુજબ
 યન, સમાધિમરણ વિધાવારણ અને જન્માવારણની લગ્નિ,
 મધુસૂર્યલગ્નિ, કૌશલ્યલગ્નિ, અશ્વિનુમાવૃત્તિલગ્નિ પણ ન
 થાય ॥ ૪ ॥

તિથ્યપર તિથ્યપદિમા-તણુપરિમોગાદ્

કારણે વિ પુણો ।

પુરુષાદ્યમાતૃમિ વિ, અમલ્યમિવિદિ

નો પત્તં ॥ ૫ ॥

અર્થ — વીર્ષે ૨૨ તથા વીર્ષે ૬૨ની પ્રતિમાન્ય શરીરના
 ઉપરોક્ત ગાદિ કારણમાં પણ અમલ્ય લગ્ને પૂજ્યકથના કારણે
 ન થાય ॥ ૫ ॥

ષટ્તદસરયણત્તપિ, પત્તં ન પુણો વિમાણસામિત્ત ।

સમ્મત્તનાણસયમ તવાદમાવા ન આવદુગે ॥ ૬ ॥

અર્થ — શોદ સ્નાત્ય અને જલી વિમાનનું સ્વર્ગીયત્વ
 ન થાય જલી સમ્પ્રદાય યન, ઇયાન, આસ્તિ અને તપ વગેરે
 તેમ જ ગાદિ-અવધાર નો મે લગ્ન પણ ન થાય ॥ ૬ ॥

અણુમવજુત્તામસીઃ ક્રિણાણ સાદ્મિયાણ વચ્છન્ત્ત ।

ન ચ સાદ્દેહ અમલ્યો, સાવિગત્ત ન સુવકવ્યવસ્ત્ત ॥ ૭ ॥

અર્થ — અમલ્ય લગ્ન વિનેશની અનુભવપુજા મહિ,

શ્રીપુણ્યપાપકકુલકમ્

છત્તીસદિણસહસ્તા, વાસસયે હોહ આઠપરિમાણ ।

શ્વિજ્જત પદ્મસમય, પિચ્છમો ધર્મમાર્ગમિ

જહ્નઅઘ્ન ॥૧॥

અર્થ—સો વરસના છત્તીસ દિવસ નિવસ, આધુખનું
એકું પરિણામ એવ છે તે અમરે અમરે એકું થતું બધ
છે એમ બધીને ધર્મમાં યત્ન કરવો ॥ ૧ ॥

જહ્ન પોસહસદિઓ તવ નિયમયુગેર્હિ

ગમ્મહ પુગદિર્ણ ।

તા ધમ્મહ દેવાઠ, ઇત્તિયમિચ્છાહ પલિયાહં ॥૨॥

અર્થ —એ યોગી હવ પોસહ સદિવ તવ નિયમના
કુદ્દેશી એક દિવસ આવે તે તે આગળ કહેશે તેના પસંદ
પમતું રેવણાનું આધુખ આપે છે ॥ ૨ ॥

સગચીસ કોઢીસયા, સત્તહચરી કોઢિલક્ષ્મ

સહસ્તા પ ।

સસસયા સત્તહચરિ, નવમાગા સત્તપઠિયસ્ત ॥૩॥

અર્થ —સગચીસ સો કોઢ, સત્તેતેર કોઢ, સત્તેતેર
કો ૧, ૯ જે ૬ વર, સત્તેતેર ને સત્તેતેર એવા પસંદપમ
ને ૧૦ પસંદપમને સાવધા કરાવ ॥ ૩ ॥

અટ્ટામીઈં સહસ્તા, ઘાસસયે દુણિલશ્વપહરાણં ।
 યગો વિ અ જહ પહરો, ધમ્મજુમો તા હમો
 લાહો ॥૪॥

અર્થ—એક મો વર્ષના ત્રે લખ અને બાળામી દબાર
 પહેર છે તેમામી એ કોઈ દુષ્કાર એક પગ પહેર ધમ્મજુમ
 (પોષદવત મુજા) યય તા નન બાગા કહેયે એ છે
 તમ દુષ્કાર ॥૪॥

તિસયસગ ચત્તપોઠિ, લક્ષ્વા ધાવીસ સહસ
 ધાવીસા ।
 દુસય દુવીસ ધુમાગા, મુરાડયપો
 ય દ્વગપહેરે ॥૫॥

અર્થ —સજમા ૬૫ ગણિત કાદ, બાવીસ ઓ બા, બાવીસ
 દબાર બાગા અને બાવીસ વળી ઉપર બા બાગ — વય મા એક
 પહેર ૫ સદ ૩૦૮૧૧ દવગા આગુધવા બાગા બાગ દબ
 છે ॥ ૫ ॥

દગ લગ્ગ અસીય સહસા, મુટ્ટતમયા ય હોઈ
 ધામસય ।
 જહ મામાદ્ધમસદિઓ, એગો વિ અસા
 હમો લાહો ॥૬॥

અર્થ—સો વપ નાં મુદ્દર્ત (બે વડીઓ) હવે તમ
 અને એમી હજાર થાય છે ને હવે એ એક મુદ્દર્ત
 સામ્યિક છે તે તેને આગલી ગણનાં કહેશે તેટલો તમ
 થાય છે ॥ ૬ ॥

યાજ્ઞવલ્ક્યકોટીઓ લક્ષ્યા, ગુણસદ્ધિ સહસ્ત્ર
 પળવીસ ।

નવસયપળવીસજુઆ, સતિહા અઢમાગ
 પલિયસ્ત ॥૭॥

અર્થ—અમુક કોટ, એમણસાક તાપ, પચ્ચીસ હજાર
 નવસો પચ્ચીસ અને ઉપર એક પચ્ચેષમના ગણીયા થાય
 જાય — એટલું રેવચતિનું આકુષ્ય બે વડી સામ્યિક કરત્યર
 હવે બાપે છે । ૭ ॥

વાસસયે ઘટિઆણ, લક્ષ્મિગવીસ
 સહસ્ત્ર તહ સદ્ધી ।

પગા જુધિ ઓ ધમ્મજુઆ, જહ તા હાહો
 હમો હોહ ॥૮॥

અર્થ—એક વપ ની વડીઓ એકવીસ તાપ અને સાક
 હજાર થાય તેનાથી એક વડી પચ્ચુ એ હવે થમ મુદ્દર્ત થાય
 તે તેને આગલી ગણનાં કહેશે તેટલો તાપ થાય ॥ ૮ ॥

છાયાલકોઢી ગુણતીસ, લક્ષ્ણ હાસટ્ટી સહસ્ત
સયનવગ ।

તેસટ્ટિકિંચૂના, સુરાઠ વધેદ્દ દ્વગચડિય ॥૯॥

અર્થ—એક વડી ધર્મ કરનાર ૭૫ હેતુગ્રીસ કોડ,
એતુગ્રીસ લાખ, હાસડ દ્વગ, નવમે અને કાર્ક એહા
એવા ત્રેસક એ જા પાપેપમનુ આમુખ્ય બાધે ॥ ૬ ॥

સટ્ટી અહોરત્તેણ, ઘડીઆઓ જસ્સ જતિ પુરિસસ્સ ।
નિયમેણવિ રાહિઆઓ, સો ડિઅહઓ નિપ્ફલો
તસ્સ ॥૧૦॥

અર્થ—એક દિવસની શાકના પ્રમાણે ૮ પુરુષની
વડીએ બાધ હે તમા જા નિયમથી પણ રહિત બાધ તે
દિવસ તમે નિપૂર્ણ બાળવો ॥ ૧૦ ॥

ચત્તારિ અ કોડિસયા, કોઢીઓ સત્તલક્ષ્ણ
અડયાલા ।

ચાલીસ વ મહસ્સા, વાસસય દ્રુતિ કસાસા ॥૧૧॥

અર્થ—એકમે વર્ષના ચારમે સાત કોડ, અ ૮ગ્રીસ
લાખ, ચાલીસ દ્વગ એટલે ૧૮મેઆસ મય હ ॥ ૧૧ ॥

ફો વિ અ કસામો, ન ય રહિઓ દોદ્દ
પુણ્ણપાત્રેહિ ।

અહ પુણ્ણેણ સહિમ્મો, યગો ત્રિ અ તા હમો

લાહો ॥૧૨॥

અર્થ — તેમાંથી એક પુત્ર આસોઆસ પુત્ર પદ સંકિત
કેવ નહિ, ખરું કારણ એ એક આસોઆસ પુત્ર સંકિત
કેવ છે તેને આગલી ગણના કહેશે તેટલો લાભ મળ
છે ॥ ૧૨ ॥

હસ્તિયુગ સહસ પળ ચર્ચ, ચતુસયા અદ્વ વેવ
પલિયાઈ ।

કિંચૂણા ચત્રમાગા, સુરાટવધે હયુસાસે ॥૧૩॥

અર્થ — મે લાગ, પિત્તાલીસ હજાર, ચારસો ને આઠ
પર્યોપમ કરી કાર્તિક મેષાઘ ચાર ભાગ, એટલું કેવળ
આશુચ એક આસોઆસ ખર્ચ કરનારો પડે ॥ ૧૩ ॥

યગુણવીસં હસ્તિયા, તેસટ્ટી સહસ્ત્ર યુસય સત્તટ્ટી ।
પલિયાઈ દેવાટ, વધઈ નવકારત્સગો ॥૧૪॥

અર્થ — એગણીસ લાગ, ત્રે શક હજાર, બસો ને આઠસં
પર્યોપમનું કેવળુ ત્રણસર ગણનારો ગણના આઠ આસોઆસ
ખર્ચ કરનારો પડે ॥ ૧૪ ॥

હસ્તિયગસટ્ટી પળતીસ, સહસ યુસય

દસપલિય દેવાટ ।

ચઘઢ અહિય જીવો, પળયીસુસાસ—

ઉસ્સગ્ગો ॥૧૫॥

અર્થ —એકસઠ લાખ પાંત્રીસ હજાર બમે ને ૬૫
પાંચેપાનુ દેવતાનુ આશુપ્પ પચ્ચીસ આમેઆસ પ્રથવા એક
લોખસ્સનો ૬ ઉસગ્ગ કરનાર છત્ર બાપે ॥૧૫॥

एव पात्रपराणं, हवेद् निरयाओ

અસ્સ ઘધો વિ ।

इअ नाठ सिरिजिणकिञ्चि-अस्मि घम्मस्मि

ઉજ્જમ કુણહ ॥૧૬॥

અર્થ—હે બબ્બ છવે! પાપ કરનારાને એ પ્રમાણે
નરકનો બધ પવ્વ દેવ છે એમ વ્યવોને શ્રી જિનેશ્વર કહેછ
બમ ને વિપે ઉચમ ૬ ॥ ૧૬ ॥

श्रीगौतमकुलकम्

दृष्ट्वा नरा अत्यपरा हवति, मूढा नरा काम-
परा हवति ।

बुद्धा नरा स्वतिपरा हवति, मिस्त्ता नरा
तिस्त्रिषि आपरति ॥१॥

अर्थ — ब्रह्मी पुरुषे धन भोग्यता उत्तर होय छे,
भूषे पुरुषे अम-भोग्यता उत्तर होय छे उत्तम अथ पुरुषे
क्षमाता व पर होय छे अने भिक्षु पुरुषे धन, अम अने
क्षमाता व पर होय छे ॥ १ ॥

ते पट्टिया जे बिरया बिरौहे ने मादुणो जे
समय धरति ।

ते सत्तिणो जे न चलनि धम्म, ते वधवा जे
वसणे हवति ॥२॥

अर्थ — क विशेषशी विरम्या ते क पट्टिये, के बिरौव
नी रीत नाहो त क साधुयो, क धर्मशी न बने ते क सत्तवरव,
क आपदा समने आपणु क्षम ते क आपयो बढीजे ॥ २ ॥

कोहामिमूया न सुहं ऊहति, माणंसिणो
सोयपरा हवति ।

માયાવિણો દ્રુતિ પરસ્સ પેસા, લુપ્તા મહિષ્છા
નરય ઉર્વિતિ ॥૩॥

અર્થ:—કોપથી ભરેલા છવે મુખ ન પમે માન
રાખનારા છવે સોજ કરવામા વરપર હોય છે માયાવી છવે
પરજા ચાકર ચામ, લોભથી મહા હુમ્મજવાળા છવે નરકમા
ઉપાન થાય ॥ ૩ ॥

કોહો વિસ કિં અમય અર્હિસા, માણો ઝરી કિં
હિયમપ્પમાઓ ।
માયામય કિં સરણ તુ સઘ્ઘ, લોહો બુહો
કિં સુહમાહ તુટ્ટિ ॥૪॥

અર્થ:—(વિષ તે શુ ? જન્મવ તે શુ ? શત્રુ તે શુ ?
હિન તે શુ ? ભય તે શુ ? સરણ તે શુ ? દુષ્ણ તે શુ ?
મુખ તે શુ ?) કોપ તે જ વિષ, અર્હિસા તે જ જન્મવ માન
તે જ શત્રુ અમમાહ તે / હિત માયા તે જ ભય, સત્ય તે જ
સરણ, લોભ તે જ દુષ્ણ, સતોષ તે જ મુખ ॥ ૪ ॥

મુદ્દી અચ્ઠ મયણ વિણીય, કુદ્દ કુસીલ
મયણ અકિત્તી ।
સંભિષ્ણવિત્ત મયણ અલચ્છી, સઘ્ઘે દ્વિય
સમયણ સિરી ય ॥૫॥

અર્થ—વિનયવત કૌમ્ય ભાવુષને શુદ્ધિ અને મેધી
અને દુઃશીલિયાને અપહિર્તિ અને કમ ચિત્તચળાને અલક્ષ્મી
અને સત્યમા સ્થિત વચેદાને લક્ષ્મી અને ॥ ૫ ॥

વચતિ મિત્તાણિ નર ક્યમ્બ, વચતિ પાવાઈ
મુર્ણિ જયત ।

વચતિ સુકાણિ સરાણિ હસા, વપઈ નુચ્છી
કુવિય મણુસ્સ ॥૬॥

અર્થ—દુષ્ટ પુરુષને મિત્રે વચે છે ચતુર્વત મુનિને
પાપે વચે છે, સુધર્મ ગર્વણ કરોવશને કમ પદ્મિણે વચે
છે દોષવત મનુષ્યને શુદ્ધિ વચે છે ॥ ૬ ॥

મરોઈ અરથ કહીય વિલાવો, મતપહારે
કહીય વિલાવો ।

વિવિસ્વત્તપિષ્ઠે કહીય વિલાવો, બહુ કુર્સત્તે
કહીય વિલાવો ॥૭॥

અર્થ—અરુચિચળાને અપની ચાત કહેવી, તે વિલાપ
દુઃસ્થ અવુની મત વચણને અર્થ કહેવો, તે વિલાપ દુઃસ્થ
અવુએ ન્યાધિપ્ત ચિત્તચળાને કો કહેવું તે વિલાપ દુઃસ્થ
અવુ કુશિષ્યને મજ્જ કહેવું તે વિલાપ દુઃસ્થ અવુનું ॥ ૭ ॥

દુટ્ટાદિવા દદપરા હર્વતિ, વિષ્ણાહરા મતપરા
હર્વતિ ।

મુક્ત્વા નરા કોષપરા હવતિ, સુસાદ્વુળો તત્તપરા
હવતિ ॥૮॥

અર્થ — દુષ્ટ શબ્દો દેહવામાં તત્પર હોય છે વિષય-
ધર્મ મત્ર સાધવામાં તત્પર હોય છે મૂર્ખ પુરુષો દેહ કરવામાં
તત્પર હોય છે ઉત્તમ સાધુઓ તત્ત્વ અર્થાત્ પરમાર્થમાં
તત્પર હોય છે ॥ ૮ ॥

સોહા મધે ડગ્ગતવસ્સ ર્હંતિ,
સમાહિજોગોપસમસ્સ સોહા ।
નાળ સુક્ષાળ ચરણસ્સ સોહા, સીસસ્સ સોહા
વિણપ્પ પવિત્તી ॥૯॥

અર્થ — ઉચ્ચ નમસ્કાર તથા હાથની શોભા જામે જે
સમાધિયોગ ॥ તે જ ઉચ્ચમની શોભા છે નાન અને ગુણ
ધ્યાન તે જ આસ્ત્રિની શોભા છે વિનયમાં પ્રવૃત્તિ કરવી, તે જ
શિષ્યની શોભા ॥ ૯ ॥

અમૂસણો સોહદ્દ થમયારી, અર્કિચ્ચણો સોહદ્દ
દિક્કલ્લધારી ।
બુદ્ધિજુઓ સોહદ્દ રાયમતિ, લજ્જાજુઓ
સોહદ્દ યગપત્તી ॥૧૦॥

અર્થ — પ્રહારવારી આશ્રુપાત્ર વિના પશુ શોભે છે,

રીક્ષાધારી અર્ધિમનપણે યોગે છે શબ્દને મત્રી બુદ્ધિબુદ્ધ
 દેવ તે યોગે છે પતિમત્રી આ લગ્નનું મુદ્દત યોગે છે ॥ ૧ ॥

અપ્યા ઝરી હોઈ અળવટિમસ્સ, અપ્યા
 જસો સીલમઝો નરસ્સ ।

અપ્યા દુરવ્યા અળવટિયસ્સ, અપ્યા
 ઝિમપ્યા સરણ ગઈ ઘ ॥૧૧॥

અર્થ —અનર્થસ્થિત ચિત્તવાળને પોતાનો જ આત્મા
 વેરી દેવ શીશવત પુરુષને આ મા સર દેહવે બધા પામે
 અનર્થસ્થિત ચિત્તવાળને પોતાનો જ આત્મા દુસત્તમા અલુચો
 અધારે આત્મા ઈદ્રિયોને છાવી મળને વશ કરે ત્યારે ચિત્તાત્મા
 જ સારથી જાત્ય પ્રાણીઓને આશરમૂલ થાય ॥ ૧૧ ॥

ન ધમ્મકજ્ઞા પરમરિય કજ્ઞ, ન પાણિહિંસા
 પરમ મકજ્ઞ ।

ન પેમરાગા પરમરિય વધો, ન ઘોહિલાભા
 પરમરિય લામો ॥૧૨॥

અર્થ —ધમ્મકર્મી સમાન ઉત્કૃષ્ટ ક્ષય નથી. છાવડિ સા
 સમાન ઉત્કૃષ્ટ અક્ષય નથી પ્રેમરાગ સમાન ઉત્કૃષ્ટ અખત
 નથી અધિકાત્મ સમાન ઉત્કૃષ્ટ લાભ નથી ॥ ૧૨ ॥

ન સેવિયમ્બા પમયા પરકા, ન સેવિયટ્યા
 પુરિતા અવિજ્ઞા ।

ન સેવિયઠ્ઠા અહિમાનિ-હીણા, ન સેવિયઠ્ઠા
પિસુણા મણુસ્તા ॥૧૩॥

અર્થ—હાથા પુરુષે પારસી સ્ત્રી ન સેવવી, વિચર
શક્તિ પુરુષેને ન સેવવા, અભિમાની તથા નીચ પુરુષેને ન
સેવવા અહિયા પુરુષેને ન સેવવા ॥ ૧૩ ॥

જે ધમ્મિયા તે સ્વલ્લ સેવિયઠ્ઠા, જે વઢિયા તે
સ્વલ્લ પુચ્છિયઠ્ઠા ।

જે સાઠ્ઠુણો તે અભિવદિયઠ્ઠા, જે નિમ્મમા તે
પઢિલામિયઠ્ઠા ॥૧૪॥

અર્થ—જે પુરુષે ધર્મવત હોય, તે પુરુષે નિચ્છે
સેવવા જે પુરુષે પવિત્ર હોય, તે પુરુષે નિચ્છે પૂછવા એવ
ભાવવા, જે સાધુ મુનિસજ છે તે સર્વ પ્રકારે વાંદવા એવ
ભાવવા જે સાધુઓ નિર્ભય હોય તેમ મુનિસજોને અશન્યાદિ
વહેંચવવા ॥ ૧૪ ॥

પુત્તા ય સીસા ય સમ વિમત્તા, રિસી ય દેવા ય
સમ વિમત્તા ।

મુક્સા તિરિક્સા ય સમ વિમત્તા, મુઘા
દરિદા ય સમ વિમત્તા ॥૧૫॥

અર્થ—હાથા પુરુષ પુત્રો અને શિષ્યો, જે ભેડ સરખા
ભાવવા, જાગિ અને દેવો જે ભેડ સરખા ભાવવા, મૂર્ખાઓ

અને વિષ યે સિ ભેડ સરખા બાણના મરણુ પમિત્ત અને
દસિ એ ભેડ સરખા બાણના ॥ ૧૫ ॥

સઘ્વા કઠા ધમ્મકઠા જિણાઈ, મઠ્ઠા કઠા
ધમ્મકઠા જિણાઈ ।

સઘ્વ ધલ ધમ્મધલ જિણાઈ, સઘ્વ સુહ
ધમ્મસુહ જિણાઈ ॥૧૬॥

અર્થ—સગ્ર કથાએને ધમ ની કથા ઇત્યાદી બલુચી,
સગ્ર કથાએને ધર્મની કથા ઇત્યાદી બલુચી, સગ્ર મળને
ધમનું મળ ઇત્યાદી બલુચી સર્વ પ્રકારના મુખને ધર્મનું
મુખ ઇત્યાદી બલુચી ॥ ૧૬ ॥

જૂપ પસત્તસ્સ પનસ્સ નાસો, મસે પસત્તસ્સ
દયાઈ નાસો ।

મચ્છ પસત્તસ્સ જસસ્સ નાસો, ઘેસાપસત્તસ્સ
કુલ્લસ્સ નાસો ॥૧૭॥

અર્થ —જે માણી જુઝાર રમવામાં બાસકાટ હેતુ, તે
પ્રાણીના ખનનો નાશ થાય એ માણી માંસમાં બાસકાટ હેતુ,
તે માણીનો કથાનો નાશ થાય એ માણી મદિરામાં બાસકાટ
હેતુ, તે માણીનો જથ નાશ પામે એ માણી વેશમાં બાસકાટ
હેતુ, તે માણીના કુલનો નાશ થાય ॥ ૧૭ ॥

હિંસાપસત્તસ્સ સુધમ્મનાસો, ચોરીપસત્તસ્સ
સરીરનાસો ।

તહા પરસ્થિયુ પસત્તયસ્સ, સઘ્યસ્સ નાસો
અહમા ગઈં ય ॥૧૮॥

અર્થ — જે પ્રાણી છવ્વિંશામા અસહ્ય દેવ, તે પ્રાણીના જથ્થા ખર્ચનો નાશ થાય. જે પ્રાણી ચારીમાં અસહ્ય દેવ તે પ્રાણીના શરીરનો નાશ થાય તેમ જ જે પ્રાણી પચ્ચીમાં અસહ્ય દેવ તે પ્રાણીના સર્વ દુઃખનો અમલ સર્વ ક્ષયનો નાશ થાય; એટલું જ નહિ પરંતુ તે અધમર્મિત પશુ પામે ॥ ૧૮ ॥

દાણ દરિદ્રસ્સ પઠુસ્સ સ્વતિ, હ્વચ્છા નિરોહો ય
સુહોદ્ધયસ્સ ।

તારુણ્ણં દ્વિદિયનિગ્ગહો ય, ચત્તારિ યઆણિ
સુદુક્કરાણિ ॥૧૯॥

અર્થ — દરિદ્ર અવસ્થામા રાત રેતુ તે દુઃખરૂ પ્રભુ પશુમા સમા સખી તે દુઃખરૂ સુખેશ્વર પ્રાણીને ઈચ્છાનો શેષ રહેતો તે દુઃખરૂ તરુણવસ્થામા ઈદ્રિયનો નિમદ્ધ રહેતો દુઃખરૂ ॥ ૧૯ ॥

અસાસય જીવિયમાદુ લોપ ધમ્મ ચરે સાદુ
જિણોવહટ્ટ ।

ધમ્મો ય સાળ સરણ ગદ્ધ ય, ધમ્મ નિસેવિનુ

મુદ્ધ લહસિ ॥૨૦॥

અર્થ —ભોજમાં રૂચિગમન બધાજા ૧૩ થી
(નેહી) વિનેશર મહાશય અને શાપુ મુનિશાસ્ત્ર ઉપદેશ
ધમ્મ પ્રજ્ઞા જે ધર્મ જગુ યાગજ્ઞા અને રૂપી મનિ
આપ્તથે છે ભોજાધમન જે પ્રજ્ઞા મેવ છે તે પ્રજ્ઞાજ્ઞા
મુખને જમે છે ॥ ૨ ॥

શ્રીઆત્માવવોધકુલકમ્

ધમ્મપ્પહારમણિજ્ઞે, પળમિત્તુ જિણે મહિંદ
નમણિજ્ઞે ।

અપ્પાવધોહકુલય, વુચ્છ મવ્વદુહકયપલ્લય ॥૧॥

અર્થ—આ મમખાવ રમણીય અને પ્રદેહાવટે
નમનીય જ્ઞેય જિનેહોને પ્રજ્ઞામ કરી બવદુખને પ્રત્ય
હરના આ આ આવવોધ(અનુભવ)કરૂં કરૂં કરૂં કરૂં ॥ ૧ ॥

અત્તાયગમો નજ્ઞહ, સયમેવ ગુણેહિં કિં વદ્ધુ મળસિ ।
સૂરુદઓ લલિજ્ઞહ, પહાહ ન ઉ સવહાનિવહેણ ॥૨॥

અર્થ—જેમ મૂલ ઉલ્લે સૂરની પ્રજાથી ત્યાં ॥
પ્રજા સિદ્ધિ માત્રન ખાવાથી પત્તુ ને જગ્યાને નથી તમ
આ પ્રજેય આ મત્તુજોવટે જ પાત્રની પ્રિયે જગ્યાં આ વ ઉ
પત્તુ આ નતુજ વિતા સજ્જભવ મેગન ખાવાથી આ પ્રજેય
યને નથી ખાટે વધારે શા માટે જિતે છે ॥ ૨ ॥

દમ-મમ સમત્ત મિત્તો મયેઅ-યિથેઅ તિવ્વ
નિવ્વેઆ ।

ઘણ પગૂદઅણા-યપોહયીઅસ્મ અકુરા ॥૩॥

અર્થ—હવે હમન, અને વિશાહ હમન, અમ્મન

મેત્રી સવેચ અને તીવ્ર નિવેદિ એ સર્વ આત્મલેખથી
બીજના અનુષ્ઠ છે ॥ ૩ ॥

સો જાણહ અપ્પાણ, અપ્પાણ સો સુહાણ ન હુ
કામી ।

પત્તમ્મિ કપ્પરુક્કસે રુક્કસે કિં પરયણા અસણે ॥૪॥

અર્થ—એ આત્માને બાહે છે તેઓ (સ મેત્ર નિમેત્ર
ધમ વાન્ત સ સ્થાવના) અત્ર સુખોના કામી નથી હોતા એને
જાણવું આત્મ મનુ હોય તે અસન રૂક્કની માથના ઠેર
અરે ? ॥ ૪ ॥

નિઅવિદ્ધાણે નિરયા, નિરયાહ હુહં લહિતિ ન
કયા વિ ।

જો હોઈ મગ્ગલગ્ગો, કહ સો નિશ્ચદેહ કુવમ્મિ ॥૫॥

અર્થ—આત્મવિદ્યાનમા નિરવર શ્વત એવો છવ
નરક વિદ્યે બ, મનુષ્ય અને દેવતાનાં હુ-ખો કદાપિ પદ્ધ પામતે
નથી જાણ કે એ આત્મવિદ્યાનથી સ્વસ્થવેદનથી છીંપી
સહક પર બાધ છે તે છવ (નરકાદિ એમાં છે એવા સ સ્થાવ
રથી) હુકમા કેમ પડે ? ॥ ૫ ॥

તેસિં કૂરે સિદ્ધી, રિષ્ઠી રણરણયકારણં તેસિં ।

તેસિમપુણ્ણા આસા, જેસિં અપ્પા મ વિદ્ધામો ॥૬॥

અર્થ—એણે આત્મા બાધ્યો નથી, તેની આત્મા અપૂર્ણ

સ્થે છે તેને લીધે સિદ્ધિ તેનાથી દૂર રહે છે અને લક્ષમાં તેને
દુ ખનુ કારણ થાય છે ॥ ૬ ॥

તા દુત્તરો ભવજલહી, તા દુજ્જેઓ

મહાલઓ મોહો ।

તા અદ્વિસમો લોહો, જા જાઓ નો

નિઓ ઘોહો ॥૭॥

અર્થ—અવસ્યુદ્ધ દુસ્તાર ત્યા મુખી જ છે કે ત્યાં મુખી
મહા વિસ્તારવાળો મોહ દુજ થ છે અને લોહ પણ ત્યા મુખી જ
વિષમ છે કે ત્યાં મુખી આત્મલેખ નથી કરે ॥ ૭ ॥

જેણ સુરાસુરનાદા, હ્રદા અણાદુઃખ વાહિયા સો વિ ।

અજ્ઞપ્પજ્ઞાણજલણે, પયાદ્ધ પયગત્તર્ણ કામો ॥૮॥

અર્થ—આદા । જેણે મુરદોને અને અસુરે કાને અનાદ-
ની પેઠે પીઠિત કર્યા છે તે પ્રભાત કામ પણ અધ્યતમ
ધ્યાનની અધિમાં પાત્રિયાની પેઠે ભરત મર્ષ થાય છે ॥ ૮ ॥

જ થદ્ધ પિ ન ચિટ્ઠદ્ધ, ઘારિજ્જત વિ સરદ્ધ

અસેસે (પસરદ્ધ અસેસે) ।

જ્ઞાણઘલેણ ત પિ દુ, સયમેવ ત્રિલિઙ્ગદ્ધ ચિત્તં ॥૯॥

અર્થ—જે અધ્યા કર્યા પણ એક સ્થાને રહેતું નથી,
જ્યાં કર્યા પણ આરે જાણુએ કર્યા કરે છે તેવું દુર્જયવા

જાણ મન જલ્પ આત્મધ્યાનના બહુવટે પોતાની ઈચ્છા સંત
શાસ છે ॥ ૬ ॥

ઘહિરતરગમેયા, વિવિહા વાહી ન રિંતિ તસ્સ બુદ્ધં ।
યુરુવયણાઓ જેણ, સુહસાણરસાયણ પત્ત ॥૧૦॥

અર્થ — જેણે સુહસુરુપા વચનથી ઉત્તરેશમેહુ યુદ્ધ
ધ્યાનરૂપી રક્ષાવલ્લ મારત કહ્યું છે તેને બહિરત (કેચારિ)
જાને જાવરત (કામકોષાદિ) વિવિધ પ્રકારની અધિષ્ઠા દુઃખ
આપી સકતી નથી ॥ ૧૦ ॥

જિઝમપ્પચિત્તણપર, ન કોદ્દ પીઠેદ્દ અહ્વ પીઠેદ્દ ।
તા તસ્સ નરિય્થ હુક્કસ, રિણમુક્ક

મસમાણસ્સ ॥૧૧॥

અર્થ — જે હવે આત્મચિત્તનમાં વલ્લર વરેલ છે, તેને કોઈ પીઠ નથી જાતું, જાણ પીઠ કરે લેખ્યું હવે નથી જુ, કલ્પ છે તે હવેથી પોતાને પણ યુદ્ધ વમેલે માને છે ॥ ૧૧ ॥

હુક્કસાણ સ્વાળી કલ્હ રાગદોસા, તે હુતિ
ચિસમ્મિ ઘલાઘલામ્મિ ।

અજ્ઞપ્પજોગેણ ચયદ્દ ચિત્તં, ઘલત્તમાલાગિમ

કુક્કરુઠ્ઠય ॥૧૨॥

અર્થ — જાણેશ, રાગદોષ એ હવેથી જાણે છે તેની
ઉત્પત્તિ ચિત્તની વલ્લવમાન જાણેશમાં જાય છે. જેમ સ્વલે

બાપેલો દાધી (જ્યાં બાપજાના) ન રાગપદ્ધતો ત્યાં ૩૨ છે,
તેમ બાપજામધેયધી ચિત્ત બાપજાના ત્યાં ૩૨ છે ॥ ૧૨ ॥

एसो मित्तममित्त एसो सम्गो सहैव नरओ अ ।
एसो राया रको, अप्पा तुट्ठो अतुट्ठो वा ॥१३॥

અર્થ — આત્મા તુટ્ઠમાન થયો તો મિત્ર છે સ્વર્ગ છે,
અને રાજા પણ છે; અને જો અતુટ્ઠમાન થયો તો શત્રુ છે
નરક છે તેમ જ રક પણ છે. આમ આત્માની ઉત્તમ અ
અધમ સ્થિતિથી જ ઉત્તમ અ અધમ પરિણામ આવે છે ॥ ૧૩ ॥

छद्वा सुरनररिद्धी, विसया वि सया
निसेविआ णेण ।

पुण सतोसेण विणा, किं कत्य वि
निव्वुई जाया ॥१४॥

અર્થ — આ હવે દેવોની અને મનુષ્યોની શ્રદ્ધિ પણ
મેળવી, અને સદા વિષયો પણ વારંવાર સંભાળ, વધારે સતોષ
વિના કેઈ પણ કંઈકે જરા પણ હવે શાંતિ થઈ નહિ ॥ ૧૪ ॥

जीव ! सय चित्र निम्मिअ-सणुधणरमणी
कुट्टयनेहेण ।

मेहेण य दिणनाहो, छाइज्जसि तेअवतो वि ॥१५॥

અર્થ — જેમ તેજવાન સૂર્ય પણ મેઘવદે આશ્રય દિત
થાય છે તેમ હે હવે! તું દેવોનો પ્રમુખ થઈ એવા શાન

પ્રમથે કરી તેજવાન છે છતાં પોતાની મેલે જ ઉપદ્રવ કરેલા-
નિર્મલ શરીર પન, સો, કુદ જન્ય સ્નેહથી આપ્યો પિત
અથ તે ૫૧૫ ॥

જ વાહિવાલવેસાનરાણ સુહ વેરિધાણ સાર્દાણે ।
દેહે તરય મમત્તં, જિમ્મ । કુળમાણો વિ કિં

લહસિ ? ॥૧૬॥

અર્થ :—જા રેક અધિ, સર્પાદિ બને અગ્નિ વગેરે
કર્તા (અધ્યવસ્ય) યતુએને સ્વપીત છે તે રેક ઉપર
મમત્ત્વ કરવાથી જે સ્વપીતને શુ કાચો અથ તે ૫૧૬ ॥

ધરમત્તપાણણહાણય—સિંગારવિલેખણેહિં પુટ્ટો વિ ।
નિમપદુણો વિહરસો, સુણણ વિ ન સરિસો

દેહા ॥૧૭॥

અર્થ —ઉત્તમ સોજન, પન, સ્નાન, શુ આદિ, લેખવાળી
પેતલ (પુષ્પ) કર્યા છતાં, પેતલના અધિકારે ઊભી જનાર
અન્ય સરમે પદ સુધ તેમ (રેકા) નથી ૫૧૭ ॥

કટ્ટાઈ કહુઅ ઘહુહા, અં ધણમાવજિમ તથ

ઝીવ । ।

કટ્ટાઈ સુઝા દાઠ સ અતે ગહિમમમેહિં ॥૧૮॥

અર્થ —જે સ્વપીતનું બહુ પ્રમથે અવજનમતાં કરે
સકન કરી તે જે અલ ઉપજન કુ તે પને વને તે ૫૧૮
અપુ બને મુ ગુણ્ય તેને બીજાના જ અધ્ય કુ ૫૧૮ ॥

સહ જહ અસાણવસા, ઘણધણપરિગાહ ઘટ્ટ
કુળસે ।

સહ સહ લટ્ટ નિમજ્જસિ, મવે મવે મારિઅતરિ
ઘ ॥૧૯॥

અર્થ—હે ભવ ! જમ જેમ તું બ્રહ્માન દશાથી ખન-
ખાન્નાદિ ખવિભક થયો, એકઠો કરે છે તેમ તેમ પ્રમાણથી
અધિક ભાર ભરેલા નાવની માફક તું વશ જ ભવેભવમાં
ફરે છે ॥ ૧૯ ॥

જા સુત્રિણે ત્રિ ટુ દિટ્ટી, હરેહ દેહીણ દેહસબ્બસ્સં ।
સા નારી મારી હવ, વયસુ સુહ ધુલલત્તેણ ॥૨૦॥

અર્થ—માનસિક દુઃખ જાણ્યાથી સ્વપ્ન વિશે રેખા-
માત્રથી થયું જે સ્ત્રી મનુષ્યના રેકનું સર્વસ્વ કરી લે છે તે સ્ત્રીને
જૂન કરનારી બાણી (શત્રુ વિશેષરૂપ બાણી) તું તેનો ભજ
કર ॥ ૨૦ ॥

મહિલસસિ ચિત્તસુદ્ધિ, રજ્જસિ મહિલાંસુ
અહહ મૂઢસ ।

નીલીમિલિય વત્યમ્મિ, ધવલિમા કિં ચિર
ટાહ ॥૨૧॥

અર્થ—મનશુદ્ધિની અભિલાષા રાખે છે અને શ્રીએ
વિષે આસક્ત થાય છે અહા ! મું તારું મૂઢપણ ! તબીની

સાથે મધેલા વસ્ત્રમાં પોગાયા કેટલો વજન હશે સમજી ? ॥ ૨૧ ॥
મોહેણ મથદુરિણ, ઘખિઅ સ્વિત્તોસિ નેહનિગડેદિં ।
ઘખવમિસેણ મુકા, પાહરિઆ તેસુ કો રાઓ ? ॥ ૨૨ ॥

અર્થ — મોક સખને તને સ્નેહરૂપી બેઠીએથી બાંધી
સાથે રૂપ બદીજાનામાં નાખ્યો છે આ બાંધુએના (માતા-
પિતા, સગાસબથી વહેરેના) બહાનાથી (નારી ન બાપ મોટે)
જોડેરબીર મૂક્યા છે માટે સસરામાં પૂરી સખબાર તે બાંધ
બાંધિપર રીડ રાખે હતો ? ॥ ૨૨ ॥

ઘમ્મો જળઓ કરુણા, માયા માયા વિવેગનામેણ ।
સ્થિતિ વિઆ સપ્પુત્તો ગુણો કુટુબ્બ હમ કુણસુ ॥ ૨૩ ॥

અર્થ — ઘમ એ જ પિતા કુટુબ્બ તે જ માતા, વિવેક-
નામને જ વા, કુમા એ મિત્ર સ્ત્રી, અને જ્ઞાન, કથન, આસિ-
ત્યાદિ સુવર્ણ ઉત્તમ ગુણને તુ વાડુ અવરજ કુટુબ્બ જ નાના ॥ ૨૩ ॥

અહપાલિઆહ પગહત્પિઆહ જ મામિઓસિ ઘપેટ ।
સતે વિ પુરિસકારે, ન રહ્સે ઝીઘ । તેણપિ ॥ ૨૪ ॥

અર્થ — કે હવે । તારામાં પુરુષબાર (પુરુષાર્થ) હોવા
જવા પણ અતિ પાકન કરેલી એવી કમ પ્રકૃતિરૂપ સ્ત્રીએને
તને બાંધી ચાર અતિમા પરિજામણ કરાખ્યો તેથી તને (કા)
પણ તું કબજા નથી આવતી ? ॥ ૨૪ ॥

સયમેવ કુણસિ કમ્મ, તેણ ઘ યાહિહ્સિ

સુમં ઘેવ ।

રે જીવ ! અપ્પવેરિમ, અન્નસ્સ ચ દેસિ કિં

દોસ ॥૨૫॥

અર્થ :—તું પોતે જ કર્મ કરે છે અને તેનાથી જ નિઃશ્વ વ્યથે અતિમાં પરિજનમણુ કરે છે. તે છતાં કે આત્મ વેરી છતાં તું બીજાને (કર્મને) શા માટે યાચ આપે છે ? ॥ ૨૫ ॥
ત કુણસિ ત ચ અપસિ, ત ચિંતસિ જેણ

પઠસિ વસણોહે ।

પય સગિહરહસ્સ, ન સક્કિમો વહિટમન્નસ્સ ॥૨૬॥

અર્થ :—હે આત્મનું ! તું એવા કામ કરે છે એવા શબ્દ જોડે છે અને એવા વિચાર કરે છે કે જથી દુ ખના સમુદ્ધ માં જ જઈ પડે છે આ પોતાના ઘરની છપી વાત બીજાને કહેવાને હું શક્તિમાન નથી અર્થાત ઘરની શુભ વાત બીજાને કહું છું ? (એવું સમતા પોતાના પતિને કહે છે) ॥ ૨૬ ॥
પંથદિયપરા ચોરા, મણજુવરણો મિલિત્તુ પાવસ્સ ।
નિઅનિઅમરપે નિરતા મૂલઢિદ્દુજ્જલ્લપતિ ॥૨૭॥

અર્થ :—હે આત્મનું ! પોતપોતાના વિષયમાં અસહ્ય આ પાંચ ઇન્દ્રિયરૂપ મહાન ધોર, પાપી મનરૂપ ગુણસજની સાથે મળી વાસી (જ્ઞાન, કર્મ, આત્મિકાદિ) મૂળ સ્થિતિને અર્થાત વાસ આત્મગુણરૂપ મૂળ ખનને કૂટી લે છે ॥ ૨૭ ॥
હણિઓ વિવેગમતી, મિદ્ધ ચઠરગધમ્મચક્ક પિ ।
મુદ્દં નાણાદ્ધણ, સુમ પિ સૂદોક્કુમ્મકૂવે ॥૨૮॥

अर्थ—तेजोने का निवेदक भी मचीने कहीं नाच्यो,
 पदुरज धर्मब्रह्मने (मनुष्यज म, धर्मब्रह्म, ब्रह्म जाने
 सधर्मवीर्यपने) मज बोली नाच्यु ज्ञानादि भजने दृष्टु
 जाने तने फल दुःखवि-दुःखमा नाच्यो ॥ २८ ॥

इत्तिअकाल सुतो पमायनिदाहगलियचेअणो ।

जइ अगिओ सि सपइ गुरुवयणा ता न

वेयसि ॥ २९ ॥

अर्थ—आठवा मज सुधी तु ममाह्वय निदाहने करी
 मलित मदनकामे धर्म मयो कते, परतु कवे ने तु मज
 कसे छे ते जुना मजनेओ वाउ सपइ तु केम मजके
 नथी ? ॥ २९ ॥

छोगपमाणो सि तुम, नाणमओऽणत्तवीरिमो सि
 तुम ।

नियरञ्जाठिइ चित्तु, धम्मअज्ञाणा

सणासीणो ॥ ३० ॥

अर्थ—हे आत्मन् । तु लोक ममाव छे-ज्ञानमय छे,
 मज व नीवचन छे धर्मब्रह्मनाच्यो आसनपर मेसी चारी
 मज मरुअन्विष्टि केनी छे तेने विचार तो कर प ठ म

का व मणो सुवराया को वा राधा इ

रजपन्मसे ।

જાહ જગિઓ સિ સપહ, પરમેસર પહસ

ચેઅન્ન ॥૩૧॥

અર્થ—એ હમણાં હું બચુન જ ગયો છે તો હું (તારા
જીવનમાં) પોતે જ પરમેશ્વર છે અને તેમ છે તો ખરી જાન
માનિત મનુષી મુવરાજના અને ધોરૂપી રાબના શા બાર
છે ? અને તને હવે રાજ્યથી કેવું જાણ કરે એમ છે ? ॥ ૩૧ ॥
નાળમઝો વિ જહો વિ ઘ, પહૂ વિ ચોરુ વ્ય

જત્ય જાઓ સિ ।

भवदुग्गमि किं तत्थ, वससि साहीण

सिवनयरे ॥३२॥

અર્થ—શાનમઝ છતાં જદ એવો હા ધર્મ ગયો છે ?
જાણી ખરી હોવા છતાં ધોર એવો હા બની ગયો છે ? એ
ભવદુર્ગમમાં (સંસારરૂપી, દુઃખે પ્રવેશાવ એવા કેહાનામાં)
મોક્ષનયર (મુક્તિ) સ્વાધીન હોવા છતાં કેમ વચી રહ્યો છે ? ॥ ૩૨ ॥

जत्य कसाया चोरा, महावया सावया सया घोरा ।

रोगा दुट्ठमुअगा, आसासरिआ घणमरगा ॥३३॥

અર્થ—(ભવરૂપ દુર્ગમ મોક્ષ-ધર્મનું કેવું છે અને તેને
લીલામાત્રમાં કેમ લેવાય તે કહે છે) જ્યાં ચોરા એવા
બાર કથાય છે મહાભય કર દિસક માણી એવી સદા આપ-
દાયો વસે છે જ્યાં દુઃખ અર્પે એવા ધોરો આવી રહેલા છે
અને ઘણા વર યોગની નહીં એવી આશા છે ॥ ૩૩ ॥

ચિંતાહવી સકદ્દા, ઘટુલતમા સુદરી વરી દિદ્દા ।
 સ્વાળી ગઈ અળેગા, સિદ્ધરાઈ અટ્ટમયમેઆ ॥૧૪॥
 રણિમરો મિષ્છત્ત, મળદુષ્કદ્દાઓ સિલાતલ
 મમત્ત ।

તં મિંદસુ મવસેલ, જ્ઞાણાસાળિના જિઅ
 સહેલં ॥૧૫॥

અર્થ — જ્ઞાણ સંકલિત અટ્ટમી એવો ચિંતા છે અને
 જ્યાં ઘણા જ જ્ઞાણસાળિના કુદાના એવા જી રેખાય છે અનેક
 ખોલો કેવ એવી બાર બતિએ છે અને એના બાદ સેક છે
 એવા મનના જ્યાં ચિંતારો છે ॥ ૩૪ ॥

અર્થ — જ્યાં સકલ એવું મિષ્છાત્ત રહે છે અને જ્યાં
 મનના પદ્ધતિ છે પણ એક મમત્ત્વની શિલા છે તે સકલ
 રૂપી ક્રિયો-દુર્ગમ પદ્ધતિને બાત્તરૂપી વજ્રવટે લીલામાત્રમાં
 છે છત્ત । ૩ સેરી નામ ॥ ૩૬ ॥

જરપરિથ આયનાણં નાણં વિરયાણ
 સિદ્ધસુહયત ।

સેસ ઘટુ ત્રિ અદિય, જાણસુ
 આજીવિઆમિત્તં ॥૧૬॥

અર્થ — જ્યાં જાતમજ્જાન છે જ્યાં નિરેવજ્જાન છે અને
 સિદ્ધિસુખને જાણનારુ ખજુ તે જ જ્ઞાન છે બીજુ ધજુ ધજુ

હં તે અદિત હરે જો અને હં તે આજિવિદ્યામાત્ર છે એમ
જાણ્યું ॥ ૩૬ ॥

સુવદ્ધુ અહિઅ જહ જહ, તહ તહ ગવ્યણે
પૂરિઅ ચિત્ત ।

હિઅઅપ્પગોહરહિઅસ્સ, ઓસહાઉ ઉટ્ઠિઓ
વાહી ॥૩૭॥

અર્થ — જેમ જેમ અધિક જાણ્યું તેમ તેમ જર્વાથી
ચિત્ત અધિક પુસતું અને દુઃખ-આત્મરોધ વગરનાને એ
મદ્દુ જણાવેલી ઓપધમ્મથી શેત ઉપાસ થયો ॥ ૩૭ ॥

અપ્પાણમયોહતા, પર ત્રિયોહતિ કેદ્દ તે વિ જહા ।
મળ પરિયણમ્મિ લુહિય, સત્તાગારેણ કિં કજ્જ ॥૩૮॥

અર્થ — આત્માને રોધ કર્યા વગર કેટલાક બીજાને વિશેષ
રોધ કરવા જાય છે તેના પાત્ર પરિણમ જડ (મૂર્ખ) છે
એક જાણુ પાત્રને પરિવર જુઓ છે છતાં તેઓને ઘન
જાણ માન્યું શું પ્રયોજન છે તે તું કહે ? ॥ ૩૮ ॥

યોહતિ પર કિં ધા, મુણતિ કાલ નરા
પઠતિ સુઅ ।

ટાણ મુઅતિ સયાત્રિ હુ, ધિણાઽઽયયોહ પુણ ન ,
સિદ્ધી ॥૩૯॥

અર્થ—બીજને બેપ આપે છે એટલે વમેરથી
મળતુ સ્વરૂપ બાલે છે સૂત્ર બાલે છે વધી સદા પેલાત
મજાન (મરજાન, રેશ) છેડે છે છતાં તેઓને આત્મજ્ઞાન ન
હોવાથી (તેમની) સિદ્ધિ તે નથી જ ॥ ૭૬ ॥

અવરો ન નિંદિઅઠગો, પસસિઅઠગો કયા વિ ન હુ
અપ્પા ।

સમમાવો કાયવ્યો ષોહસ્ત રહસ્ત મેળમેવ ॥૭૭॥

અર્થ—ખત્તી નિશા ન કરવી કેઈ વખતે જ્ય પેલાની
મજા શા ન કરવી અને સમમાવ સખવે—આ જ (આત્મ)
મેળતુ સહસ્ત છે ॥ ૪ ॥

પરસક્લિત્ત મમસુ, રંજસુ અપ્પાણમપ્પણા વેવ ।

વજ્જસુ વિવિદ્ધકહાઓ, અદ્દ ઇચ્છસિ

અપ્પવિજ્ઞાણ ॥૭૮॥

અર્થ—તે તને આત્મવિજ્ઞાનની (આત્માના અનુભવની)
ઈચ્છા હોય તે બીજાના સહીજ્યુને છેડી દે આત્માને
આત્મા વડે જ સદા કર અને વિશ્વ મુક્તિ દે ॥ ૪૧ ॥

ત મળસુ મળસુ વાપસુ, આપસુ ડવહસસુ

આપેસુ જિઝા ।

સ્વળમિત્તમપિ ત્રિઅક્ષણ, આપારામે રમાસિ

જેર્ણ ॥૭૯॥

અર્થ—હે ભાઈ ! તે ભણ તે ગણ, તે વાચ, તેનું
ધ્યાન કર તે ઉપદેશ, તે જાણર કે જોશી હે વિચારણ !
જનમાત્ર પણ તું આત્મરૂપી જાણમાં રહે ॥ ૪૨ ॥

દ્વય જાણિકુણ તત્ત, યુરુર્વૈદ્ય પર કુણ પયત્ત ।
લહિકાઝ વેષલસિરિં, જેણ જયસેહરો હોસિ ॥૪૩॥

અર્થ — આ પ્રકારે યુરુર્વૈદ્ય ઉપદેશી તત્તને જાણીને
અર્થાત્ ૪૨, કે જોશી કેવડથી (કેવડશાન) પામીને જયસેહર
(આકે કર્મનેા જય ઠગાવે) થઈશ ॥ ૪૩ ॥

[આ જાણમાં આ કુલકના કર્તાનું જયસેહર^૨ એવું
નામ સ્થિત થયેલું જણાય ॥]

શ્રીજીવાનુશાસ્ત્રિકુલકમ્

રે જીવ ! કિં ન મુજ્જસિ, ચઠગદ્ધસસારસાયરે ઘોરે ।
સમિત્રો અણંતકાલ, અરહદ્ધઘડિ ધ્ય જલમઝ્જે ॥૧॥

અર્થ—હે ભૂત ! આરબતિરૂપ જન્મ કરે સંસારમુદ્રમાં,
જ્યાંમા રેલના વાહનોની પેઠે જનવક્ત્રવ મુખી તું જાએ,
(ભૂત) કેમ જોય જામતો નથી ? ॥ ૧ ॥

રે જીવ ! ચિંતસિ સુમ, નિમિત્તમિત્ત પરો

હવદ્ધ તુજ્જ ।

અસુહપરિણામજણિય, ફલમેય પુલ્લવક્રમાણ ॥૨॥

અર્થ—હે ભૂત ! ખીન્ને તે વને નિમિત્તમાત્ર જ છે.
જને જા (વધુ) અસુહ ચરિણમયો જન્મને રહેલું રૂપ
કમ તું દેલ છે તે તું ચિતવે છે ? ॥ ૨ ॥

રે જીવ ! કમ્મભરિય, ટવણ્ણ કુણસિ મૂઢ !

વિવરીમ ।

દુગ્ગદ્ધ ગમણમણાણ, ણસચ્ચિય હવદ્ધ

પરિણામો ॥૩॥

અર્થ—હે મૂઢ ભૂત ! કમ્મથી ભરેલો વિજીવ જન્મ
રેલ તું જા છે દુર્ગતિમાં જન્મની ઇચ્છાવાળાના મનમાં જા જ
ચરિણમ દેલ છે ॥ ૩ ॥

રે જીવ ! તુમ સીસે, સવળા દાઝળ સુણસુ

। મહુ વયળ ।

જં સુક્ક ન વિ પાવિસિ, તા ધમ્મત્રિવચ્ચિઓ

। નૂળ ॥૪॥

અર્થ—હે શિષ્ય હવે ! તું જાન કરીને મારું વચન સંભળ । તું મુખ ખમતો જ નથી માટે ખરેખર ધમ શકિત જ છે ॥૪॥

રે જીવ ! મા વિસાય, જાહિ તુમ પિચ્છિઝળ

પરિદ્ધી ।

ધમ્મરહિયાળ કુત્તો, સપચ્ચહ વિવિહસપત્તી ॥૫॥

અર્થ—હે હવે ! બીજાની ઝદિ બેઈને તું વિચાર ધમ નહીં ધર્મ વિનાના હવને વિવિધ પ્રકારની સંપત્તિઓ ક્યાથી પ્રમથ થાય ? ॥૫॥

રે જીવ ! કિં ન વિછસિ ? ક્ષિજ્ઞત જુવળ

ધળ ઝીઝ ।

સહવિ હુ સિગ્ધ ન કુળાસિ, અપ્પહિય

પયરાજિણધમ્મ ॥૬॥

અર્થ—હે હવે ! યોગન, ધન અને હવિતને નાથ ખમતા શું તું નથી બેતો ? તેમજ આત્મહિતકારી અથ જિનધર્મ ખરેખર તું નથી કરતો (નથી જાણતો) ॥ ૬ ॥

રે જીવ ! માણવજિઅ, સાહસપરિહીણ દીણ

ગપલસ્ય ।

અણ્ણસિ કિં વિસરયો, ન હુ ધમ્મે આયર

કુણસિ ॥૭॥

અર્થ—હે માન વિદ્યાના, સાહસ ધરિત મરીનય,
નિર્લેખક છવ । વિશ્વસ્યયો અર્થને કેમ ધરિ છે ? તુ ધર્મર્થ
નિશ્ચય આપર કર્યો જ નથી ॥ ૭ ॥

રે જીવ ! મણુયધ્ધમ, અકપર્યં સુવ્વળં ચ

લોહીર્ણં ।

ન ય હિણ્ણ ટગ્ગતવ, ન ય લુહ્ણી માણિઆ

પથરા ॥૮॥

અર્થ—હે છવ । તિમ્મ મણુય ધર્મ, અને લોહ
અલ્પીન મથ, ઉભ તવ પથ ન લુહ્ણુને અને ઉત્તમ પ્રકારી
લુહ્ણી પથ ન મેળવી ॥ ૮ ॥

રે જીવ ! કિં ન કલો, મુગ્ધ ગમો પરમુહ

નીયતસ્સ ।

જ. હચ્છિય ન પથ, ઠ અસિપારાવય ચરસુ ॥૯॥

અર્થ—હે છવ । જીવનના મેલ સમુદ્ધ (અર્થને લેઈ
સેવ) લેવ તારા વખત (નિમિષે) નથી બચે । ને તને

ધર્મિય હવે તે તો ન મળ્યું, માટે ખૂબીય સરખું મલ
આઈ ॥ ૬ ॥

ફય મા મુળસુ મળેણ, સુખ સિરી આ

પરસ આફતા ।

તા આયરેણ ગિળહસુ, સગોવય વિવિધપયત્તેણ ॥૧૦॥

અર્થ—વારી લક્ષ્મી પાશ્વરને વાળે છે એમ તું મનથી
ન માન, પણ આશ્વર્યપૂર્વક તેને (વાસ આત્મમુદ્ધેને) બહુ
કર અને વિવિધ પ્રકારનાં તેનું રક્ષણ કર ॥ ૧૦ ॥

જીવિઅ મરણેણ સમ, ઉપ્પજ્ઞહ જુવ્વણ સહ જરાપ ।

રિદ્ધી વિનાસસહિઆ, હરિસવિસામો ન

કાયલ્લો ॥૧૧॥

અર્થ—હે ભગ! ભવિષ્ય મરણની સાથે, મોવન જરા
સાથે અને રિદ્ધિઓ વિનાશ સાથે ઉત્પન્ન થાય છે (તેથી)
ભવિષ્યક્રિયા હવે કે મરણક્રિયા વિનાશ ન કરવો ॥ ૧૧ ॥ ઇતિ

અથ ઇન્દ્રિયાદિ— વિકારનિરોધકુલક

રજ્ઞાઇભોગતિસિયા, અદ્યસદા પદ્ધતિ તિરિપ્પુ ।
જાઈમણ મત્તા, કિમિસાઈ શેવ પાવતિ ॥૧॥

અર્થ—જ્ઞાનથી સ્વેચ્છાથી તુલ્યતાથી જ્ઞાત પદ્ધતિને
જા. દુષ્ટી કર્મ વિશિષ્ટમાં પડે છે અને અતિમદ વડે મરોન્મત
વધેલા કર્મિયાની અતિમાં જન્મ પામે છે ॥ ૧ ॥

કુલમતિ સિયાલિત્તે, ઉદાઈઓળિ જતિ ક્યમણ ।
વલમત્તે વિ પયગા, બુદ્ધિમણ કુકડા ટુતિ ॥૨॥

અર્થ—કુલમત કરનારા જિજ્ઞાસુએ અને રૂપને મદ
કરનારા કુલકિની યોનિમાં ઉત્પન્ન થાય છે જગમદ વડે
પાત્રિયા, અને બુદ્ધિમદથી કુકડા થાય છે ॥ ૨ ॥

રિદ્ધિમણ સાળાઈ, સોહગમણ સપ્પ-કાગાઈ ।
નાળમણ વણ્ણા, હવતિ મય મદ્દ અણ્ણુદ્દા ॥૩॥

અર્થ—રિદ્ધિમદે કરીને રૂપના વધેરે, સોહગમમદે
કરીને સપ્પ-કાગાઈ વધેરે, અને નાળમદ વડે કરીને નાળો થાય
૩ અંમ અપેવ પ્રાણ મદો અતિદુષ્ટ છે ॥ ૩ ॥

કોહળમીલા સીહી, માયાયિ વગણમ્મિ વચ્ચતિ ।
લોહિહ મૂમગત્તે, યવ વસાઈ મમદતિ ॥૪॥

અર્થ—કોપી પ્રાણીઓ અગ્નિમાં ઉત્પન્ન થાય છે માથાની
બચાવવાને પામે છે અને લોચી ઉંદરપણુ પામે છે એ
પ્રકારે કાપ્યો વડે એવો દુર્ગતિઓમા ભમે છે ॥ ૪ ॥

માણસદદેણ પુણ, તલુલમચ્છા હ્યતિ મણવુદ્ધા ।
સુય તિત્તર-લાવાઈ, હોડ વાયાઈ ચન્નતિ ॥૫॥

અર્થ—જાગી દુષ્ટ મનવાળા મનદટ વડે કરીને તલુલિયા
મત્સ્યો થાય છે અને વચનદટ વડે એવો પોપટ તેવર,
લાવરી જેવે પ ધીઓ થઈને બાધનમા પડે છે ॥ ૬ ॥

કાણ મહામચ્છા, મજારા (૩) હ્યતિ તહ કૂરા ।
ત ત કુણતિ કમ્મ, જેણ પુણો જસિ નરપ્પસુ ॥૬॥

અર્થ—કાણદટ વડે કરીને કૂ એવા મિઠા મત્સ્યો અને
નિશ્ચાત્રો થાય છે જાગે તે ન બાધનમા પુન મન વચન
કાપ્યો તે ત ઈર્ષો કરે છે કે ૭મી તથા ૮મી નારદીમા
બાધ છે ॥ ૬ ॥

પાસિંદિયદોસેણ, વણસુવરત્તમ્મિ જતિ જીયા વિ ।
જિહાલોલ્હય યગ્ધા, ઘાણવસા સપ્પજાઈસુ ॥૭॥

અર્થ—પાસિંદિયના રોગથી એવો વનમા બૂ પત્તે
વિપત્તે છે દુઃખાદિયમાં લોભુસ એવો જાય થાય છે અને
પ્રજુલિયને વચ વાળથી સર્પની અનિઓમા ઉ પડાય છે ॥ ૭ ॥

નયણિંદિય ગયગા, દુમિ મયા પુણ સવણદોસેણ ।
યણ પડ વિ નિહણં, વયનિ પચિંદિયઈ પુણો ॥૮॥

અર્થ—અહુ ઇદિયના રોપથી પતંગિયા, અને મિત્ર
ઇદિયના રોપથી મુગતા આવ છે એમ એ પાંચે લખે બીજા
અવેશમાં પાંચે ઇન્દ્રિયો વડે દૂરીથી પચ્ચ નાશ પામે છે ॥ ૮ ॥

અરય ય વિસયવિરાગો, કસાયશામો ગુણેસુ
અણુરાગો ।

કિરિલાસુ અપ્પમામો, સો ઘમ્મો સિવસુહો
હોષ (વામો) ॥૧॥

અર્થ—(માટે કે લખ ।) એમાં વિષયોથી વિરાગ,
આયેને ત્યાગ, કુલોમાં પ્રીતિ અને કિષાળોમાં અપમાદીપ્ત્યું
છે તે ધમ ન જનવમાં આશુક્ય આજ્ઞાકર્યા છે ॥ ૯ ॥

अथ कर्मकुलक

तेल्लुकिफस्स माडस्स, महावीरस्स दारुणा ।

उवसग्गा कह ह्रुता, न ह्रुत जइ कम्मय ॥१॥

अर्थः—एणु छाकभा अट्टितीकमहु जेवा थी मदावीर
अमुने एणु अकडर उपसर्जे यथा न जे कम न देव तो केम
थाव ? ॥ १ ॥

वीरस्स मेंडि (मिनु)यग्गामे, केउलिस्सावि दारुणो ।

अइसारो कह ह्रुतो, न ह्रुत जइ कम्मय ॥२॥

अर्थः—जे कम न देव तो मदावीर अथभीने केवड
नानी एणु मेडिक न मभा अकडर अनिचार केम थाव ? ॥ २ ॥

वीरस्स अट्टिअग्गामे, जफयाओ सुलपाणिणो ।

वेअणाओ कह ह्रुती, न ह्रुत जइ कम्मय ॥३॥

अर्थः—कम न अग्नि व न देव तो अस्थिर मभा
गुणपविषयथी समथ वीर अमचनन एणु वेडन जे धर्म ते
केम जन ? ॥ ३ ॥

दारुणाओ सलागाओ, कस्सेसु वीरसामिणो ।

पदिअवतो कह गोवो, न ह्रुत जइ कम्मय ॥४॥

अर्थः—जे नेणु कम न देव तो मदावीर अथभीने काने
केवनिपे अकडर जीव केम देवी थो ? ॥ ४ ॥

ધીસ ધીરસ્સ ઠવસગ્ગા, ઝિર્ણિદસ્સાધિ દારુણા ।
સગમાઓ કહ્ હુતા, ન હુત જહ્ કમ્મય ॥૫॥

અર્થ—એ કમ ન હોત તો તીર્થ કરે ધીનીરપરમાત્મ-
ને પણ સગમરેવથી કમ કરે ધીસ ઠવસગ્ગે કેમ થાત ? ॥ ૫ ॥
ગયસુકુમાલ(સ્સ)સોસમ્મિ, સ્વાહરગારસચ્ચય ।

પક્કિસ્વતો કહ્ મહો, ન હુત જહ્ કમ્મય ॥૬॥

અર્થ—એ કમ ન હોય તો ગયસુકુમાલના મસ્તક
ઉપર ખેરતા મગ્ગા કમગા મેખિલ નામના પ્રહારે લઈ
તે કેમ બને ? ॥ ૬ ॥

સીસા ઠ સ્વંદગસ્સાધિ, પીલ્લિચ્ચતા તયા કહ્ ।
જ સેણ પાલ્લણાધિ, ન હુત જહ્ કમ્મય ॥૭॥

અર્થ—એ કમ ન હોય તો તે વખતે ખાધે મુનિય
ગિખોને પલકે વગમા કેમ કમલી થાત ? ॥ ૭ ॥

સણકુમારપામુક્કસ-ચ્ચક્કિણો વિ સુસાહુણો ।
વેયણાઓ કહ્ હુતા ન હુત જહ્ કમ્મય ॥૮॥

અર્થ—જ કમ ન હોય તો સનતકુમાર ચ્ચક્કિયો વચેર
નિમ સાધ-ઓને પણ વરનાઓ અર્થ તે કેમ થાય ? ॥ ૮ ॥

કોસધીય નિયઠસ્સ દારુણા અધ્ધિલ્લેયણા ।
ધણિણા વિ કહ્ હુતા ન હુત જહ્ કમ્મય ॥૯॥

अर्थ—जो कर्म मानवाभा न आवे तो कोशाभी नजरीभा निर्दोश जेवा पय मुनिने जो कश्मीर तथो जय कर नेत्र पीडा बर्ध ते केम भाव ? ॥ ६ ॥

नमिस्ततोमहादाहो, नरिंदस्सावि दारुणो ।

महिलाए कह हुतो, न हुत जइ कम्मय ॥१०॥

अर्थ—नमिदाहर्धो जेवा नरिंदने पय पोतानी श्री जेनां कश्मीर जेवाजधी जतरभा भोगे हाक धये, ते जो कर्म न होय तो केम होई शके ? ॥ १ ॥

अथत्त धमदत्तस्स, सुदेहस्सावि दुस्तह ।

धविकस्सावि कह हुत, न हुत जइ कम्मय ॥११॥

अर्थ—मुह शरीरवाजा प्रसादत्त धविकर्त्तने पय कर्म बिना जोका कथा करणधी दुस्तह जय पय भास भाव ? ॥ ११ ॥

नीयगुत्ते जिणिंदो वि, भूरिपुण्णो वि भारहे ।

उपजतो कह धीरो, न हुत जइ कम्मय ॥१२॥

अर्थ—भोटा पुनवाजा जिने १ श्री महावीर पय जय भरतसेत्रभा नीय जेवभा उत्तम भाव, तेनु कर्म सिवाय अन्य शु भव्य होई शके ? ॥ १२ ॥

अवतीसुकुमालो वि, उज्जेणीए महायसो ।

कह सिवाइ खम्यतो, न हुत जइ कम्मय ॥१३॥

અર્થ—ઉલ્લસિની નગરીમાં મોટા વણવાળા અવતી-
સુખાળા સિયાળાનીને સમજાય કેમ તેનું કારણ કેમ જ એક
સદે ॥ ૧૩ ॥

સર્પ સુદસીલાય, મતારા પથ પઢવા ।

દોષદૈય કહ હુતા, ન હુત જઈ કમ્મય ॥૧૪॥

અર્થ—પવિત્ર સિયાળાની સતી બેવી દોષીને પંચ
પંડવો પતિ થયા, તે કેમ સિયાળ કેમ બને ? ॥ ૧૪ ॥

મિયાપુત્તાઈજીવાળ, કુઠીળાળ વિ તારિસ ।

મહાબુક્ત કહ હુત, ન હુત જઈ કમ્મય ॥૧૫॥

અર્થ—કુઠીન બેવા પક્ષ મુઠપુત્ર વગેરે બનેલા બેવાને
તે તે પ્રાપ્તુ હુત થયું તે તેવા પ્રાપ્તુ કેમ ન એક છે
કેમ બને ? ॥ ૧૫ ॥

વસુદેવાઈળ હિંદી, રાયવસાકમવાળ વિ ।

તારુણે વિ કહ હુતા, ન હુત જઈ કમ્મય ॥૧૬॥

અર્થ—બે કેમ ન એક છે, રાજાના વાસમાં ઉત્પન્ન થયેલા
વસુદેવકેને એવા અવસ્થામાં પણ કેમ કારણે પડ્યા ? ॥ ૧૬ ॥

વાસુદેવસ્સ પુત્તો વિ, નેમિસીસો વિ હંદળો ।

અભિહો કહ હુતો, ન હુત જઈ કમ્મય ॥૧૭॥

અર્થ—વાસુદેવના પુત્ર તેમ જ તીર્થ જાણનાર
નેમિસીસના શિષ્ય છતાં પણ હંદુઓને બોલારી છ મહિના

મુખી મળી નહિ, તે તેણે કર્મ ન હોય તેા કેમ બને ? (૧૭)
 કણહસ્સ ઘાસુદેવસ્સ, મરણ પગાગિણો વળે ।

માડયાઓ કહા હુત, ન હુત જહા કમ્મય ॥૧૮॥

અર્થ—એ કર્મ ન હોય તેા ઘાસુદેવ છતાં વનમા બેઠા
 પડેલા કૃષ્ણનું પોષાના આર્થથી જ મરણ કેમ થાય ? ॥ ૧૮ ॥

નાવારૂડસ્સ ઉવસગ્ગો, ઘટ્ટમાણસ્સ દારુણો ।

સુદાહાઓ કહા હુતો, ન હુત જહા કમ્મય ॥૧૯॥

અર્થ—એ કર્મ ન હોય તેા નાવમા બેઠેલા શ્રીમાન્
 ઘટ્ટ માનનાશ્રીને સુદાહાઓ અથવા ઉપચાર કેમ થાય ? ॥૧૯॥

પાસનાહસ્સ ઉવસગ્ગો, ગાહો તિથ્થકરસ્સ વિ ।

કમઠાઓ કહા હુતો, ન હુત જહા કમ્મય ॥૨૦॥

અર્થ—તીર્થ કર છતાં પરમાત્મા થી પ ર્થનાથ ભગવાનને
 કમઠથી આકાશ ઉપસા ન થયા તે કમ વિના કેમ બને ? ॥ ૨૦ ॥

અણુચરા સુરા સાયા—સુક્ષ્મસોહગ્ગલીલયા ।

કહા પાયતિ ખવણ, ન હુત જહા કમ્મય ॥૨૧॥

અર્થ—અણુચર વિમાનવાસી દેવા કે તેઓ આપનેદનીય
 મુખની પૂરી સાધનીથી પુજા છે તે પવન ત્યાંથી આવે મુખ
 લોકમા આવે છે તે કમ વિના કેમ બને ? ॥ ૨૧ ॥

अथ दशश्रावककुलक

वाणियगामपुरम्भि, आणदो जो गिह्वई आसी ।
सिवनंदा से भज्जा, दस सहस्स गोठळा
बठरो ॥१॥

अर्थ:—वाणिज्यगाम नगरमा आनंद नामे बुद्धदेव
हुने तेने सिवान छ नामे श्री कुटी जाने दश दश कुलर जयनेन्द
आर जेजुने कथ ॥ १ ॥

निहिविग्रहारकलंतर-ठाणसु कणयकोटिवारसगं ।
सो सिरिषीरज्जिणेसर-पयमूले सावओ जाओ ॥२॥

अर्थ:—तुमी पाते जयनमा, व्यापारमा जाने व्याप
जोम पुढ भनी आर होठ सोनेका कथ ते (आनंद) श्री महावीर
जिनेश्वरने जयकुलेका आवक भयो ॥ २ ॥

बपाइ कामदेवो, भद्दामज्जो सुसावओ जाओ ।
छम्गोउल मट्ठारस कंषणकोटीण जो सामी ॥३॥

अर्थ:—बपा नगरीमा कामदेव नामे श्री महावीरने
मुखावक भयो तन जडा श्री कुटी, कणर जय तेका ॥ जेजु
हुवा जाने ते जयनर होठ सोनेकाकोटी रज्यभी कते ॥ ३ ॥

કાસીળ જુલણિપિયા, સામા મજા ય ગોડલા

અટ્ટ ।

ચડવીસ વળાયકોડી, સહાણ સિરોમળી

જાઓ ॥૪॥

અર્થ—કાસીયા યાજ્ઞોયા શિદામણિ મુગનીપિના
નમિ મદાવોરને યાજ્ઞ થયો તેને યજ્ઞમા મી દત્તી, આઠ
આડા તમજ પાવીસ કા માનવા દત્ત ॥૪॥

કાસીઈ સુરદવો, ધણા મજા ય ગોડલા છય ।

વળાયદારસવોડી, ગહીવયઓ સાચઓ જાઓ ॥૫॥

અર્થ —કાસીયા સુરદેવ નાન નૃદય દત્ત તેને ધન્યા
નમિ મી દત્તી, અને ૧૧ નકુગતજ અદાર કા માનવા દત્ત
તે જાન મદવ કરી ન પ્રમુમદ વોરને યાજ્ઞ થયો ॥ ૫ ॥

આલભિયાનયરીળ નામળ જુલસયગઓ મહો ।

પટ્ટલા નામેળ પિયા, રિહીમે વામદેવસમા ॥૬॥

અર્થ —આલભિયા નયરીયા મુગનગ નમિ યા
મદાવોરને યાજ્ઞ થયો તેને અદુ નમની મી દત્તી અને
તેની જદિ રમદેવ યાજ્ઞ થ ટી દત્તી ૬ ॥

વપિહવદ્દળમિ, મહો નામળ કુટકોલિયઓ ।

પુમ્મા પુળ જગ્ગ પિયા, ગિદ્યો મિરિયામદેવ

મમો ॥૭॥

અર્થ—મધિયપુરમાં કુલકોલિક નામે શ્રી મહા-
વીરનો આવક હતો તેને પુષ્પ નામે શ્રી હતી અને તેમ
વેળા શ્રી અમરેન આવકના સમાન હતો ॥ ૭ ॥

સદાલપુત્રનામો, પોલાસમ્મિ કુલાલજાઈઓ ।

મજ્ઞા ય અગ્નિમિત્તા, કષ્ણકોડીણ સે

તિષ્ઠિ ॥૮॥

અર્થ—સદાલપુત્ર નામનો શ્રી મહાવીરનો આવક
પેલસપુરમાં કુમાર જાવિનો થયો તેને અનિમિત્ત નામે
શ્રી હતી અને ત્રણ કોડ સોનામહેણ તેની પાસે હતી ॥ ૮ ॥

ચઢવીસ કણયકોડી, ગોડલ અટ્ટેવ

રાયગિહનયરે ।

સયગો મજ્ઞા સેરસ, રેવઈ અટ સેસ કોડીઓ ॥૯॥

અર્થ—શ્રીવીર કોડ સોનાના, અને જાડ ગોડુસપામિ
રાજ પૂઠી તરરીમા ચલક નામે શ્રી મહાવીરનો આવક હતો
તન વતી જાડ તેર શ્રીઓ હતી, તેમાં રેવટી જાડ કોડ
અન જાડીની એક એક કોડ સોનામહેણ જાવી હતી ॥ ૯ ॥

સાવસ્થીનયરીય, નદગિપિય નામ સહુઓ જાઓ ।

અસિગિનામા મજ્ઞા, આળંદસમો ય

રિદ્ધીય ॥૧૦॥

અર્થ—આવશ્વી નગરીમાં નન્દનીપ્રિય નામે શ્રી
મહાવીરનો આવક થયો, તેને અર્ચિની નામે શ્રી હતી, અને તે
અદિમાં અનંદ આવકની સમાન હતો ॥ ૧૦ ॥

સાવસ્થીવસ્યવ્યો, લતગપિય સાવગો ય

(જો ૫) ધરો ।

પરગુણિનામકલત્તો, જાઓ આર્ણદસમ--

વિહવો ॥૧૧॥

અર્થ—આવશ્વી નગરીમાં લાન્તકપ્રિય નામે શ્રી
શ્રી મહાવીરનો આવક થયો હતો તેને હસ્તુની નામે શ્રી હતી.
તે વિજયમાં અનંદ આવક સરજો હતો ॥ ૧૧ ॥

નોંધ—કેવાસગદસાએ સૂત્રમાં લખવાનું હમમાં
આવકનું નામ સાવિત્રીપ્રિય હતું છે

ફકારસ પહિમધરા, સવિ સિરિવીરપયકમલમત્તા।

સવ્યે વિ સમ્મદિટ્ટી, ધારસવયધારયા સવ્યે ॥૧૨॥

અર્થ—એ સર્વ આવકો અનિવાર્ય પ્રતિમાને ધારણ
કરનારા, શ્રી મહાવીરશાહીના અરણ્યકમગને સેવનારા, સમગ્ર
દિગ્ધિ અને વાર યત્નેને ધારણ કરવાવાળા હતા ॥ ૧૨ ॥

શ્રીફરિયાવહિકુલક

નમવિ સિરિષ્ઠમાણસ્ત પયપકય,

મવિઝ્ઞિઝમમરગણનિષ્ણપરિસેવિઝ ।

ચઠરગફજીવજોળીણ સ્વામણકપ,

મણિસુ કુલય અહ નિસુણિઝ જહ સુપ ॥૧૦

અર્થ — જન્મ લવેફવી જમણના કપુકથી નિત્ય સેવરેલ
શ્રી મહાવીર મણુના તે (મણિફ) વસ્તુકમલને તમીને
જાર ગતિના લખી ચેનિજોને (ધર્મ લવેને) જમણના મટે
જેમ મે સિદ્ધાવમાં સંજલેજુ છે તેમ કુલધ્વાસ કરું છું ॥ ૧ ॥

નારયાણં જિઝા સત્તનરય[પ્ય]ઝમવા,

અપજપજ્જતમેપર્હિ ચઠવસ ઘુવા ।

પુઠવિઝપતેયવાઝવણસ્તર્ફણતયા,

પચ તે સુદુમ ધૂલા ય વસ કુતયા ॥૧૧

અર્થ — જાત નરક પૂખીના લેરે નરકના લવેજા કાવ
મહાર છે તે ઝ ખર્ષાસા અને ઝ અખર્ષાસા મળીને નારકેના
કુલ વડે લેલ જાવ તજા નિર્ધર્મ-પૂખીકાવ, અપસમ, તેક
કાવ, અને માધારણ અપપતિ કાવ, જે પંચ સેકોના મુકમ અને
બાક જેમ જાને મળી રજા લેશે જાવ છે ॥ ૧ ॥

અપજપજ્ઞત્તમેપહિ ધીસ ભવે,

અપજપજ્ઞત્ત-પત્તેયવણસ્સહ દુવે ।

પવમેગિંદિઆ ધીસ દોજુત્તયા,

અપજપજ્ઞિંદિ તેહિંદિ-ચ્ચડિંદિયા ॥૩॥

અર્થ — એ ધ્યાને અપપામ અને પર્વામ એ એ એ પ્રકારે જન્મ ધીસ એ દુ.ખ, ઉપર ન અપર્વામ અને પર્વામ એ એ એ પ્રત્યેક વસ્તુપતિ છે એ પ્રકારે એકેન્દિયા ૭ ૨૨ એકો થાય છે નિવિધ પવમ અને અપર્વામ એકદિવ, તેઈ દિવ અને ચોદિવ પ્રતી વિષેન્દિયા ૭ બદિયા ૭ ૮ ૩ ૫

નીરયલલ્લેઅરા ઠરગપરિમપ્પયા,

મુજગપરિસપ્પ સદ્ધિ ડસાદ્ધિ પચિંદિયા ।

દસધિ તે પવઅપજત્ત ધીસ કયા,

તિરિય સલ્લેડડયાલીસ મેયા મયા ॥૪॥

અર્થ — જાતી ક જાતી પવદિવ અને અપવદિવ તે પ્રત્યેક જગત્, ધર્મ અને અધર્મ ૭ નિવિધ અને અપવિધ ૪૫ એ પાવ પવ એકદવ પ્રતી ધ્યાન દુ.ખ તે જાતી પવમ અને અપવમન બાદી જગત્ એ દુ.ખ ૭ અપવર્ત પ્રતી નિવિધ ૪૮ એક ૨૫ ૭ ૫ ૪ ૫

પવદસવમ્મમૂર્મી ય મુવિમાલયા,

તીસ અવમ્મમૂર્મી અ મુહવારયા ।

ઘતરદીવ તહ પવર છપ્પળ્ય,

મિલિય સયમહિયમેગેણ નરઠાણય ॥૫॥

અર્થ—મુનિશાળ પદર કર્મ ભૂમિએ, જોડાન્તે જ્યાં મુન

છે તે ત્રીસ અકર્મભૂમિએ અને છપ્પત્ર અવરદીધે, જેમ
મનુષ્યને ઉપજવાના કુલ જોડશે તે જ્યાં સ્થાનએ છે ॥ ૫ ॥

તત્ય અપમત્તપજ્જતનરગઢમયા,

વંતપિત્તાદ્ધમસન્નિમપનસયા ।

મિલિયસઘ્ઘે વિ તે તિસય તિઉત્તરા,

મણુયજન્મમ્મિ હમ દુતિ તિવિહુપ્પયરા ॥૬॥

અર્થ—ત્યાં પર્વાસ અને અપર્વાસ જોવા થી સેવજ
અર્થે મનુષ્યે દોષ છે તેના ૧ ૨ કોડ થયા તથા તેજોત્ત
વમન—પિત્તાદિ (જોડ સ્થાનોમાં) કુલત્ર કયા અપર્વાસ સ મૂર્તિમ
મનુષ્યના ૧ ૧ કોડ છે જેમ સર્વ મળી મનુષ્યના ૭ ૭ કોડ
જાય છે ॥ ૬ ॥

મવળવદ્ધદેવ દસ પનર પરહમ્મિયા,

જમગા દસ ય તહ સોલ વંતરગયા ।

ધર ધિરા જોહ્સા ચંદ સૂરા ગહા,

તહ ય નક્ષત્ર તારા દસ માવહા ॥૭॥

અર્થ—(હેનોમાં) મનના દેવોના દસ કોડ, પરા
ધર્મિકતા ૫૬૨, વિષ વ્યૂંમકતા, અન્યાના સેવ

બદ, સૂર્ય, ઘડ, નક્ષત્ર અને તારા જે પ્રાચર કર અને પ્રાચર
સ્થિત મળી દેવીપ્રમાન જ્યોતિષીના દશ સેક થયા. ॥ ૭ ॥

કિંચિસા તિણિ સુર ઘાર વેમાણિયા,

મેય નવ નવ ચ ગેવિજ્ઞ લોગતિયા ।

પચ ઘાણુત્તરા સુરવરા તે જુયા,

પગહીણ સય દેવદેવીજુયા ॥૮॥

અર્થ — તથા કિંચિસા દેવના ત્રણ સેક, બાર સેક વેમા
નિકના નવ જવેશકના અને નવ લોકાન્તિકના તથા પંચ
સેક જાનુત્તરા, તે બધા ભેડવા દેવ અને દેવીઓ સહિત નવજુ
સેક દેવોના થાય છે ॥ ૮ ॥

અપજપક્ષત્તમેયર્હિ સયદ્ઘાણુમા,

મવળવળજોઢવેમાણિયા મિલિયા ।

અહિઅ તેસટ્ટી સત્રિ ક્રુતિ તે પળસયા,

અભિહયાપયદસયયુગિઅ આયા સયા ॥૯॥

અર્થ — જે નવ લુના પર્વાસ અને અપર્વાસ બધુતાં મુવન-
પતિ બધવર, જ્યોતિષ અને વૈમાનિક જે આરેના મળી
જોડેને જાણુ સેકો થાય છે એમ ૧૨+૪૮+૩ ૩+૧૬૮=
૧૯૩ સેકો નરકાદિ આરે અગિના છપેના થયા, તેને અભિ
હયાદિક દશ પદોને શુદ્ધતા-ના ૬ ॥

પંચસહસ્રા છસય મેય તીસાહિયા,

રાગદોસેહિં તે સહસ્ર યગારસા ।

દુસયસટ્ટી સિ મળયયળકાણ પુળો,

સહસ્ર તેતીસ સયસસમસિઈ ઘળો ॥૧૦॥

અર્થ — પંચ હજાર, છસો ને ત્રીસ સેક થાય, તેને રાગ અને દોસ એમ બેથી સુલુટ્યા અગિયાર હજાર બસો અને આઠ સેક થાય, તેને મન વચન અને કાયા એ ત્રણથી સુલુટીને આરે તેત્રીસ હજાર, આતસો ને એથી સેક થાય ॥ ૧ ॥

કરણકારણમણુમર્ફ(ફ)સજોડિયા,

યગલસ્ર સહસ્રહગ તિસયચાલીસયા ।

કાલતિઅગણિય તિમિલસ્ર ચઠસહસયા,

વીસહિઅ ફરિઅ મિષ્ણમિદુક્કપયા ॥૧૧॥

અર્થ — (વળી તેને) ઇસુ ઇસવુ અને અનુચિતુ એ ત્રણ સેકે સુલુટ્યાથી એક લાખ એક હજાર, ત્રણસો ને આલીસ સેકો થાય અને તેને ત્રણે કલથી સુલુટ્યા ત્રણ લાખ, આર હજાર અને વીસ સેકો થાય તે હરેક પ્રકારે મિષ્ણમિદુક્કક રેવાથી ઇતિવાવડિયા મિષ્ણમિદુક્કકના તેટલાં સ્થાનો થાય ॥ ૧૧ ॥

નોટ—બીજા જથ્થા આ ઠ ૪ ૨ ને છ પ્રાધીથી સુલુટ્યા '૧૮૨૪૧૨ પ્રકારે ત્રણ મિષ્ણમિ-દુક્કક રેવાય છે એમ કહે છે

ફળિપરિ ચઠરગદ્દમાર્હિ જે જીવયા,
 કમ્મપરિપાકિનવનધિયજોળીઠિયા ।
 તાહ સવ્વાહ કર કરિય સિર ઉપ્પરે,
 દેમિ મિચ્છામિલુક્કદ્ધ વહુ વહુ પરે ॥૧૨॥

અર્થ — એ પ્રમાણે પેનપોતાના કર્મવિષયકને અનુ-
 સારે જુદી જુદી જગતી યેનિઓમા આર નવિમા જે જીવે
 રહેલા છે તે કહેકને કુ મન્યકે કાથ ભેડીને અનેકનેક વાર
 મિચ્છામિલુક્કદ્ધ ॥ ૧૨ ॥

ફલ જિઅ વિવિહપ્પરિ મિચ્છામિલુક્કદ્ધિ,
 કરિહિ જિ મવિમા સુદ્ધમણા ।
 તિ છિંદિઅ મવવુહ પામિઅ સુરસુહં,
 સિદ્ધિનયરિ સુહ લહદ્ધ ઘણા ॥૧૩॥

અર્થ — એ પ્રકારે જે કવિષ્ઠ જીવે શુદ્ધ મન વડે કરીને
 વિવિધ પ્રકારે જીવે પ્રત્યે મિચ્છામિલુક્કદ્ધ કરે છે તે સ આપના
 દુઝો છેડીને, વચ્ચે રેવેના સુખ પામીને આખરે મોક્ષ નમવોનું
 અભિપ્રાય સુખ મેળવે છે ॥ ૧૩ ॥

अथ भीरुनक्षेत्रपरि-विरचिता

श्री संवोधसत्तरि

(મૂળ અને વ્યાખ્યાનર મુજબ)

नमिष्ठण तिलोयगुरु, लोभालोभप्यासय वीर ।
संधोहसत्तरिमह, रयमि उषारगाहार्हि ॥ १ ॥

અર્થ—સ્વર્ગ સુધી જાણે જાવાળ રૂપ ત્રણ લોહના
શુદ્ધ જાણે લોહાલોહના પ્રાણરૂપ જોવા શ્રી વીરસ્વમીને નમસ્કાર
કરીને સુત્રોમાથી ગાથાઓ ઉદરીને હું જા સંબોધકપરિ
નામનો જન્મ રત્યુ છું (૧)

સામાજિક સંઘર્ષને કારણે

सेषधरो य आस-धरो य धुद्रो य अहध अन्नो वा ।
समभाषभाविअप्पा, लहेइ सुध्वत्त न सदेहो ॥२॥

અર્થ—મહાશ્વેતાનર પદ્મનો હોથ, જાણના હિત નર
હોથ મોહક હોથ જાણના જાન્ય કેતકપિયુ પદ્મનો તાબી
હોથ, પરંતુ જનો જ્ઞાતમા સમભાવથી ભરિત હોથ, રામકેવળી
મુખા હાથ, તે મિત્ર પાથિ જ એ નિઃશંક છે. (૨)

દેવ ધમ્મ જાને સુરુ સ્વપ્પ.

અટ્ટદસદોસરદ્ધિઓ, દેવો ધમ્મોવિ નિઝણદય
સહિઓ ।

સુગુરુવિ ધમયારી, આરમપરિગ્ગહા તિરઓ ॥૧॥

અર્થ — અઠાર દૂષણે કિંતુ હોય તે દેવ સમજવા શુદ્ધ
જ્ઞાતી સુદ્ધ હોય તે ધર્મ સમજવો તેમજ પ્રાણવાયારી જાને
આરમ પરિગ્ગહથી સુદ્ધ હોય તેને સુસુરુ બાણવા (૩)

હવે દેવર્ષી જા બહા દુષ્ટા ન હોય તે બતાવે છે

અન્નાણકોહમયમાણલોહમાયા રઈં ય અરઈં ય ।
નિદ્દાસોઅઝલિયવયણચોરિમામચ્છરમયા ય ॥૪॥
પાણિવહપેમકીલા, પસગહાસા ય જસ્સ પ્પ દોસા ।
અટ્ટારસત્તિ પણદ્દા, નમામિ દેવાહિદેવ ત્ત ॥૫॥

અર્થ — અન્નાન, કીધ, મદ માન, હોશ, માયા, રતિ-
અપત્તિ, નિદ્દા, શોક અસત્ય વચન, ચોરી, મત્સર જાને ભય,
વશ પ્રાણીવધ (છપકિ શ્વ), પ્રેમ, કીધ જીનો પ્રસંગ જાને હાત્ય;
જો અઠારેય દૂષણે ૭ આત્મામાંથી નાશ પામ્યા છે તે દેવાધિ
દેવને હું નમસ્કાર કરું છું (૪-૫)

હવે સામા ધમ્મ સુરુ સ્વપ્પ કરે છે

સઠવાઓવિ નઈંઓ, કમેણ જહ સાયરમિ નિષદ્ધતિ ।
સહ મગવઈંઅર્હિસા, સઠ્ઠે ધમ્મા સમિહ્હ(મુહિં)તિ ॥

અર્થ—એમ સર્વે નદીઓ જાનુકેમે સમુદ્રમાં જાતીને
મળે ॥ તેમ મહા ભગવતી જોવી અદિ સા(દશ)માં સર્વ
ધર્મોના સમાવેશ થાય છે (૬)

૬૧ શ્લોક ગુરુત્વ પચાસ જ્ઞાપે છે

સસરીરે વિ નિરીહ્યા, વજ્રાર્ધિમતરપરિગ્રહવિમુક્તા ।
ધમ્મોત્તરગરણમિષ, ધરતિ ચારિત્રવસ્તુદ્વા ॥ ૭ ॥
પંચિદિયદમણપરા, જિણુત્તસિદ્ધંતગહિયપરમરૂપા ।
પંચસમિયા તિયુત્તા, સરણ મહ પરિસા મુરુણો ॥ ૮ ॥

અર્થ—એવાના શરીરને વિષે પણ મમતા જિનાર્યા
પણ ધાન્યાદિ ભાજ્ય અને રાગ દેવાદિ અન્નપાત્ર પરિગ્રહથી
તુલ્ય થએલા, માત્ર વજ્રાર્ધિ ધર્મસાધનેનો પણ અદિકારી
રૂપ માટે જ ઉચ્ચેત્તર કરનારા તથા પાશવ્યઈતિએને કમલ
કેરવામાં સુઘ વધ જિનેશ્વરેવે કહેલા સિદ્ધાંતથી લેખીએ
પરમાત્મ (૨૫ આત્માને) વ્યવશેષ છે વળી પાશ્વ સમિતિએ કરી
તુલ્યા અને ત્રણ તુલિએ કરી તુલ્ય, એવા મહાતુરુ મને ધારણ
થાએ (૭-૮)

૬૨ શ્લોકના ૩૫ શ્લોકો તે કહે છે

પાસત્યો ઓસત્તો, હોદ્દ કુસીલો તહેવ સંસત્તો ।
અહછદો વિ ય ણ્ણ, અવદાણિજ્ઞા જિણમયમિ ॥ ૯ ॥

અર્થ—૧ પાસત્યો, ૨ ઓસત્તો, ૩ કુસીલિયો તેમજ ૪
અહછદ અને ૫ અવદાણ, એ જિનમતને વિષે આવ ધનિક છે. (૯)

પ્રથમે વહન કરવાનું કામ છે

પાસત્યાઈ ઘડમાણસ્સ નેવ કિત્તી ન નિઙ્ગરા હોઈ ।
જાયહ કાયફિલેસો, ઘણો કમ્મસ્સ આણાઈ ॥૧૦॥

અર્થ—ઉપર ટેમનાં નામ કહ્યાં તે પાસત્યાઈકને
વહન કરનારની મસ કીર્તિ થતી નથી, નિર્જન (કમ ક્ષય)
પણ થતી નથી બિદ્યો કામને કસોટી થાય છે અને આઈ
પ્રકારનાં કર્મોનો ભય થાય છે વિશેષમા કિન્નાર્યાનો ભય થાય,
જોતા માર્ગની પર પસ બાણે, મિથ્યાત્વ કર્મનો ભય થાય
અને સમયની (શામની) વિશયના થાય છે (૧)

કે પાસત્યાઈ નમસ્કાર કરવાનારને શુ એવાજ થાય તે કહે છે

જે ધમચેરમટ્ટા, પાપ પાઠતિ ધમચારીણ ।
તે હુતિ હુટમુટા, ઘોહી વિ સુબુહ્હા તેસિ ॥૧૧॥

અર્થ—જે પ્રજાબર્જિતપુરુષો, પ્રજાનાથી પુરુષોને
પ્રેમાને પો પડે છે વહનકરાવે ॥ તેઓ જાવના ભવમા
લુપ્ત-પાંખા થાય છે અને સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ પણ તેઓને
જાત્યવ દુર્લભ થઈ પડે છે. (૧૧)

સમ્યક્ત્વથી જાણ થવાથી શુ ગુહ્યાન થાય તે કહે છે

દસણમટ્ટો મટ્ટો, દસણમટ્ટસ્સ નસિય નિઙ્ગાણ ।
સિઙ્ગતિ ધરણરહિઆ, દસણરહિઆ ન સિઙ્ગંતિ

અર્થ—જ્યાં નેટલે સમ્યક્ત્વ, તેનાથી જાણ થયેલો
સર્વથા જાણ કહેવાય છે કારણ કે જ્યાં જાણને નિર્વાણની પ્રાપ્તિ

મતી નથી (અહુ છે કે ૬૫) વ્યવિત્ત સહિત હોય તે સિદ્ધાન્તને
ચામે છે પણ સમજાવે સહિત હોયે સિદ્ધાન્તને ચામતા નથી (૧૨)

ચારે જિનાવાનો જાતિકમ ન કરવા જાનથી કહે છે.

તિસ્પયરસમો સૂરી, સમ્મ જો જિણમય પયાસેઈ ।
આળાઈ અફમો, સો કાપુરિસો ન સપ્પુરિસો ॥૧૧૭॥

અર્થ—તે આવાઈ તીર્થે જવા સમાન છે કે જે
જિનવચનને જામ્યા પ્રકારે ઉપોદે છે, જે આવા-જિનાવાને
જાતિકમ કરે છે હોયે છે તેને કુત્સિત પુરુષ સમજવો, પણ
સપ્પુરુષ (સાધુ) ન સમજવો (૧૩)

એવા ૩૩૩૦૦ જેવા જાન કરે છે તે કહે છે.

જહ હોહસિલા અપ્પપિ, બોલણ તહ વિલગ્ગપુરિસપિ ।
ફય સારમો ચ શુરુ, પરમપ્પાણ ચ બોલેઈ ॥૧૧૮॥

અર્થ—જેમ હોય ઠી સિદ્ધા (નાવટી) પેટે જૂડે
છે અને તેને જાણેલા-તેમાં ઠીકલા મનુષ્યને પણ જૂડાડે છે,
તેમ જિનાવાવિદ્ધ વર્તનાથ જાપી (જાણે સહિત) શુરુએ
જેએ તેના ઉચસક (સેવક) હોય તેઓને અને પેલાને-
(પાલાન જા માને) પણ સમારમા જૂડાડે છે (૧૪)

જાન મુગ્ધ વચનાકિ જાણી જાન મુકલાન કપી ટેકથી
જાણાને ઉપોદે કરે છે

કિફકમ્મ ચ પસસા, સુહસીલજર્ણમિ કમ્મવપાય ।
જે જે પમાયઠાણા, તે તે ઉવપૂહિયા ઘુતિ ॥૧૧૯॥

एव णाऊण ससग्गि, ढसणालावसथव ।

सवास च हियाकखी, सब्बोयाएहि वज्जए ॥१६॥

અર્થ — ગુપ્તશીલિયા-ગ્રામીણી સુરુને કૃતિકમ-ઠાણા-
વત્તવદન અને પ્રશસ્તિ (વિગેદ) કરવાથી કર્નબલન થવ છે
વિગેદમા તે જે જે પ્રમાદ સેવના દોષ તેનું વધારે મેવન કરે
છે અને તેને વદના પ્રશસ્તિ વગેરે કરવાવાળો તેમા સદાવક
થવ છે એ પ્રમાણે સમજીને પાસ થઈક તથા પાપરજવાગ
મુખગીત મુખોનો સ્પર્શ તમનું દર્શન તમની સાથે આશ્વાસ
સલાપ (વર્તણૂક) તમની મુનિ અને તંનના સદાસ વગેરે
પેનું દિગ્ગજ બહુ મનુષ્યે સવ ઉપાયે કરીને વધવું
લેઈએ (૧૫ ૧૬)

મનિષ મનુષ્ય પદ ૫૧ ૨૧ પાનુ મ વિવિધ મવ તેને
કેવે છુટા મનુષ્યે જાણ આવે છે તે દર્શાવે છે

अहिगिल्ह गल्ह ठअर, अहवा पच्चुग्गलति
नयणाइ ।

हा ! यिसमा वज्जगई, अहिणा छच्छुदरि गहिआ ॥

અર્થ—સવ એ છાત્રદને મુખમા પડવા પડી મગી
અથવા તેનું પ મારીજાય અને એ પુ કદી નાણે તે
નેશ નહીં પડે હા ! વિવિધ કાવ મનુષ્યે સવ છુટ
કેવું કયું ! (૧૭)

હવે જોવાને સ્થિર કરવાને આસ્તિપથનું સર્વોત્કૃષ્ટપદું નવારે જે

કો વક્ષઃપથિરિદ્ધિં, વદ્ધત દાસત્તર્ણં સમભિલસઈ ।

કો ય રચનાઈ મુત્તું પરિગિ-હૃઈ ઠવલમ્બદાઈ ॥૧૮૭

અર્થ—ચક્રર્થો પદ્ય ની યદિને ત્વણ કરીને યસપદ્યની
અભિલાષા મેલુ કરે ? અથવા રત્નોને મુદ્દીને જમ્મણા કરતા
મેલુ પ્રદાય કરે ? (એ મૂર્ખ દોષ અને લાભ લાભના વિચારથી
શૂન્ય દોષ તે તેમ કરે, જોના જેવું આસ્તિ છેદીને ચક્રસ્થ
અનવશી અથ ઈ) (૧૮)

હવે આર્થજ્ઞા મદ લાખનું નથી, એવ દર્શાવતે સિદ્ધ કરે છે.

નેરદયાળાવિ દુષ્સ્વ, જિજ્ઞસૃ કાલેણ કિં પુણ નરાણ ।

તાન ચિર તુહ હોઈ, દુષ્સ્વમિણ મા સમુદ્ધિયસુ ॥

અર્થ—(હે સાધુ !) નારાણનાં દુઃખો પદ્ય કરીને
નાશ કરી છે તે મનુષ્યપદ્યના દુઃખો માટે તું મહેલુ ?
તે માટે તને આ દુષ્ણ વચ્ચે કાળ કુપી નહિ રહે, એમ
અમલ તું જોઈ (ત્યાગ) ન કરે ! (આત્મિક જાત !) (૧૯)

આત્મિક જોઈ તું તે નહિ / અનિદા છે એવ વચ્ચેને જે

વરમર્ગિગમિ પવેસો, વર વિસુક્ષેણકમ્મ(સ્મ)ણા

મરણ ।

મા ગહિયવ્યયર્મંગો, મા ઝીઝં રાહિઅસીલસ્ત ॥

અર્થ—અતિમા પ્રવેશ કરવો તે જોઈ છે વિદ્યુત્કર્મ
(અયુક્ત) કરીને મરણ પામવું તે પદ્ય જોઈ છે ૫૨૮ પ્રકરણ

કરેણ મનનો બમ કરવો તે એક નથી તેમજ શીકથી જાદ
કર્મને કવવું પણ એક નથી (૨)

૬૧ બદાલી દેના કેવળા પ્રાપ્તિ માર્ગ સમજાવતું આર્ય
તેની કુલજના અને તનુ દગ છે

અરિહ દેવો ગુરુણો, સુસાદુણો જિણમય મહ પમાણ ।
દયાદ સુહો માયો, સમ્મત્ત વિંતિ જગગુરુણો ॥૨૧॥

અર્થ—અરિહ તત્ત્વે, ગુરુણો ત ગુરુણો અને સુહો
(વિનાશ) તરવો (ધમ) ન માર પ્રમાણ ઉપદેશો
મા માને શુભ ભવ, તને જમકરુ આ વીધ કર દયા સમ્મ
ત્ત છે (૨૧)

લગ્મદ સુરસામિત્ત, લગ્મદ પદુઅત્તણ ન સદેહો ।
પગ નવરિ ન લગ્મદ, ઘુઘહરયણ ઘ સમ્મત્ત ॥૨૨॥

અર્થ—લગ્મદ સુરસામિત્ત (નવર) અને પ્રમુખ
(નવર-કુમાર) પગ માર શકે છે પણ કવવે સસરમા
(વિત્તમણી સ્ત્રીથી પણ અધિક એક આ માત્ર) અમુક સ્ત્રી
સાથ સમાજ સ્ત્રી મળવું ફલભ છે તે નિસદેહ છે (૨૨)

સમ્મત્તમિ ઠ લજ્ઞે વિમાણવજ્ઞ ન ઘણ આડ ।
જદ્ધિ ન સમ્મત્તજદો, અદ્ધપ ન યજ્ઞાડઓ પુલ્લિ ॥

અર્થ—સમ્મત્ત મત્ત કરે જી એ તેલે પડે તે
વધી નવર ન કોઈ ત્ર અધિક સમ્મત્ત પ્રતિભા ૫૫ કોઈ
અધિક મનિતું નિશિવિત આપુણ ન અધિક દાવ તે પ્રમુખ

જાગ્યાથી ભવનું વૈમાનિક દેવમતિ સિવાય અન્ય જાગુર
જામને નથી. (૨૩)

હવે સામાવિષ્ટો મદિમા કરે છે

દિવસે દિવસે સ્વસ્થ, દેહ સુવચસ્ત સ્વડિય
(આ) યગો ।

યગો પુણ સામાહ્ય, કરેહ ન પદુપ્પય તસ્ત ॥૨૪॥

અર્થ—એક યુગ દરેક લાભ પાંદી ૭૮૩ મુખ્ય
ધનમાં જાયે અને જાણે સામાવિષ્ટ કરે એ જેમાં મેળવું
ધન કરનારે સામાવિષ્ટ કરનારને જોઈથી રાખે નથી અર્થ
સામાવિષ્ટુ રૂગ થવું જ છે (૨૪)

નિદપસસાસુ સમો, સમો ય માણાવમાણકારીસુ ।

સમમયણવર(રિ) યણમણો, સામાહ્યસગઝો

જીવો ॥૨૫॥

અર્થ —નિદા અને મરણ સામા, માન અને અપમાનમાં
વધા સ્વચ્છ અને પરચ્છમાં જેનું મન સમાન છે તેના
અવને સામાવિષ્ટાયો કર્યો છે (સામાવિષ્ટમાં અપમાને જેવો
ભાવ કેળવવા બેઠો) (૨૫)

હવે અગાથી સામાવિષ્ટ નિષ્ક્રમ અને ।

સામાહ્ય સુ ફાઠ, ગિહિકર્જ ઝો ડ ચિંતય સહો ।

અહવસદ્વાચગઝો, નિરત્યય તસ્ત સામા(મ) હ્ય ॥

અર્થ—હવે સામાવિષ્ટ કરવા છતાં સામાવિષ્ટમાં

મુદતર્જને ચિતને, આત્મધ્યાનને વચ થયેલા તેનું સામાયિક
નિર્ણય છે (૨૬)

દને આશાનુ મુજાદ ૩ વચન કરે બ

પડિચ્છાઈં પડદસ, સતીમાઈં ય દસવિહો ધમ્મો ।
પારસ પ માયણાઓ, સૂરિયુણા દુતિ છત્તીસ ॥૨૭॥

અર્થ:—૧ પ્રતિપ બે/૩ તીર્થ કર જોના પ્રતિબિમ્બ
જેરો ઘરોરને આજાઝ અધત પને પન્દિગેષી પરિપૂજ
અને અધિકૃત અભિપ્રાય વચેરે મુદર સરીવળા ૨ તજગ્ની
(મજ્જિમગ્ગી) ૩ પેગના મુત્તમ અન્નવચ્ચે કરના વિશેષ
ગાની—ભદ્રમુગ ૪ મધુર વચનવળા ૫ મલીર દુલ્લખાગ
૬ પિપવન (પરિવદી કે સરોઆ વળા થમ મામની રક્ષા
કરના) ૭ ધર્મમામના ઉપદેશ ૮ બીબાએ કટ્ટી
મુલ વનાને કટિ પ્રમ નાં કરનાગ ૯ પ્રસન્ન મુખદુતિ
૧ મિષ્ટાદિન માટે ગાનદિની સુખવાના સનવ કરનાગ
૧૧ કબાદિ વિવિધ અભિમત (નિષેધ, નકર કરવા
કરાવવાની ભુલિવા ૧૨ પાનની પ્રગલ્ભ કે પ નિદા ૧૩
વિગ્ધ નાં કરના ૧૪ નાં કરના ૧૫ મપાન
કરના વિર સ્વભાવી અને ૧૬ કાપાદાગે વદિત રાગ
દુલ્લખાગ ૧૭ ચોદ સુધી ગુજાતલ ૧૮ સમા ૨ મુદુગ
૪ સારાગ ૫ નિલેભાગ ૬ અગ્રાગ ૭ ૧ સગર
પ્રમાનો સવમ ૭ સન્ન, ૮ રોચ (મનની રાહી), ૯
નિમમન્ન અને ૧૦ નવચામો નિમમન્ન જદાવલ એ છા
મારના થમવત અને ૧ અનિવત ૨. અધરવત, ૩

સ કાર ૪ એકવ, ૫ અન્યત્વ, ૬ અસોમતા, ૭ આમત્વ,
૮ સત્ત્વ, ૯ કર્મનિર્જન ૧ પમની મુક્તિ, ૧૧ લોક-
સ્વરૂપ, અને ૧૨ શોધિની (અમ્બકવતી) દુર્લભતા, જે બાર
જગતના એમાં શ્રાવિત્વાત્મા એમ આચારના છત્રીસ ગુણો બાધુષ
(આત્મા છત્રીસ પ્રકારે છત્રીસ ગુણોનું વણન છે) (૨૩)

હવે સાધુના જવાબીય જુલો મેં ૭

ઉચ્ચયલ્લકાપરમસ્થા, પરિવિયલોહનિગ્ગહો સ્વતી ।
માત્રવિસોદિ પડિલે-હુણાઈકરણે વિસુક્ષી ય ॥૨૮॥
સજમજોપ જુતો, અકુસલમણવયળકાયસરોહો ।
સીયાઈપીઠસહુણ, મરણસઠવસગસહુણ ચ ॥૨૯॥

અર્થ—અર્ચકિયા અપત્ત, શાસ્ત્રી, મૈથુન, પરિવલ
(મુક્ત) અને શત્રિભોજન, જે હતો ત્યાં કરવા રૂપ છ
મના પદ્મક પુખ્તીકાવ, અપ્પાવ, લેઉકાવ, ચાઉકાવ, અનુષ્ટિ
કાવ અને પ્રમથવ જે છ કાવ છોડેલી રહ્યા કરતી, આમથી
જીમ નાક નતો અને કાન જે પાવ છાન્દિયે તથા લેમ
જે છાન્દ વધ કરવા ૧૬ કામ કરતી, ૨ જાવ ટુક
કરવો ૧ પહિલેકાવ વગેરે ટુક (વિધિપુત્રક) કરતુ ૨૮
સાધુપણના યોગેમા (વિનય-વૈશામ્પાય-જ્ઞાન-મ્હાન વગેરે
કર્મોમા) રજા રહવુ, ૨૩-૨૪-૨૫ દુહ મન-વચન તથા
કથાના રૂપ ક વો ૨૬ કથી વગેરે પરિવલોહી પીઠને
સકન કરતી અને ૨૭ મરણાન્ત ઉપજર્જો શકન કરવા, જે
પપાણે સાધુના સત્તાવીસ ગુણો બાધુષ (૨૮-૨૯)

કામમાં લગ્નલગ્ન ૬ કથા ૧ મધ્યમ સૌમ્યસિ (અવ-
 જનસુખમાં કે સુમિત્રમાં મધ્યસ્થ જેવી સૌમ્ય હિચવે) ૧૧
 સુવરાગી ૧૨ સન્નિધિ (મમ કથા વગેરે સારી વાર્તાઓ
 કરવાના સ્વસ્થવચાણ) ૧૩ સુવધાસુદા (કુટુમ્બ-પરિચય વગેરે
 પણ મર્મી કોચ તેવે) ૧૪ સુવીચાર્ય (પરિચયનકારી) ૧૫
 વિશેષજ્ઞ (વસ્તુના કુણ્ણોચને-એકને કામજનાર) ૧૬ વૃદ્ધાનુચ
 (સાનવૃદ્ધ અને સદાચારી પુરુષોને અનુચરનાર) ૧૭ વિદીવ
 ૧૮ કુવજ (બીજાએ કરેલા ઉપકારને નહિ ભૂલનાર) ૧૯
 વરદિવાલકારી ૨ તેમજ અન્યગ્રંથ (જન્મના ચિત્તને જોગજ-
 નારે જામવ સાધ્ય નિશિવ કરું કોચ તેવે) ૨૧ જે જેકવીટ
 સુવચાણે હવ મર્મને આટે ચેત્ત્ર વાણવે (૩૧-૩૨-૩૩)

૬૧ વિનાયકની જ્ઞાતિ જાવત્વકાળ અધ્યયે ૭

કસ્ય અમ્હારિસા પાળી, દૂસ્સમાદોસદૂસિમા ।
 હા અણાહા કહુ દુતા, ન દુતો અહુ જિણાગમો ॥૩૪॥

અર્થ—દુપમ કાલના રોપે કરીને દુલિન (વક્ર અને
 વક્ર) અમારા જેવા જનાર નિસપાર પ્રાણીઓ જે વિનાયક
 ન કાળ તો કયા કયા કેવા દુ જે પામના ? અર્થાત્ વિસિદ્ધ
 સ્થાનીઓના વિવદમા હવને જોકે કૈન અગમનો જ હવનર્થ
 આપાર છે (૩૪)

ન્યાયમ્બુ નવુચાન કરવાથી મના લાગે કહે છે

માગમ આયરંતેળં, અત્તળો હિયકલિળો ।
 તિથનાહો શુરુ ધમ્મો, સઠવે તે વહુમણિયા ॥૩૫॥

અર્થ—આત્માનું દિત ઈચ્છનારે આગમને અર્થાત્ આત્મોક્તિ રહસ્યને આચરવાથી (વત્તવરૂપે સ્વીકારવાથી) વસ્તુતઃ આત્મને જ નહિ પણ આગમ) શ્રી વીરભક્તેવ, ગુરુ અને ધર્મ એ સર્વનું બહુમાન કરું બજાવ છે (૩૫).

હવે કેવા કાલ શીકવ ન થનાવ તે કહે છે

સુહસીલાઓ સચ્છદ ચારિણો વેરિણો સિવપદસ્ત ।
આણામદ્વાઓ ઘટ્ટુ-જનાઓ મા મળહ સધુ ત્તિ ॥૩૬॥

અર્થ—ગૌતમસ્વામી પ્રત્યે શ્રી વીરભક્તેવ તે કહે છે કે જે ગૌતમ ! સુખશીલિયા અર્થાત્ પૌર્ણાલિક સુખના અર્થે, સ્વેચ્છા સુખજ વસવાથાળા (સદાચાર વિમુખ) મોક્ષ માર્ગના વેરી (ધર્મશોકી) અને તંથી વિનાશપ્રજ્ઞ (નિર્ન વચનના દોષક), જેવા ઘણા લોકોને સમુદ્ધ દેવ તે। જ્ય તેને શીસવ ન કહેવો (૩૬)

જન્મ શીકવ અને કહેવાવ તે ને માવાથી ક' છે.

एगो साहू पगा य, साहुणी सावओ वि सही वा ।
आणाजुत्तो सघो, सेसो पुण अट्टिसघाओ ॥३७॥
निम्मलनाणपहाणो, दसणजुत्तो चरित्तगुणवत्तो ।
निस्थयराण य पुज्जो, सुघइ पयारिसो सघो ॥३८॥

અર્થ—એ વિનાશને કરીને મુક્તિ દેવ તેવા શ્રી સધુ, એક સાધવી એક સાવક અને એક જ અવિદ્ય દેવ તે। જ્ય તેને કાલ કહેવા નથી (ઉપર કહ્યા તેવા મુખે શીલિયા વગેરેના) સમુદ્ધ પવે દેવ તે। જ્ય તે કાલપ્રતિ

સમુદ્ધ બધવે. (કરણ કે પર્મ કૃપ પ્રણુ વિનાય તે હાથ
જ મધુપ). (૩૭)

તથા નિમ જાએટલે સમ્બર જ્ઞાનની જ્યા (જેમ છાયામાં)
પ્રધાનતા છે જે સમ્બર કાનમાં મુદ્ધ છે અને જે સમ્બર
આત્રિ જુવવાળે છે (જેમ જે સમ્બર જ્ઞાન-કાન અને
આત્રિરૂપ મેક્ષમાર્ગનો આશય છે આશર છે) જેવે
મીઠાઈ તે મીઠીઈ કરીને જ્યુ પૂજ્ય કહેવાય છે (૩૮)

હવે કિયાઈ વિનાયની મહત્તા જ્ઞાને છે

જહ સુસર્વંદન મયમ—કળાઈ કળાઈ સુસરસમિ ।
વિહલાઈ તહ જાણસુ, આણારહિય અણુદ્વાર્ણ ॥૨૧॥
આણાઈ તજો આણાઈ, સજમો તહ પ દાળમાણાપ ।
આણારહિઓ થમ્મો, પલાલપુસ્ત્રુ થ પઠિહાઈ ॥૪૦॥

કરણ—જેમ ફાવણને જાન્ય, મુદ્ધને સમ્બર
વજેર અને જુવ્ય અરબમાં જેટલા ૧૨૭ વજેર નિખૂળ
છે તેમ વિન-આજા સહિત અનુસન (કદાચી પર્મકિય)
પણ નિખૂળ છે (૩૯)

કરણકે—મીઠીઈ કરતા કદા પ્રમાણે કદાં તપ, સજમ
અને ઘન (વજેર) સાચાં કહેવાય છે અર્થાત્ તે જ સમુ
તપ-સજમ અને ઘન છે કે મી વિનાયનું પાલન કરતું
તેમા જ તપ, સજમ અને ઘન આવી બધ છે જે પર્મ
વિનાયમાં સહિત (નિરુદ્ધ) અવમા આવે, તે પદાગત પૂજની
(તુષ સમુદ્ધનાં) જેમ શોભતો નથી. અર્થાત્ તેની કિંમત તુષ
શમાન છે (૪)

એજ વાતને જિહ્વ કરે છે.

આણાસ્વદ્વળકારી, અદ્વિ તિકાલ મહાવિમૂર્છપ ।

પૂપ્પ ધીયરાય, સઠ્ઠાપિ નિરથય તસ્સ ॥૪૧॥

અર્થ—શ્રી વીતરાગની આજ્ઞાનું ધ્યાન કરવાથી
જન શરીરે શોભાપૂર્વક થયું. અનેથી ત્રણેય કાળ શ્રી વીતરાગ
દેવની પૂજા કરે, તેમણે તે સર્વ ક્રિયા (જેની પોતે પૂજા કરે
છે, તે વીતરાગની આજ્ઞાથી બહાર હોવાથી) નિરર્થક છે (૪૧)

અતઃ નિરદ કરેથી થઈ એકાદુ બતાવી બને છે તે દષ્ટાન્તથી
સમજાવે છે

રઘો આણામગે, ઇક્કુ ચિય હોઈ નિગ્ગહો લોપ ।

સઠ્ઠન્નુઆણમગે, અણતસો નિગ્ગહો હોઈ ॥૪૨॥

અર્થ—આ લોકને વિષે રાગની આજ્ઞાને બચ કર
વાથી એક જ વાર નિમદ—ચિન્ત્તા થાય છે પરંતુ સર્વગનો
આજ્ઞાને બચ કરવાથી (અધ્યાત્મ દૃષ્ટ કર્મના મેળે) અનેથી
વાર નિમદ—અદુ જ મેળે વિષે છેદન, બેદન, જ મ, જશ
મરણ શોક અને શેષાદિ રૂપ ક બોધાયે છે (૪૨)

અર્થજિની અને વિધિથી કરેલા થમનું જન દષ્ટાન્તથી કહે છે

જહ મોયણમવિહિકય, યિનાસપ્પ વિહિકય

જિયાવેઈ ।

તહ અવિહિકઓ ધમ્મો, દેહ મથ વિહિકઓ મુક્કસ ॥

અર્થ—જેમ અવિધિથી કરેલું બેજન શરીરને વિનાશ
કરે છે અને વિધિથી કરેલું મોક્ષન પુરિ કરે છે, તેમ

અવિધિથી કરેલો ધર્મ સસાસ્માં જાણે છે અને વિધિથી
કરેલો ધર્મ મોઢાને આપે છે (૪૩)

અર્થ — અવિધિવાનું અતઃ દર્શનથી મને છે.

મેઠસ્સ સરિસવસ્સ ય, અત્તિયમિત્ત તુ અતર હોઈ ।
દઢ્ઢવસ્થયમાવસ્થય-અતરમિહ તત્તિય નેય ॥૪૪॥

અર્થ — મેઠસ્સ વ અને સરસવમાં એટલું અતર છે,
તેટલું અતર દઢ્ઢવધર્મ અને અવધર્મમાં આવતું (૪૪)

અર્થ — અવધર્મ અને અવધર્મનું એટલું અતર છે.

ઉક્કોસ દઢ્ઢવસ્થય આરાહમો જાત્ર અપ્પુમ્મં જાઈ ।
માવસ્થયણ પાવહ, અતોમુદ્ધુત્તેણ નિઠ્ઠાણ ॥૪૫॥

અર્થ — ઉક્કોસવત્તે આરાધક વધારેમા વધારે અપ્પુમ્મ
નામે આરમા દેવલોકે મુખી ભાવે છે અને અવસ્થયણે આરાધક
અવમુદ્ધુત્તેમા નિર્વાણને યમી છે (૪૫)

અર્થ — ઉક્કોસવત્તે દેવપૂજા થત વતેરે અવધર્મ
ધર્મ અને અવધર્મને છે એ સદુધર્મ કમલવતે નરિકે તે મિથ્યા
ત્વી એવે દઢ્ઢવ અપુ કિયાથી નવમા એવધર્મ મુખી ભાવે એમ કહેલું
છે તે અવધર્મ અવ

અર્થ — એવે ન જ ત્યાજ્ય કયા એવે છે તે કહે છે

જત્થ ય મુણિણો કયધિ-કયાઈ કુઠ્ઠવંસિ નિચપ્પમદ્ધા ।
તં ગચ્છ મુણસાપર, વિસજ્જ વૂર પરિહરિણા ॥૪૬॥

અરપ ય અજ્ઞાલદ્, પઢિગાહમાર્દ ય વિવિહમુષગરણ ।
 પઢિમુજદ્ સાદૂર્હિ, ત ગોયમ । કેરિસ ગદ્છ ॥૪૭॥
 નહિ નરિય સારણા ઘા-રણા ય પઢિચોયણા ય ગદ્છમિ ।
 સો ય અગદ્છો ગદ્છો, સજમકામીર્હિ મુત્તવ્વો ॥૪૮॥

અર્થ—જે અજ્ઞાન નિત્ય આધારથી બ્રહ્મ એવા મુનિએ
 કથવિકથાદિ કરે છે, તે અજ્ઞાને દે શુભસાગર । (શુભના અર્થ
 દે છે) વિષની પેડે વારે દૂર ત્યાજી દેવો ભોઈએ (૪૬)

વળી જે અજ્ઞાન આધુએ આત્મીએ ભાવેશ (વદોરેશ)
 જન્મ, પત્રાદિ ઉપકરણો વાપર છે દે ઓનમ । તે અજ્ઞા દેવો ।
 અર્થત તેને અજ્ઞા કહેવાય જ નહિ (૪૭)

તથા જે અજ્ઞાન અજ્ઞા વિચિત્રિ વરદશી, કસ્ટ્રીય કરવાનું
 મૂની જનારને મુનિ (વાદ) આપવા રૂપ મુજ્જા અકસ્ટ્રીય
 કરતો હોય તેને નિરેષ કરવા રૂપ વાગ્જા કરવા યોગ્ય સુવમના
 યોગ્યમા પ્રેરણા આપવા રૂપ યોગ્ય અને વારવાર પ્રેરણ
 કરવા રૂપ પઢિન્નાવણ કરવામા આવતી નથી, તે અજ્ઞાને
 (અજ્ઞાનુ કર્મ કરતા નહિ હોવાથી) અજ્ઞા સમજી સુવમના
 અર્થ મુખએ છ ટી દેવો ભોઈએ અન્ય સાથે અજ્ઞાને આમય
 વેવા ભોઈએ (૪૮)

ગદ્છતી રૂપેષ્ઠ અજ્ઞાન અને પાત્રવનુ રૂપ રૂપે છે

૧ ગદ્છ તુ ઉવેહંતો, કુચ્ચદ્ દીહ મયે વિહીષ ઠ ।
 પાલનો પુણ સિજ્જદ્, સદ્અમયે મગચ્ચદ્સિદ્ધ ॥૪૯॥

અર્થ—જમ્બુવનની ઉપેક્ષા કરનારો (જેમના ચિત્તારી) સ સાધને વધારે છે અને શાશ્વત્ત્વ વચ્ચેના વિધિ પ્રમાણે (જે જમ્બુ વનને સ્વીકારીને પશુ જમ્બુવનનું) પશુન કરે તે જોઈ અને સિદ્ધિને પામે છે, જોમ મી ભગવતીસૂત્રમાં કિત્તુ કહ્યું છે (૪૪)

હવે જમ્બુ કેને ક્ષેત્રમા ૧ તે મ્હે છે

અથ દિરદ્વસુવદ્વ, હસ્યેણ પરાણમ પિ નો છિપ્તે ।
કારણસમપ્તિ(હિ)થપિ દ્વ, ગોયમ ! ગચ્છ તય
ભણિમો ॥૫૦॥

પુદ્ધિવિદગમગણિમારુઝ—વળખ્ખદ્ તદ્દ તસાણ
વિધિદ્વાણ ।

મરણતે વિ ન પીઠા, કીરદ્ મળસા તય ગચ્છ ॥૫૧॥
મૂલગુણેહિ વિમુક્ક, વદ્ધુગુણકલિયપિ લલ્લિસપ્પ ।
ઉત્તમકુલે વિ જાય, નિદ્ધાદિજ્જ તયં ગચ્છ ॥૫૨॥
જસ્ય ય ઉસહાદીર્ણં, તિસ્યયરાણં સુરિંદમહિયાર્ણં ।
કમ્મટ્ઠુવિમુક્કકાર્ણં, આણ ન સ્વલિજ્જદ્ સ ગચ્છો ॥
જસ્ય ય અજ્ઞાહિ સમ, યેરાવિ ન ઉલ્લવતિ ગયદસણા
ન ય જ્ઞાયતિ સ્થીણ, અગોયગાદ્ ત ગચ્છ ॥૫૩॥

અર્થ —જ જમ્બુમા મુનિઓ પશુવનના પશુ સંપાદને કે
પરેવન (પન-શીકન) તેઓ કેઈ કારણે સમપાશુ કરે કે એ

કરે, તો પશુ (તેને લેવું તો દૂર રહ્યું) હાથથી અપડાઈ માત્ર
પશુ કરતા નથી, હે જોતમ ! તેના જમ્મને સુખમ્મ કહ્યો છે (૫૦)

જે જમ્મના મુનિઓ પૃથ્વીકામ, અપ્પકામ, અગ્નિકામ,
વાયુકામ, વનસ્પતિકામ, અને વિવિધ પ્રકારના ત્રસકામ છતાંને
મરણતિ પશુ મનથી પીડા કરવાનો વિચાર કર્યો પશુ
કરતા નથી, એવા જમ્મને મમ્મ કહેવો (૫૧)

જે જમ્મમાં કોઈ સાધુ બીજા વધુ યુક્તોથી મુક્ત હોય,
અનેક પ્રકારની લાગણીઓવાળો હોય, અને ભૂતમ કુળમાં
જન્મેલો હોય, તથાપિ (અરણ્ય સિત્તરી ૩૫) મૂળ યુક્તોથી તે
જાત હોય, તો તેવાને પશુ જે જમ્મજન્મકાર કરે, કદી મૂળે તે જમ્મને
મમ્મ કહ્યો (૫૨)

જે જમ્મમાં આઠ કર્મોથી મુક્ત અને ઈન્દ્રિયોથી પૂર્ણ
એવા એવા મો જગજાગિહી ટીર્થ કોશની આગળ અજક જગત છે
અમલના પામની નથી તે જમ્મને મમ્મ કહ્યો (૫૩)

જે જમ્મમાં એના દાવ પશુ પડી તથા હોય તેવા સ્વ-
વિર ધરતી સાધુ પશુ, સાધુની સાથે વાત કરતા નથી અને
મૃદસ્વની સ્ત્રીઓ સાથે આહાર વહેરવા વગેરે કારણે બોલવાના
પ્રસંગે તેના અગ્રેષ્ઠ વગેરે અવલોકાને એવા નથી, નીચી
દિદિ સંગે ॥ તેને જમ્મ કહ્યો (૫૪)

જે પ્રમણે જમ્મનું વર્ણન કરીને દેવે સાધુને આપ્યો પરિવર
તથા ઉપદેશ આપે છે

યજ્ઞેહ અપ્પમત્તો, અજ્ઞાસસગિ આગ્ગવિસસરિસી ।
અજ્ઞાણુચરો સાહુ, લહહ અકિત્તી સુ અચિરેણ ॥૫૫॥

અર્થ—ઉત્તમ સાધુને જાણિ અને ઝેરના સ્વર્ગ
 જેવો સાધીનો સ્વર્ગ (ચરિત્ર) અમમતા થઈને તબીબો
 એકલો, મૂલ્યો જુદા ન કરે. એકલો (અરણ્ય) સાધીનો
 પરિવ્રજ કરનાર સાધુ (મલકી જાણ ન થાય તે) અપ્રાપ્તમાં
 જ અપ્રાપ્તને (તે) પામે જ છે (૫૫)

હવે અભયરત્નો મહિમા વધુ છે

ઓ દેહ કળયકોર્ધિ, અહવા કારેહ કળયજિન

મવળ ।

તસ્ત ન સત્તિય પુત્ર, સત્તિય વમઘ્વપ્ થરિપ ॥

અર્થ —જે દેહ મહાત્મા મુક્ત ની દેહિ જાણે કેમ
 કૃપિયાની કિમવતું મુક્ત થાયોને દાનમાં આપે અથવા
 સોનાનું જિનમંત્રિ કરે, તેને તેટલું પુણ્ય ન થાય કે
 જટલ પ્રાણીય તથા પાતક કરનારી થાય છે (૫૬)

સીલં કુલમાહરણ, સીલ રૂપ ચ ઉત્તમં હોહ ।

સીલ ચિય પદિત, સીલં ચિય નિરુપમં ધર્મ ॥૫૭॥

અર્થ —સીલ (અભયરત્નો) ને કુળજાતનું (કુળ)
 આભરણ છે સીલ જ ઉત્તમ રૂપ છે સીલ જ સાચું
 પદ્ધતિ છે અને સીલ જ નિરૂપમ ધર્મ છે. (૫૭)

હવે કૃમિનો સત્ત્વ વળગતો લેણેટ કરે છે

વરં વાહી વર મજ્જુ, વર દારિદ્રસગમો ।

વરં અરણ્યાસો અ, મા કુમિત્તાણ સંગમો ॥૫૮॥

અગીયસ્યકુસીલેહિં, સંગ તિવિદેણ ઘોસિરે ।

મુક્ષમગ્ગસ્સિમે વિગ્ધ, પહમી તેણગે જહા ॥૫૯॥

અર્થ—આધિ, મૂલુ અને દરિદ્રતાના સગમ થવો તેમજ (સ્વર્ગમાં છે) જગલમાં વાસ કરવો એ એક છે પરંતુ કુમિત્રની સત્તિ કરવી તે સારી નથી, અર્થાત્ કુમિત્રની સત્તિનો પ્રસન્ન આવે તો જ જગલમાં વાસ જણુ વગેરે પણ સાચું છે, (તે આથે—) (૫૮)

અગીતાથે અને કુશીલિયા સાધુનો સમ ત્રિવિધ કરીને વણ દેવો, કેમકે જેમ વસ્ત્રામાં ચાર વિધ કરે, ધન લૂટી છે તેમ તેઓ મોક્ષ માર્ગમાં વિધ કરનારા છે (૫૯).

અગીતાથે અને કુશીલિયાનુ મુખ પણ ન જોવું તે કહે છે

ઠમ્મગ્ગદેસણાણ, ધરણ નાસતિ ઝિણવરિંદાણ ।

ધાવન્નદસણા સ્વલ્લ, ન હુ લક્ખમા તારિસા વઢ્ઠુ ॥૬૦॥

અર્થ — ઉ માર્ગની દેશના દેવાથી નિકલે નાથ પામું છે સમક્તિ જેઓનું જોવા (તે અજ્ઞાની અને અસદ્ગતારી) સાધુઓ મી જિનેશ્વર ભગવતે કહેલા આચર્યનો નાથ કરે છે મારે તેઓનું દર્શન પણ કરવું યોગ્ય નથી (૬૦).

તેઓને એપિદુર્બલ દોષ છે તે કહે છે

પરિવારપૂઝહેઠ, ઓસન્નાણ ચ આણુવિત્તીણ ।

ધરણકરણ નિગૂઢર્થ, ત વુહ્હયોહિમ જાણ ॥૬૧॥

અર્થ—શિષ્ય પરિવારના સેવકો, માન-પૂજા મેળવવા

માટે, અને અવસર (આશિરમાં ચિત્તિ) સ્થાપુને અનુસરના
માટે એ પાવાના મૂળ સુષુ, ઉત્તર સુષુ રૂપ આશિરને ક્રમવે
છે (દ્રવિત કહે છે), તે સ્થાપુને દુર્લભભિધિ સમજવો અર્થત
તેને સમજિત પણ દુર્લભ ભાવ ॥ (૬૧)

જોજ્ઞાની નિમજ્જે આકાશી આરુ કુનિમાં પદ દેવો બારે
છે તે દર્શાવથી કહે છે

અંધસ્ત ય નિંધસ્ત ય, દુષ્ણપિ સમાગયાઈ મૂલાઈ ।
સસંગેણ વિળટ્ટો, અંધો નિંધત્તણ પત્તો ॥ ૬૨ ॥

અર્થ — અંધાના અને લીમદાના, બન્નેનાં મૂળ
જમીનમાં જોડાયાં જ્યાં, તેમાં લીમદાના અસર્મથી વિદ્ય
કહેવો આમે લીમદાપણને પામ્યો અર્થત દુષ્ણની સોમવધો
પ્રાપ્ત. સમજન દુષ્ણન અર્થ ભાવ ॥ (૬૨)

બીજા દર્શાવથી એ વાત સમજાવે છે

પથ્થકળકુલે વસતો, સઠળીપારોવિ ગરહિઓ હોઈ ।
ઇય દંસણા સુવિહિઆ, મજિહ વસતા કુસીલાળ ॥

અર્થ — અંધાના કુળને વિષે વજનાયો સકુનીપરક
(સ્થાન, સંખ્યા, પૂજા કેમ, આદિ અને તર્વજુ એ વસ્તુઓ
અનુકાર પ્રાપ્ત) પણ નિંદાતુ પાત્ર ભાવ છે એ દર્શાવથી
અનિહિત સઘાવારી સુતિ પણ કુસીલાળની સેવા રહેવાથી
નિંદા પામે છે (૬૩)

હવે ઉપમ્પની અર્થતથી વેળા વાળ દર્શાવથી કહે છે

ઉપમજળસસમ્મી, સીલદરિદ્રપિ કુળાઈ સીલહ ।
અહ મેરુગિરિવિલગ્ગં, તળપિ કળગણમુવેઈ ॥ ૬૪ ॥

અર્થ—એમ મેટ્રપર્વત ઉપર બિભેશું તુલ્ય પદ્ય મુખર્થ
જવાને પામે છે તેમ ઉત્તમ જનની સર્જતિ સદાચાર શક્તિ
પુખ્તને પદ્ય સદાચારી જનાવે છે (૬૪)

એ રીતે કુલ સર્વથી મિથ્યાત્વી જનવાને સત્ત્વ જણાવીને
મિથ્યાત્વ તેવું કુપ્ત છે તે કહે છે

નષિ ત ક્ષેદ્દ અગ્ની, નેવ વિસ નેવ કિણ્દસપ્પો જ ।
જ કુણ્દ મહાદોસ, તિલ્લ જીવસ્સ મિચ્છત્ત ॥૬૫॥

અર્થ—તીવ્ર મિથ્યાત્વ, છપને જે/જો મહાન્ દોષ
(કુપ્ત) કદે ॥ તે/જો દોષ (કુપ્ત) અગ્નિ વિષ અને પ્રતિ
સર્પ જલ કસ્તો નથી. (૬૫)

એક મિથ્યાત્વ જતે બીજી સર્વ નિષેધ છે તે કહે છે.

ફટ્ઠ કરેસિ અપ્પ, દમેસિ અરય ચ્વપ્પસિ ધમ્મત્થ ।
દ્વક્ક ન ચ્વપ્પસિ મિચ્છત્ત-વિસલ્લવ જેણ વુદ્ધિહિસિ ॥

અર્થ—દે છપ તુ કાયાથી કદ કદે છે આ માને
(મનને) કદે છે અને ધર્મને અર્થે દુઃખને પદ્ય ખર્ચે ॥ છતાં
એના બિદુ જવા એક મિથ્યાત્વને વચ્ચે નથી તેથી સ્પષ્ટ
સમુદ્ધર્મા બુદ્ધિશ. (૬૬)

કેવં વત્તનાની પ્રાધાન્યતા વર્ણવે છે

જયણા ય ધમ્મજણી, જયણા ધમ્મસ્સ
પારણી ચેવ ।
તથવુદ્ધિકરી જયણા, યગતસુહાવહા જયણા ॥૬૭॥

અર્થ—જયજ્ઞાથી પદ પ્રગટે છે માટે તે પદની
મર્યાદા છે જયજ્ઞાથી પદની રક્ષા થાય છે માટે તે પદનું
પદન કરનારી છે. જયજ્ઞાથી પદની વધે છે માટે તે વધની
વૃદ્ધિ કરનારી છે અને જોડાવ સુખને જાણનારી પણ જયજ્ઞ
છે. અર્થ—જયજ્ઞાથી બધાં સુખો પ્રગટે છે. (૧૭)

હવે જ્ઞાતી રૂપતા મેં છે

न अस्मिन् चरित, देसूणाद वि पुण्यकोटीय ।
त पि दु कसायमिषो, हारेइ नरो मुहुत्सेण ॥૬૮॥

અર્થ —દેસે ઉપા પૂર્વકોટ વર્ષો સુધી પદ મટે કરીને
તે અસ્મિન્ સુખ ઉપજાવ ન કર્યો હોય, તેને માત્ર જોઈ મુહુર્તમાં
જાણવને વશ થયેલો મનુષ્ય જોઈ સાચે હારી જાય છે. (૧૮)

હવે આરે જ્ઞાતી રૂપતાનું જનન કરે છે

कोहो पीइ पणासेई, माणो विणयनासणो ।
माया मिच्छाणि नासेइ कोहो सव्वविणासणो ॥૬९॥

અર્થ —કોપ પ્રીતિનો (જખનો) નાશ કરે છે માન
વિનયનો નાશ કરે છે માયા મિચ્છાનો નાશ કરે છે અને
દીન સવનો વિનાશ કરે છે. (૧૯)

હવે જમનું પ્રગટ મેં છે

स्वमी सुहाण मूल, मूल धम्मस्स उत्तमा संती ।
हरइ महाविज्जा इव स्वती वुरियाइ सव्वाइ ॥૭०॥

અર્થ—જમનું સુખેનું મૂળ છે પદનું મૂળ પણ ઉત્તમ

મહા ઘટદસપુણ્યધરો, ધસઈ મિગોપસુડનંતય કાર્યે ।
નિદાપમાયવસઓ, સા હોહિસિ કહુ તુમ જીવો ॥૭૩॥

અર્થ—એ એક નિદાપ પ્રમાણના વચનો બોલે
પૂર્વપર એવા પશુ નિષેધને વિષે જાનતો કદા રહે છે, તે કે
છવે! તારુ તું શી? અર્થાત્ તું એ પ્રમાણને વચ પડ્યો છે
સહારથી છૂટી શકેશ નહિ. (૭૩)

જાન જાને કિયાની શાપ્કના અજાને છે.

હય નાજ કિયાહીણ, હયા અજ્ઞાણઓ કિયા ।
પાસતો પણ્હો દહો, ધાવમાણો અ અઘઓ ॥૭૪॥
સવોગસિદ્ધિફલ વયતિ, ન હુ પગચક્રેણ
રહો પયાઈ ।
અંધો ય પગૂ ય ઘણે સમિધા, તે સપ(ળટ્ટા)ઉત્તા
નગર પવિટ્ટા ॥૭૫॥

અર્થ —કિયાહીણ એ જાન છે તે નિષ્ક્રમ છે અને
અજ્ઞાનપણથી કોઈની કિયા પશુ નિષ્ક્રમ છે અર્થાત્ જાનપટે
શુભાશુભ કૃત્યાકૃત્ય બાબે જાણે છે પરંતુ એ શુભ કિયા
કરતા નથી અથવા કિયા કરવા છતાં તેનું ફલસ્વ સમજતો
નથી તા તંથી કાર્ય પશુ સિદ્ધિ થતી નથી બહારી દેશના
કહે છે કે જનમા ઘણાનજ દેખવા છતાં પાત્રમે નહિ બાલકથી
દેખા, અને દેશવા છતાં અપમે નહિ દેખવાથી ઘણાં. (૭૫)

દસળ વય સામાઢય, પોસહ પઢિમા અવમ સધિષે ।
આરંભ પેસ ડહિટ્ટુ-વજ્જય સમળમૂય અ ॥૭૧॥

અર્થ — ૧ સમજિતપ્રતિમા, ૨ નવપ્રતિમા, ૩ સમા
ચિત્રપ્રતિમા, ૪ પોષપપ્રતિમા, ૫ અષોત્સર્ગપ્રતિમા ૬ અજ્ઞા
વજ નપ્રતિમા, ૭ સચિત્તવર્જનપ્રતિમા, ૮ આર ભવજ નપ્રતિમા,
૯ પ્રત્યવજ નપ્રતિમા, ૧ ઉદિષવજ નપ્રતિમા અને ૧૧
અમલમૂળ પ્રતિમા એમ ઉત્તમ શ્રાવણે એ એકિયાર
પદિમાઓ (અભિષેક) કહેવા ॥ (૭૬)

માન્ય કોતે કહેવાય તે કહે છે

સપત્તદસળાઈ, પઢિદિયઈ અજ્ઞાળાઓ નિસુળેઈ ।
સામાયારિં પરમં જો સલ્લુ ત સાવર્ગં વિતિ ॥૮૦॥

અર્થ :—મામ કહ્યું છે સમજિત વગેરે એવે એવે,
અમલ સ પૂજુ કર્ય છે ઉપર અજ્ઞાની તે સમજિત વગેરે
પ્રતિમાઓ એને એવે, તથા પ્રતિરિવજ મુનિઓની પસે ક્રેક
એવુ સદાચારુ સ્વરૂપ ને અંભવતો હોય, સમજતો હોય,
નિશ્ચે તે પૂરુષને ભગવત શ્રાવક કહે છે (૮)

૬૧ ચારિત્ર વચ્ચે માન્ય અરજી છે તે કહે છે

અહા સ્વરો વદળભારવાહી મારસ્સમાગી નં હુ
વંદળસ્સ ।

एव ह्यु नाणी शरणेण हीणो, मारस्समागी न
हु सुमाईय ॥८१॥

હરે જગજિવ લખે પ્રભા કેવલ તે હરે ૨

इत्थीण सोणिमज्जे, गन्मगयाइ हवंति मे जीवा ।
उप्यजति चयति य, समुच्छिमा असंखया मणिया ॥

અર્થ—સોની ચેનિને વિષે મર્જાસખમાં જે સમૂહિત
લખે છે તે (અવધૂર્વમાં) જસખ્યાતા ઉપર જે
જાને મરે છે (૮૫)

હરે જા મૈતુનમાં જાણી લખાવેલા જિનેશ્વર દેવેએ હરેવી જે
જેવ જણાવે છે

मेहुणसस्त्राकडो, नवलखल हणेइ सुहुमजीवाण ।
तिरपयरेण मणिय, सहहियठव पयसेण ॥८६॥

અર્થ—મહુનસસ્ત્રાને વિષે જાણે રાખેલા મહુણ
નવલખ સૂત્રમ લખેને (મહુખેને) હજે છે જે પ્રભાણે સી
વીધ ૪૨ દેવે જુ છે તે મહાશી માન્ય કરવું (૮૬)

નેપ—શાસ્ત્રમાં જોવું છે કે-જોકે જ વખતના મૈતુન
ચેવનથી સોની ચેનિમાં નવલખ જલજ જાને જસખ્યાતા
સમૂહિત મહુખે તથા હાથે ભિર્મનિય લખે જણે છે,
તેમાંથી જોકે જા જે જલજ મહુખે જલરૂપે ડેઈ જલતજ
જણતા રહી જન્મ ભઈ શકે છે જાણીતા બધા જલજ-
સમૂહિત મહુખે તથા ભિર્મનિય લખેને તાણ જણ છે

જે વાત મરે થી જાણવા સુખી જાણી જાણે છે

असंखया धीनरमेहुणाओ, मुच्छति पश्चिदिय

माणुसाओ ।

હુમ્મખોમાં જણવ નિબોદ (જનવક્તવ) હોયેની ઉત્પત્તિ જય
 છે એમ કહેલું છે (૮૬)

નોંદ—જલ્મીમાં લીલ, કે જાણમાં કુત્રની માફક મંદમંદ
 તુરત જ વાળખી નિબોદ (જનવક્તવ) ઉત્પન્ન થય છે, તે કવુ
 હોય કે રમથેલું હોય પણ હોયેની ઉત્પત્તિ માફક જ રહી છે
 તે સિવાય તેના રસથી ઉત્પન્ન થવા બીજા પ્રકાર હોયે પદ્ય તરફ
 હોય છે એમ જનવક્તવ અને અવિસૂક્ષ્મ રસ હોયેથી મંદ
 જાણુર હોય છે

હવે મત (પ્રતિપદ્ય) જાણવાથી કેલું થોકુ પણ નષ્ટ થયે,
 તે કહે છે

આજન્મં જ પાવ, વપદ્ધ મિષ્ઠસસજુઓ કોઈ ।
 વયમગં કાઠમળો, વપદ્ધ ત સેવ મદ્દુગુણ ॥૧૦॥

અર્થ—કોઈ મિષ્ઠાત્વી હવે જન્મથી આરંભીને
 મરણ પછી નેલું પણ જાંપે છે તે કરતાં આકર્ષક પણ
 મત જ ન કરવાની કમ્પન્ન કરવાય સાધુ જાંપે છે (૬૦)

સાધુને વ્યગ્રવચના જાણથી કેલું પણ થાયે । તે કહે છે

સયસહસ્સાણ નારીણ, વિહ ફાડેહ નિગ્ધિળો ।
 સસદ્દુમાસિપ ગરુમે, સપ્પદતે નિકતદ્ધ ॥૧૧॥
 જ તસ્સ અસિય પાવ, ત નવગુણિયમેલિય દુખ્ખા ।
 યગિરિયજાગેણ, સાહુ વપિચ્છ મેદ્દુણઓ ॥૧૨॥

અર્થ—નિર્લક્ષ્યથી એક કામ ન કરવાથી સીમેનું

જે ઈલિપત્તમિત્તા, વાઠ્ઠાફાપ હવતિ ઠ જીવા ।
તે મસ્થયલિલ્લમિત્તા, જસૂદીવે ન માયતિ ॥૧૫

અર્થ :—લીલા જામવાના પ્રમાણ જેટલા પુખ્તીકરણ
સમુદ્ધમાં જે લયો રહેલા છે તે દરેકનું શરીર પારેબ લેવું
શક્ય તે તે જાણા જ બુદ્ધીપમાં સમાય નહીં (૬૪)

શ્રી છનેશ્વરજી પાણીના એક વિદુમાં જે લયો રહ્યા
છે તે દરેક જો સરસવ લેવડા શરીરવાળા હોય તે જ બુ
દ્ધીપમાં સમાય નહીં (૬૫)

મલીના તાલણા (તડુલ)ના એક શબ્દ લેવડા જતિ
(તણુખા)માં જે અભિધય લયો હોય તે દરેક જો જરૂરજ
લેવડા શરીરવાળા શક્ય તે જ બુદ્ધીપમાં સમાય નહીં (૬૬)

લીમકાનુ એક જાદુ જેટલી જગ્યા થોડે તેટલી જગ્યામાં
જે શબ્દલય લયો હોય તે દરેક માથાની લીજ લેવડા શરીર
વાળા શક્ય તે જ બુદ્ધીપમાં સમાય નહીં (૬૭)

હવે ટિલિપત્તમિત્તાની સાથે રહેલો ઉત્તમ શબ્દ ૧૬ જલકમિ
છે તે જણાવે છે

મસુદ્દાણે પઢિઆ, અપકમાલા ન કીરદ સીસે ।
પાસસ્યાઈ ઠાણેસુ, વહમાણો તહ અપુજ્યો ॥૧૮॥

અર્થ :—અપવિત્ર જગ્યામાં પઢેલી વાજના પુસ્તકોની
માળા જલ્લ લેમ મસ્તકે વહાવવા મેળવ નથી, તેમ ઘણા શરિફ
કુસાપુષ્પોની નિશામ વર્ણવે—રહેલો જોયો ઉત્તમ મુનિ જલ્લ
અપૂજ્ય છે—પૂજવા મેળવ નથી (૬૮)

હવે જ્ઞાનીની આત્મશુદ્ધિ વધુ થાય છે, તે કહે છે.

છઠ્ઠમદસમદુષાલસેર્હિં, માસદ્ધમાસસ્વમણેર્હિં ।
 રૂપોઽઅણેગગુણા, સોહી જિમિયસ્સ નાણિસ્સ ॥૧૯॥
 જ અણાણી કમ્મ, સ્વેદ્દુઃખાહિ વાસકોઢીર્હિં ।
 તણાણી તિહિ ગુણો, સ્વેદ્દુઃખાહિ ઉસ્સાસમિત્તેણ ॥૨૦॥

અર્થ—છઠ્ઠ, અઠ્ઠમ, આર ઉપચાસ, પાણ ઉપચાસ, પદર ઉપચાસ અને માસખમણુ એવો (આકર) વપ કરવાથી (જ્ઞાનીને) જે નિર્વૃત્તિ—આત્મશુદ્ધિ થાય છે તેથી અનેક અણી નિર્વૃત્તિ (શુદ્ધિ, વિદ્યા ઉપચાસે) વખતે છતાં જ્ઞાની કંઈ શકે છે (૬૬)

કથારો વર્ષોમા જ્ઞાનીને નેટલા કર્મોને ખપાવે છે, તેટલાં કર્મોને મન-વચન અને ક્રિયાને વશ કરી ત્રણ કુસિને પાળનારો જ્ઞાની માત્ર જોઈ શાસોશાસમા ખપાવે છે (૧૦)

હવે દેવદાની મદદા અને તેની રક્ષા વગેરેનું કામ કહે છે

જિણપવયણવુટ્ઠિકર, પમાવગ નાણદસણગુણાણ ।
 રક્ષતો જિણદઠ્ઠવ, તિસ્થયરસ્સ લહ્હુદ્ધી જીવો ॥૨૦૧॥
 જિણપવયણવુટ્ઠિકર, પમાવગ નાણદસણગુણાણ ।
 મક્ષતો જિણવઠ્ઠવ, અણતસસારિઓ હોર્હી ॥૨૦૨॥
 મક્ષેદ્ધી જો ઠવેક્ષેદ્ધી, જિણદઠ્ઠવ તુ સાવઓ ।
 પપ્પાહીણો મવે જીવો, લિપ્પદ્ધી પાવકમ્મુણા ॥૨૦૩॥

અર્થ:—દેવદાસથી પ્રતિભાવો—મહિશ જનાવી સમય, તેની સહાય—મહાપૂર્વ—અંધાર વગેરે કરી સમય, ત્યાં જાનનાર સાધુઓનો ઉપદેશ સાંભળી સમય અને બીજા પક્ષ અનેક પ્રકારની શાસનની ઉત્પત્તિ થાય, એવા જ્ઞાન-દર્શન અને અસ્તિ રૂપ બુદ્ધેની પ્રભાવના કરનારા દેવદાસનું સ્વરૂપ કરનારો જીવ તીર્થંકરપણું પામે છે અતિથિમાં તીર્થંકર થાય છે (૧ ૧)

ઉપર જણાવ્યું તેમ જૈન શાસનની વૃદ્ધિ કરનારા અને જ્ઞાનરૂપિ બુદ્ધેની પ્રભાવના કરનારા એવા દેવદાસનું સ્વરૂપ કરનારો જીવ જનવસ સારી થાય છે જનવસાગ સંસારનાં દુષ્ટોથી પીડાય છે (૧ ૨)

જે માનક ઉપર જણાવ્યું તેણે ઉપદેશી દેવદાસનું સ્વરૂપ કરે, અથવા તેનો નાશ થતો હોય ત્યારે ઉપદેશ કરે, તે તે જીવ પ્રજ્ઞા (બુદ્ધિ)શીલ થાય અને પાપકર્મોથી દોષાય, વધુ દુઃખ ક્ષેપિત થાય (૧ ૩)

હવે ચાર મોઢાં પાપો અને તેનું ફળ જાણે છે

એદમદન્નવિનાસે, હસિધાણ પવયણસ્સટ્ઠાહે ।
સજજ્જવટ્ઠસ્યમગે, મૂલગ્ગી ષોહિલામસ્સ ॥૧૦૪॥

અર્થ —ઉપર જણું તે દેવદાસનો વિનાશ કરનારો યુનિનો થાય કરનારો, જૈન શાસનનો—પ્રવચનનો ઉદ્ધારક (અપદ્ધર્તિ) કરનારો અને સામ્યના અનુર્થ મતનો (અસામ્યનો) ભગ કરનારો તે જીવને સમર્થિતના હાથ(રૂપ વૃદ્ધ)ના મૂળમાં જાયરો મુદ્ધાય છે (૧ ૪)

શ્રી જિનેશ્વરની પૂજા કરવાની આપનાથી પણ મોટા લાભ છે.
 સુઘ્રદ્ધ દુગ્ધાયનારી, અગમ્યરુણો સિંધુવારકુસુમેર્હિ ।
 પૂમાપણિહાણેણ, ઉપ્પન્ના તિયસલોગમિ ॥૧૦૫॥

અર્થ—એમ સજગ્ય છે કે દરિદ્રી ભેગી એક સ્ત્રી
 સિંધુવારના (નગેડાના) પુષ્પોવડે પ્રભુની પૂજા કરવાના પ્રવિ-
 ધાનથી એકાગ્રતાથી (પણ) દેવદોષને વિને ઉત્પન્ન થઈ (૧૦૫)
 હવે જિનપૂજના આઠ પ્રકારો કહે છે .

વરગણપુષ્પમન્નસ્થય-પર્ફવફલધૂવનીરપત્તેર્હિ ।
 નૈવિસ્થાવિહાણેણ ચ, જિણપૂઆ મદ્દુહા મણિયા ॥૧૦૬॥

અર્થ—૧ એક સુત્રધિમાન (વાસ-કસ્તુરી વગેરે)
 પૂર્ણ, ૨ સુત્રધિમાણા ઉત્તમ ભાવિના પુષ્પો, ૩ ઉત્તમ
 ભાવિના અક્ષત, ૪ તાન્ત લીનો દીપક ૫ એક તાન્ત ફળો,
 ૬ કાંચાદિ ઉત્તમ દ્રવ્ય, ૭ જળથી ભરેલાં પાત્રો (જળ
 ભરેલો કુલ) અને ૮ એક નૈવેદ્યો, એમ આઠ પ્રકારથી
 શ્રી જિનપૂજા કહેલી છે (આ સિવાય પણ પાંચ, પ્રકારી
 એકવીસ પ્રકારી, સત્તર પ્રકારી વગેરે વધી રીતે પૂજના પ્રકારો
 કહેલા છે (૧૬)

શ્રી જિનપૂજનનું કળ કહે છે

ઠગસમદ્ધ દૂરિયગ્ગ, હરદ્ધ વુહ કુણદ્ધ સયલસુવસ્થાદ્ધ ।
 ચિંતાર્હયપિ ફલ, સાદ્ધદ્ધ પૂઆ ઝિર્ણિદાણ ॥૧૦૭॥

અર્થ—શ્રી જિનેશ્વરની પૂજા, પૂજા કરનારના પાપના

અનુદ્યો નાશ કરે છે સર્વગાં હુ જોને કરે છે, સર્વની અતિનાં
હુજો આપે છે અને જાતે વિતંતું પણ ન હોય તેવું
સર્વોદૃષ્ટ (મોહકૃપી) રૂળ આપે છે. (૧૦૭)

એના પ્રભુપૂજનાં વિષય માની નિષેધ કરે છે તેમને હજાન્ત
પૂર્વક જાણને દાનપૂજ કરવાથી લાભ થાય છે તે જાનનાં એ
અકસિણપવત્તગાણ વિરયાવિરયાણ યસ સ્વલ્હુ જુગો ।
સંસારપયણુકરણે, દઠ્ઠવસ્થપ કૂવદિદ્વતો ॥ ૧૦૮ ॥

અર્થ—અ પૂજુ ઈતે પર્માત્મ -વિશ્વતિ નહિ કરી શક
નાશ એવા જે દેશવિશતિ આવકે, તેમને સ સાચ દેશે અમને
અર્થે દાન પૂજન કરવાનું છે તેને જાણે હુવાનું હજાન્ત અમરું
હુએ જોડતા આક, વૃથા અને માટી-કાંઠા લાગત હજી
તેમાંથી પશ્ચી નીકળતાં તે જાણુ દૂર કરી શકાય છે અને પશ્ચી
ક મિશનને લાભ મળે છે તેમ દાન પૂજનમાં જે દિશ્વતિ
પાપ થાય છે, તે પ્રભુપૂજનથી જાતભામાં પ્રવડ થતા શુભ
લાભોથી નાશ પામે છે ઉપરાંત પૂર્વોક્તિ (પૂર્વસ્થાપન
જાણના વગેરે) પશ્ચી પણ નાશ પામે છે અને શુભ (પુનઃકૃ
તિથી) પુનઃનો સર્વજ જાય છે (૧૮)

હવે કુરુવનનનું દાન હજાન્ત આજે જણાવે છે

તિથ્યપરત્ત સમ્મત-સ્વાદ્ય સત્તમીદ્ સર્વયાપ ।
સાહુણ વદણેણં, વદ્ધ ચ દસારસીદ્ધેણં ॥ ૧૦૯ ॥

અર્થ—૧૮ સાપુજોને વિષયપૂર્ક વનન અવાધી
મોહવ્ય વાસુદેવે તીર્થઅપ્સુ, શાવિક સમન્વિત અને સાવગી

નરકના બહાર ત્રીલોકા આધુપ્યના બાધ, એ ત્રણ દાસો
મેળવ્યા (૧૦૬)

દરે થોડા જણ ક્યાવનો નિશ્વાસ ન કરવાનું કરે છે

અણયોઽથ ઘણયોઽથ, અગ્નીયોઽથ ચ કસાયયોઽથ ચ ।

ન હુ મે વિસસિઽઽથ, યોઽપિ હુ ત વહુ હોઈ ॥૧૧૦॥

અર્થ:-હેનું થોડું દેશ, ત્રણ થોડું દેશ, અગ્નિ થોડું
દેશ, અને ક્યાવ થોડો દેશ તો જણ દે છે । તેના નિશ્વાસ ન
કરવો, કેમ કે તે અગ્નિ દેશ ॥ તો જણ સહજ નિમિત્ત મળ્યા
વધી બાધ છે (અને ઘણી કાનિ પડેલા છે) (૧૧)

દરે નિશ્વાસિદુઃકર તુ સ્વરૂપ કરે છે.

જ વુક્કડતિ મિચ્છા, ત મુજ્જો કારણ અપૂરતો ।

તિથિહેણ પઢિકતો, તસ્સ સ્વલ્લુ વુક્કડ મિચ્છા ॥૧૧૧॥

જ વુક્કડતિ મિચ્છા, ત ચેવ નિસેવણ પુણો પાવ ।

પચ્ચક્કસમુસાવાઈ, માયાનિઅઢીપસગો અ ॥૧૧૨॥

અર્થ:-જે હુ કુતને-પાપને મિથ્યા કરે, નિશ્વાસ કરે અને
તેના કારણેને ફરીને સહે નહિ, એમ મન-વચન અને કાયાથી
તે પાપની આલોચના કરનાર દેશ, નિશ્વાસથી તેનું 'મિથ્યા
કુત' કહેવાય છે (૧૧૧)

જે હુ કુતને-પાપને મિથ્યા કરે, તે જ પાપનાં કારણેને
ફરીને સહે, (તે પાપને પુનઃ કરે), તે પ્રત્યક્ષ મુપાચારી છે
અને માયાકષ્ટ સેવવાના સ્વભાવવાળો છે (૧૧૨)

હવે ત્રિ મિત્રિદુષ્ટા એ જ જાણેનો જર્ણ કરે છે.

મિ'ત્તિ મિત્રમદ્વચ્ચે, છ'ત્તિ ઠ દોસાણ છાયણે હોઈ. |
મિ'ત્તિ ય મેરાઈ ઠિઓ, વુ'ત્તિ વુગુછામિ અપ્પાણ ॥૧૧૩॥
ક'ત્તિ કદ્દ મે પાવ, હ'ત્તિ ય દેવેમિ ત ઉવસમેણ. |
પસો મિછ્છાવુષકદ્દ-વયવસરસ્યો સમાસેણ ॥૧૧૪॥

અર્થ—ત્રિમિત્રિદુષ્ટામાં મિ એટલે મુદ્દ-સવાથી નમ્ર અને જાવથી લગુવા કેળવીને જણા એટલે લાગેલા રોષેનું છાદન કરવા માટે, ત્રીજો જાણેનો જર્ણ મિ એટલે મર્જા-દમાં (આસ્ત્રિયાવાદમાં) પુન સ્થિત જાણીને, વુ એટલે માણ (પાપ કરનાર પૂર પર્થોવદ્વચ્ચે) આત્માની નિહ કરવા પૂર્વક હ એટલે એ કરેલું પાપ, તેને હ એટલે ઉપસમ દાસ (હવે એવું પાપ નહિ કરવાનો નિશ્ચય કરીને) હું 'દવન' ઉ-દવન કરુ છું—તે જાવથી દૂર જઈ હું એમ ત્રિમિત્રિ-મિદુષ્ટા પાનો જર્ણ દુઃખમાં જ જાણેના જર્ણથી સમજાવે. (૧૧૩-૧૧૪)

હવે તીર્થના પ્રકારે જણાવે છે

નામ ઠવણા તિરથ, દઠવ તિરથ ચ માવતિરથ ચ. |
ઇકિક પિ ય ઇત્તો, જેગાધિહ હોઈ નાયઠવ ॥૧૧૫॥

અર્થ—નામ તીર્થે સ્થાપના તીર્થે રૂબ તીર્થે અને જગ તીર્થે એ પ્રમાણે તીર્થના મુખ્ય ત્રણ ભેદો છે તે જોડેના પદ્ય અનેક પ્રકારો છે એમ સમજવું (૧૧૫)

દને કાવતીકની બાબત કહે છે

દાહોવસમ તહાહ, છેયણ મલપ્પવાહણ વેથ ।

તિહિ અત્યેહિ નિઠત્ત, સમ્મહાત દબ્બઓતિત્થ ॥૧૧૬॥

અર્થ — શાકને શાન્ત કરવો, તુષાને છેદવી અને મેદને ટાળવો એ ત્રણ અર્થોથી મુક્ત હોવાથી, અર્થાત્ એ ત્રણ અર્થો કરનાર હોવાથી તેને ‘કાવતીક’ કહેવાય છે (૧૧૬)

એજ અર્થમાં કાવતીકનું સ્થાપ કહે છે

કોહમિ ઠ નિગ્ગહિય, દાહસ્સુવસામણ હવહ્મ તિત્થ ।

લોહમિ ડ નિગ્ગહિય, તહાપ છેયણ હોઈ ॥૧૧૭॥

અટ્ટવિહ કમ્મરય, ઘઘુમવેહિ ઠ સચ્ચિય જમ્હા ।

તવસજમેણ ધોવહ્મ, સમ્મહા ત માવઓ તિત્થ ॥૧૧૮॥

અર્થ — જેનાથી કોપનો નિબદ્ધ કરવારૂપ અતરના શકનો ઉપશમ થાય તે વીર કહેવાય, જેનાથી લોકનો નિબદ્ધ કરવારૂપ તુષ્યાનો છેદ થાય તે વીર કહેવાય, અને ઘણા ભવોના કોઈક કારણો આકે પ્રકારનાં કમોદિપ રજ તપ અને સુધર્મ કરીને પોવાઈ બદલ-દૂર થાય, તેથી તેને કાવતીક કહીએ. અર્થાત્ જગાસમે કાવતીક છે અને તપ-સુધર્મરૂપ ધર્મ એ કાવતીક ॥ (૧૧૮)

એ કાવતીકનો બીજો પર્વાન કહે છે

દસણનાણચરિષ્ઠે, સુનિઠત્ત જિણવેરેહિ સબ્બેહિ ।

પપ્પણ હોહ્મ તિત્થ, યસો અમ્મોવિ પજ્ઞાઓ ॥૧૧૯॥

અર્થ—અર્થ શ્રી જિનેશ્વરજીને જ્ઞાન, કર્મ ન અને
ચાલિને વિષે તીર્થ સ્થાપિત છે એ કાશ્મીરી તે જ્ઞાન, કર્મ
અને ચાલિ પદ્ય તીર્થ કહેવાય, એ તીર્થ સ્થાપનો બીજે
અર્થ (અર્થ) પદ્ય લખવો (૧૧૬)

હવે કથનને ઉપાસ જતાં છે

સઠ્ઠી પુણ્યકથાણ, કમ્માણ પાવણ ફલવિધાગં ।
અવરાહેસુ ગુણેસુ અ, નિમિત્તમિત્ત પરો હોઈ ॥૧૨૦॥
પારિજ્ઞહ્મ હતો જલ નિહી વિ કલ્હોલમિત્તકુલ્લસેલો ।
ન હુ અમ્મઅમ્મનિમ્મિય, સુહાસુહો કમ્મપરિણામો ॥
અક્યકો પરિમુમહ્, સક્ય નાસિજ્ઞ કસ્સ કિર કમ્મ ।
સક્યમણુમુઅમાણો, કોસ જણો વુમ્મણો હોઈ ॥૧૨૨

અર્થ—અર્થ કોલ (લવો) પૂર કરે કરેલાં કર્મનાં જ
ફળ કોલે છે અર્થપિત્ત અને કુલેમાં (કુલ-કુલમાં)
બીજે તે નિમિત્ત માત્ર જ કોલ છે (અર્થ પિત્ત તેજ
કમ વિષય વિના બીજે કર્મ પાડુ પેદા કરો કહેવો નથી. (૧૨)

પણના માતાં પિતાથી કમના અર્થોને પદ્ય જેવે
સી નામ્યા છે એવા અમુકને કામથી આવતો પદ્ય કામ,
પદ્ય અન્ય સર્વાર્થ કરેલાં કુલકુલ કર્મના પરિણામ કમમાં
આવે તેને કથા પદ્ય ન કામ. (૧૨૧)

પિતે ન કરેલાં કમ કોલ કોલે? અર્થ ન કોલે
અને વિષય કોલે પિતે કરેલાં કર્મ કોલ નામ્યા પદ્ય છે ?

અર્થત કૈાનના નામ પામતા નથી, તે પછી પોતાના કર્તા કર્મને ભોગવતો પ્રાણી શા માટે દુઃખી મનવાળો થાય, દુઃખીન શા માટે કરે ? અર્થત સમતાથી ભોગવતા છૂટી જાય છે અને દુઃખીનથી નવા જાય છે એમ કર્મનું સ્વરૂપ સમજીને એ સમતા કેળવવા ઉગ્રમ કરવો. (૧૨૨)

હરે ॥ જામતાપ પોષ્યુ રાગ કરે છે

પોસેદ્ સુદે માથે, અસુહાદ્ સ્વત્રેદ્ નરિય સદેહો ।
ઉદ્દેદ્ નરયતિરિયગદ્, પોસહાવિહિઅપ્પમત્તો ગા ॥૧૨૩

અર્થ — (ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે સમતા રૂપ) પોષ્ય કરવાથી અપ્રમત્ત અપ્રમાદી એવો એવ શુભ ભાવનું-પોતાના ગાનાદિ સુખોનું પાવવું કરે છે અશુભને (શિક્ષાદિને) દાખ કરે છે અને નરક-નિર્વાયનો દુઃખ નિનો છેદ કરે છે તથા ઉપજતો નથી એમ સંદેહ નથી (૧૨૩)

હોઃ ॥૧ થી વિધિના આજ્ઞાથી પુણ્ય થતું છે તે રીતે છે.

પદ્માણ વિહિજોગો, વિહિપક્ષારાહગા સયા ધમ્મા ।
વિહિવટ્ટમાણા ધમ્મા, વિહિપક્ષ્વઅટ્ટમગા ધમ્મા ॥૧૨૪

અર્થ — વિધિનો એમ પ્રકાર થતું પુરુષોને થાય છે વિધિ ન જણી શકે તો પણ તેનો પણ કરનારા પુરુષો પણ સદા થતું છે પણ ન કરી શકે તો પણ તેમ દુઃસ્વભાવ વિધિ પ્રત્યેનું બદુખાનું છે તે પણ થતું છે અને બદુખાનું પણ ન દેખ તથાપિ જે વિધિના પદ્મની નિદા વગેરે કરી તને વચોવત્ત નથી-દુષિત કરના નથી તે પણ થતું છે (અર્થત

અધિપિનો પદ્મ છુટે ત્યારથી લખના વિહાર થાય છે) ૧૨૪

હવે મને અનુચિત રૂઝ અનુચી કવચ ધાર કરે છે.

સવેગમણો સયોદ્ધ-સચ્ચરિં જો પહેદ મઠ્ઠજિલો ।

સિરિજયસેહરઠાણ, સો લહદ નસિય સદેહો ॥૧૨૫॥

અર્થ—જેનું મન સવેગથી રચાયેલું છે તેવો જે મધ્ય
લખ્યા ‘સચ્ચરિં’ પ્રકારણને મળે છે નિઃશંક તે કીર્ત્ત-
સેખર (અર્થાં અપ્રમલ્યમીનો કાપેલું અર્થ છે તે ધોલક રૂપી)
સ્થાપને થયે છે અર્થાં ‘સચ્ચેખર’ શબ્દથી કાપેલો પેલો
સુરુતું નામ સુચન્નું છે (જેમ પૂર્વે પણ કલ્યાણજેનું
મંદલ છે) (૧૨૫)

મનન્તલઘ્વિનિધાનાય શ્રીગૌતમસ્વામિને નમઃ ॥

અથ ઇન્દ્રિયપરાજય શતક

(મૃગ અને બાવાર્થપુત્ર)

સુધિય સૂરો સો ચેવ, પઢિઓ ત પસસિમો નિચ ।
ઈદિયચોરેહિં સયા, ન લુટિઅ જસ્સ ચરણધન ॥૧॥

અર્થ—તે જ શાશ્વ શૂસ્તીર છે તે જ ખરો પતિ
છે અને તની જ અમે નિત્ય પ્રયાસ કરીએ છીએ, કે તેનું
અન્નિ રૂપી ધન ઇન્દ્રિયો રૂપી ચીજોને લૂંટુ નથી, અથ
મુશ્કિલ છે (૧)

ઈદિયચવલતુરગ, દુગ્ગાહમગ્ગાણુધાવિરે નિચ ।
માવિઅમવસ્સરુગો રુમહ જિણવયણરસ્સીહિં ॥૨॥

અર્થ—ઈન્દ્રિયો રૂપી અપજ પાડીએ નિત્ય દુર્મતિના
માર્ગે જે જાણ છે તને પ્રચ્છાનું સ્વરૂપ જે વિચાર્યું છે
એવા દુઃખ અને શ્વેતના વચનરૂપી લગ્નમેળી થઈ છે અર્થનું
નિરુદ્ધ ઇન્દ્રિયો અનેક પદ્ય કથાઓ દ્વારા સમજાવ્યા અતીત
રૂપી કરે છે એમ સમગ્ર જિનવચનના ભાગે તેને વિષયો
આથી આ રૂપી દિગ્ગત છે (૨)

ઈદિયધુત્તાણમહો, તિલતુસમિત્તાપિ દેસુ મા પસર ।
જહ દિદ્ધો સો નીઓ, જરથ ત્વણા ધરિસકોદિસમો ॥

અર્થ—જરે જે છપાઈ ઈન્દ્રિયો રૂપી પુત્રાશ્રમેને તે
 તત્તમાત્ર—તુલ્યમાત્ર પણ સ્થાન આપીશ નહિ, (વિશ્વાસ રાખીશ
 નહિ,) તે સ્થાન આપું (વિશ્વાસ રાખી) તેા હમજવુ કે
 ન્યાં એક કણ કરોડપર્યો નેટલો છે (હજમાત્રનું ૬ ૫ ૫૫
 ન્યાં કાંડપર્યોના દુખ નેટલું વીન છે) ત્યાં (નરક-નિવેશ
 વગરે દુઃખવિમા) તુલ્ય કરોડથી ગણે અર્થાત્ ઈન્દ્રિયો
 દુઃખવિમા જ એથી ગણે. (૩)

મસિદ્દિપિ શરણ, કટ્ટુ વ મુણેહિ કીરદ્દ અસર ।
 તો પમ્મરપીહિ દહં, જહ્યસ્સ હદિયમયંમિ ॥૪॥

અર્થ—તુલ્ય નામના (હાથમાં લેપત થતા) કીરદો
 જેમ હાથમાંને અગ્નિથી ઝેવરીને અસાર પેાષુ (નાશનું) બી
 રે છે તેમ ઈન્દ્રિયોને વશ ગણેલા છપેલા ચારિત્રને ઈન્દ્રિયો
 અસાર (નિષૂળ) કરે છે માટે પમાર્થો છપાએ ઈન્દ્રિયોને
 છાપવાના નખવ ઉચ્ચ કરવો અત્યમાત્ર પણ ઈન્દ્રિયોને વશ ન
 થવું (૪)

જહ કાગિણીદ્દ હેઉ, કોઈં રયણાળ હારપ્પ કોઈ ।
 તહ્ સુછ્છવિસયગિચ્છા, જીવા હારસિ સિચ્છિસુહ ॥૫॥

અર્થ—જમ કોઈ મૂળ એક કાગિણી (કપિયાનો
 ૮ ના કામ-સખ દોકડા) માટે કશુંક રત્નો કાઢી બાવ તેમ
 અતિતુલ્ય એવું (ઈન્દ્રિયોના) વિવચના આસક્ત ગણેલા છપે
 યોદ્ધના અનત-અણત સુખને કાઢી બાવ ॥ (૫)

તિલમિત્ર વિસયસુદ, દુહ ચ ગિરિરાયસિંગતુગયર ।
મવકોદીર્ઘિ ન નિદ્રુહ, જ જાણસુ ત કરિજ્ઞાસુ ॥૬॥

અર્થ—ઈન્દ્રિયોના વિષયનું મુખ તે બેઠા તથા માત્ર
છે અને બાકીના દુષ્ણ મેફવર્તનના શિખર નોટકું બિમ્બ
છે (અર્થાત્ તથામાત્ર વિષયમુખ ભોગવવાના પદ્ધતિએ દુષ્ણને
લખ ભોગવ ૧૫૮૦ મોટા દુષ્ણર ભોગવવાનો છે) કે જે
કોયે બેઠા મુખી ભોગવવા છતાં પૂરે તેમ નથી (એમ કાલ
કાનિને (વિચાર કરીને) ? વને સાકુ દેખાય તે કર ।
અર્થાત્ ? જુલિમાનુ જ્ઞાતમા ! વિચાર કરીને વિષયોમાં
પ્રાપ્તિ ન થાય । (૬)

મુંજતા મહુરા ત્રિવાગધિરસા, કિંપાગતુછા ફમે,
કચ્છુરુદુમળ ય વુયસ્વજળયા, દાર્થિતિ વુર્ધિ સુદે ।
મગ્નન્દ મયતિન્દિઅવ્વ સયય મિચ્છાભિસધિપ્પયા,
મુતા દિતિકુજમ્મજાણિગદ્ધણ મોગા મહાવેરિણા ॥૭॥

અર્થ —કિંપાગતુ દુગ્ધની એમ ભોગવવા પ્રધુ અને
પરિવર્તિ દુષ્ણની એવ વિષયો-ભોગ્ય, કિંપાગતુ (કવચ)'
ન મની વન પત્ર ?મ ખત્રુજ પિદા કરે તેમ વિષયમુખનું
પત્રીરુદુષ્ણ પિદા ન ન દોષાગતુ લખને આ વિષય એમ
વરણી અને મુખ યથે નથી જુલિ (જમ) પદા ક ઉ વળી
મોટા, ને મુજગ કવચ મૂલના શિલોધી નીને બાકી
મિધ્ય પદ્ધિ (૪૪૮૮ ની) દેખે, તેમ ભોગ્ય ભોગ્ય

ખોલેલાં જા મોરવવાથી મોરવતુમ્મણનું દુઃખ મટશે એવે
જોડે અચલ આપે છે અને (જે રીતે કાચાવાથી કોરવજા
છાવને) મોરવ્યા પછી મદ્ય વેરી એવા તે વિપવસોમે કુટ
ચેનિજોમા જ મ લેવારૂપ સશ્ચર અટવીમાં રખાવે છે (૭)

સક્ષો અગ્ની નિવારેઠ, વારિણા જલમો વિદુ ।
સઘ્વોદદિજલેણાવિ, કામમ્મી શુભિવારમો ॥૮॥

અર્થ—અતિ અલ્પકમમાન સત્કમતા પણ અગ્નિને
પાણીથી જુગની શકાય છે પણ કામરૂપી અગ્નિ તે સર્વ
શુભોના પાણીથી પણ જુગની શકતા નથી (૮)

વિસમિવમુહમિ મહુરા, પરિણામનિકામદારુણા
વિસયા ।

કાલમર્ણાંત મુક્તા, અજ્ઞ વિ મુક્તુ નર્કિં જુક્તા ॥૯॥

અર્થ—વિપની પેઠે મારજમા મહુર અને અસ્તિકૃષ્ટ
અજ્ઞ ત ભવજર અજ વિપમે અતલક્રમ જુધી સોજાયા તે
કલુ પણ કુ તે છેલવા ચેઅ નથી ? અર્થાત મોક્ષ ત્યજ
કરવા ચેઅ છે (૯)

વિસયરસાસવમપ્તો, જુક્તાજુક્ત ન યાળર્હ જીવો ।

શૂરહ કલુણ પછલા, પપ્તો નરયં મહાધોરં ॥૧૦॥

અર્થ—વિપન મરુત મહિષાથી મરોન્મત (જેમાન)
ચેલેલો છુપ જુક્ત—અજુક્ત (ઉચિત—અનુચિત) કાઈપણ અઘ્ની
શકતા નથી, તેથી અનેક નાકર્ષો—અપે કરીને તે ન્યાર

મહાધેર નરકમાં જાય છે ત્યારે પાછગમી ત્યાં તે જાત
મુખ્યને મૂર છે (૧)

અહ નિંદ્રાદુષ્ટપ્પણો, કીડો કઢુઅપિ મદ્રાપ મહુર ।
તદ્ સિદ્ધિસુહપરુક્ત્વા, સસારવુહ સુહ યિતિ ॥૧૧॥

અર્થ — જમ લીમજના વૃક્ષ ના ઉપર થયેલો કીડો
જેવા લીમજને પણ મધુર ને તે નમ મેલગુજથી
(આત્માના નિરૂપાધિક મુખ્યા) પગલ જે છે વિમુખ
(જ્ઞાન) છતાં સસારના દુખને પણ મુખ્યત્વે માને છે (૧૧)

મધિરાણ ચચલાણ ચ, ર્વણમિત્તસુહકરાણ પાવાણ ।
દુગાહનિયમણાણ, ધિરમસુ પમાણ મોગાણ ॥૧૨॥

અર્થ — હે શુભ ! અધિર—નાશવત, અલ્પ સમુમાત્ર
મુખ કરનારા પરીવૃત્તિ દુઃખિના કાલવૃત્તિ જેવા આ પાપી
વિવશભોગીથી તું જાણી જાણી અર્થાત્ ત્યાગ કર (૧૨)

પતાય કામમોગા, સુરેસુ અસુરેસુ તહય મણુરસુ ।
નય જીવ ! તુજાતિત્તી, જલણસ્સ વ કટ્ટનિયરણ ॥

અર્થ — વળી હે શુભ ! દેવલોકમાં (સ્વર્ગમાં) હવે
જેલોકમાં (જનાલોકમાં) તેમજ મનુષ્યલોકમાં (મુખ્યલોકમાં)
જાનને જનતાવાર વિવશભોગી ગ્રાસ થતા છતાં જેમ લોકમાંથી
અતિ તૂટ ન થાય, તેમ તને મનુષ્ય પણ તૂટિ ન અર્થ
અર્થાત્ ભોગે મતિ તેટલા ભોગવવા છતાં તૂટિ થતને બાંહે
લક્ષણ વધે છે (૧૩)

અહા ય કિંપાગફલા મળોરમા, રસેણ વસ્રેણ

ય મુજમાણા ।

તે સુદૃષ્ટ જીવિય પદ્મમાણા, ય ઉવમા કામગુણા

વિધાગે ॥૧૪॥

અર્થ—જગી હે હવ ! લેખ સ્વાસ્થ્યે અને રમથો
મનને આકર્ષક લેખ કિંપાગ્નિ (ગેરી) કોણે ખાધા જમી
અથવા તે ઉદરમાં જાય (પચિત્વમે) ત્યારે મળુને તથા કરે છે
તેમ પદ્મ ઇન્દ્રિયોના કોણે રસથી—આકર્ષિતપૂરક ભોગ્યા
જમી તેનાથી બધાનેજ કમ અથવા પાકે—ઉદરમાં આવે, ત્યારે
અનેકનેક ભવે સુખો હવને મારે છે જ મ મ વુ કસવ છે (૧૪)

સઠવે વિલવિય ગીય સઠવે નહં વિદધણા ।

સઠવે આમરણા મારા, સઠવે કામા વુદાવહા ॥૧૫॥

અર્થ—હે હવ ! (સ સાવમાં) મર્વે પ્રકરણુ ધુગીત લે
વસ્તુતઃ (વિદ્યાપ કરવા અસમર છે સર્વે પ્રકાર નુ નુત્ય—ન્યાયો લે
વિદ્યામત્કર છે સર્વ અભયો (વરેણ) તં વસ્તુતઃ આકર્ષ
કે અને સમગ્ર વિવેકે કાગે તે નિઃશયથી દુઃખત
રેના : ૭ (૧૫)

દેવિંદ્રચક્રવર્તિ-ત્તણાઈ રજ્યાઈ ઠત્તમા મોગા ।

પત્તા અણતસુપ્તો, ન ય હ તિર્તિંગમો સેર્હિ ॥૧૬॥

અર્થ—દેવપદ્મ, ઇન્દ્રપદ્મ, ચક્રવર્તીપદ્મ અને ઠત્તમા

વજેરેના ઉત્તમ શોભે, જો બધું અનતીવાદ મળ્યું તોપણ
તેનાથી દુઃશયમાત્ર જનું સતોષ ન પાડે (૧૬)

સસારચક્ષુલાલે, સઘ્ને વિ અ પુગ્ગલા મપ વહુસો ।
આહરિયાય પરિણા-મિઆય નય તેસુ સિત્તો ડહ ॥

અર્થ—સ સાદરૂપી લક્ષ્યાલમાં (જામણમાં) સર્વ
પુદ્ગલોને મે ધર્મીવાળ (ઓદારગિર, વહિય વજેરે સાતવ વર્તણૂકો
રૂપે) જાણુ કર્યા અને પરિણામો (ઓદારીક શરીરશક્તિ
રૂપ શોભા) તોપણ દુઃતાન વિના તૃપ્તિ ન પાડે (૧૭)

ઠવલેલો હોઈ મોગેસુ અમોગી નોવલિપ્પઈ ।
મોગી મમઈ સસારે, અમોગી વિપ્પમુચ્છઈ ॥૧૮॥

અર્થ—શોગી લવને વિવધભોગ સેવવાથી ઉપલેષ
(કર્મનો ભય) થાય છે અને અપોગી લવને કર્મનો લેપ
જોય નથી, (માટે જ) મોગી પુરુષો સસારમાં પાંજરામાં ફરે
છે અને અપોગી પુરુષો કર્મોથી છૂટે છે એમ પદ્યે (૧૮)

અહો સુહો ય દો છૂઢા, ગોલયા મહિયામયા ।
દો વિ આઘડિઆ કૂઢે, જો અહો સો ચિલગ્ગઈ ॥૧૯॥
એવ લગ્ગતિ દુમ્મેહા, જે નરા કામલાલસા ।
વિરત્તા ડ ન લગ્ગતિ, અહા સુકે અ ગોલપ ॥૨૦॥

અર્થ—એમ લીલો અને સુહો બેવા માટેના જે
મોગ્ય રૂઢા અને તે લીલે અપદ્યુષ્ટ તેમા જે લીલો મિત્ર

ચેતો એવો હવે તે શીતની કાથે થાંટ્યો અને બીને
શીંત કાથે આજાર્થ નીચે પડ્યો (૧૬)

એ પ્રમાણે કુણુ દિવાળી ને મનુષ્યો વિષયોની કાલકા-
ચાગ્ય હેલ છે તે (લીલા બેજની પેઠે વિષયોમાં અને સી-
પુત્ર-ચરિત્ર જિહ્વામાં) લપટાઈ જાય છે પરંતુ (જેમ સુત્ર બેજો
શીતમાં લાયતો નથી તેમ) વિશદ મનુષ્યો (વિષયોમાં કે શી-
પરિવારિમાં) લપટાયા નથી (૨)

સળકટ્ટેહિ ષ અગ્ની, લવણસમુદો નર્હસહસ્તેર્હિ ।
ન હમો જીવો સક્કો, તિપ્પેઠ કામમોગેર્હિ ॥૨૧॥

અર્થ—જલ્દા વાસ અને લાકડાંની અગ્નિને અને હલકો
નળીએવડે પથ્થુ લવણમયુક્તને તૃપ્ત કરતો નથી તેમ હવેને પથ્થુ
મળુ કામલેશ્વર વિષયોવડે તૃપ્ત બી થકતો નથી (૨૧)

મુત્તૂળ વિ મોગસુહ, સુરનરક્ષયરેસુ પુણ પમાણ ।
પિખ્વહ નરપ્સુ મેરથ કલ્લકલતઠતથપાણાહ ॥૨૨॥

અર્થ—પ્રમાણથી આસક્ત થઈ ને દેવકક્ષમાં મનુષ્ય-
પક્ષમાં, અને વિગ્રહ પક્ષમાં અનેક પ્રકારે લેખમુખને લેખનીને
તંબા પરિવ્રામે ન કમા મહાભયકર ઉદ્ભવના સીસાના અને
ગ્રાણના રસનુ પાન કે નું પડે છે (૨૨)

કો લાભેણ ન નિહઓ, કસ્સ ન રમણીર્હિ
મૌલિમં દિઝય ।
કો મધ્વુણા ન ગહિઓ કો ગિઓ નેથ વિસપર્હિ ॥

અર્થ — જગતમાં લોકાવઠે કોણ નથી હણ્યો ? શ્રી
જેએ કોણ દુઃખ નથી લોળ્યું ? (અર્થાત્ શ્રીજીની કોણ
મન નથી લલચાવ્યું ?) મૃત્યુએ કોને પકડ્યો નથી ? અને
વિષયોમાં કોણ આસક્ત નથી થયો ? (અર્થાત્ સર્વ લોકોને
લોકો હરણ છે શ્રીજીએ લોળ્યા છે મૃત્યુએ બધા ક્યાં
છે અને વિષયોએ વશ ક્યાં છે માટે જે સર્વથી વિરામ
પામવું એજ દિવસ છે) (૨૩)

સ્વર્ણમિત્તસુખત્વા વદુકાલદુઃસ્વા,
પગામદુઃસ્વા અનિકામસુખત્વા ।
સસારમોક્ષસ્ત વિપક્ષસ્વમૂળા,
સ્વાણી ઇષણરથાણ ડ કામભોગા ॥૨૪॥

અર્થ — સુખમાત્ર મુખ આપનાર અને જહાજના મુખી
દુઃખ આપનારા, વળી પ્રવિણ રૂપે ભ્રમ્યતા દુઃખ આપનારા અને
જેમાં નિષ્કામ જેટલે સતોત્રસુખનો અભાવ છે એવા તથા
સુખની મુક્તિ જવામાં થતું સરખા જેટલે સસારમાં જગત
નારા એવા દમસ્કેજો (વિષયો) તે જાણનાર અનેક અનર્થોની
મોટી બાલુ એવા છે (૨૪)

સઘ્યગહાણ પમથો, મહાગહો સઘ્યદોસપાયહી ।
કામમાહો કુરપ્પા, જેણ ડમિમૂઝ જગ સઘ્ય ॥૨૫॥

અર્થ — સર્વ દુઃખ પ્રકોપનું મૂળ કારણ, સર્વ દોષોને પ્રગટ
કરનાર મહાશક્તિ સરખો કામદુષ્ટી શક એવો અતિદુઃખ છે કે જેણે

સવ જન્મવને પરાભવ પમાડ્યુ છે અર્થાત્ દુહ કામરૂપી બદ
જન્મવના સર્વ લાખેને ન નાશ ॥ (૨૫)

જહ કચ્છુહો કચ્છુ કહ્મમાણા વુહ મુળહ સુક્ષ્મ ।
મોહાટરા મણુસ્તા, તહ કામવુહ સુહ ધિતિ ॥૨૬॥

અર્થ —જમ ખલુજવતો મનુષ્ય ખલુજને મલકે
દુખને સુખ માને છે તેમ મોહરૂપી કામની ખલુજનો બ્યાદુન
કેવેલા મનુષ્યે (જોત જોતવના) કામરૂપી દુખને સ્વ સુખ
માને ॥ (૨૬)

સહં કામા વિસ કામા કામા આસીવિસોવમા ।
કામે પસ્યેમાણા, અકામા જતિ દુગ્ગહ ॥૨૭॥

અર્થ —કામજોયો શબ્દ સમાન છે કામજોયો વિ
સમાન છે અને કામજોયો સપની શબ્દ એર સમાન છે એ
કામજોયેને ઈચ્છતા હોય તે કામજોયને કોમખ્યા વિના જ
ઈચ્છા માત્રથી પણ દુર્નિવાશી થાય છે (૨૭)

વિસપ્ અવદ્વક્ષતા, પઢતિ સંસારસાયરે ધોરે ।
વિસપ્સુ નિરાવિક્ષ્તા તરતિ સસારકતારે ॥૨૮॥

અર્થ —વિષયોની અપેક્ષા-ઈચ્છા રાખતા હોયે જવ એ
સસાર સમુદ્રમા પડે છે, અને વિષયોમાં નિરપેક્ષ (ઈચ્છા
વિનાશ) હોય કામરૂપી અગ્નિનો પાર પડે છે (૨૮)

છહિમા અવદ્વક્ષતા, નિરાવદ્વક્ષા ગયા અવિગ્ધેણ ।
તમ્હા પવપણસારે, નિરાવદ્વક્ષેણ હોમર્જ ॥૨૯॥

અર્થ—વિવચોની અપેક્ષા રાજતા હવે (તેને ત્યાજ કરવા છતાં પણ) ઠગ્યાયા છે અને વિવચોની અપેક્ષા નહિ રાજતા હવે નિવિપ્તપણે પરમપદને અર્થાત્ મોક્ષને પામ્યા છે તે દર્શવૃદ્ધી સમજ સિદ્ધાવના સારમૂલ નિરપેક્ષ વૃત્તિવાળા—અન્યથા સી થવું (૨૬)

સેતયાવિક્ષ્વો નિષઠઠ, નિરવિક્ષ્વો તરઠ

વુત્તરમવોહ ।

વીદીવસમાગય માઝઝજુઝલેણ દિઢ્ઢતો ॥૩૦॥

અર્થ—વિવચની ઇચ્છાવાળો હવ સવજનમણુમા પડે છે અને વિવચની ઇચ્છાસંકિત થયેલો હવ દુસ્તર જોવા પડુ સવજનમુદને તરી બાધ છે આ વિવચમા રત્નાદેવીના દ્વીપમાં બેસેલા જિનસંહિત તથા (તપાલ જો જો બાઈજોનું દેહત બંધવું (૩)

દેહાન્તનો સાર જો ॥ ૩—અપાનગરીમા જિનપલ અને જિનરંધિત નામે જો વલિક પુત્રે હતો તેજો અગિયાર વખત સમુદ્રમાર્ગે આપાર કરી લજજુટ થન મેગવવા છતાં બારમી વખત વહાણ લઈ આપારાર્થે પ દેશ જવા નીકળ્યા દેવમે જે વહાણ સ્થામું અને જાગિવાના બાલજનથી જન્ને મુશીબન રત્નાદીપે પડે. આ ત્યાં જોકે દેવી વાવજોઈ તેમા આપન કરવા લાગ્યા, તે વખતે તે દ્વીપમા રહેનારી રત્નાદેવી ત્યાં આવી પહોંચી, તેજે જન્નેને કમું મારી સાથે વિવચમુખ બોતવે નહિ તો તમને મારી નાખીશ. બપથી જન્ને કમૂત થવા અને તેવે દેરી શક્તિથી શુભ પ્રાપ્તશે તેજોના શરીરમાં

સક્રમાથી જન્મે સાથે જોગમુખ જોગવજા મારણુ તે વખતે
 ઈન્દ્રની બાણથી રત્નાદેવીને કાર્ત્ત્ત્વસ્ય જે ત્યાથી જન્મ્ય જન્મ
 મરુ, ત્યારે જાને સમજાવ્યું કે-તું જાણું ત્યાંસુધી તમારે જા
 કીખી દક્ષિણ દિશાના વનમાં જવું નહિ, બાણી તથા દિશાઓમાં
 જવાની છુટ છે તેના બધા પછી જન્મેને વિચાર કર્યો કે
 દક્ષિણમાં જવાનો નિરેષ કરવાનું કારણ કાણુ જોઈએ,
 જોઈએ નિરેષ છતાં બધા અને ત્યાં જાનેક મનુષ્યોનાં કાક
 પિત્રો ઉપનાવ જોઈ મનુષ્યને શુભીએ ચલાવેલો જોઈ તેઓ
 ગજરાવા, શુભી ઉપર જોઈને પૂછવાથી જણાવું કે જા દેવી
 સમુદ્રમાં દેસાસેકા મનુષ્યો સાથે જોગ જોગથી જાને મનુષ્ય
 મળ્યા જ જોઈને જા રીતે મારી નાખે છે તેઓને ખબર પેટાતું
 જાવિ મરણુ જોઈ કાક કર્યો જાને જાવવાનો ઉચ્ચ પૂછ્યા શુભી
 ઉપનાવ મનુષ્યે કહ્યું કે પશ્ચિમ દિશાના વનમાં ચેલક વધ છે તે
 તમેને સલામ કરી તેઓ ત્યાં બધા, વધ પ્રગટ કર્યો ત્યારે
 તમેજો સલામ કરવા વિનવિ કરી વધે જણાવ્યું કે તે જવરી
 મહાકુલા છે તમે મેં વિદ્યુલેલા ઘેલ ઉપર બેસે તે જવરી
 તમને બધી રીતે લલચાવશે, તમે તેનાં વચનોથી ચક્રિત થશે
 તા હું સમુદ્રમાં દેહી ઉર્ધ્વ જાનેજો કબુલ કરવાથી વધે
 પેટાતું કેપ જાવથી જન્મેને પીક ઉપર વિશાક્રવા, સમુદ્રમાં
 જતાં જવરી રત્નાદેવી ત્યાથી જન્મેને નાસી છુટેલા બધી
 રોષતી રોષતી પાછળ જાથી વધા કાવ-કાવ કાલાચક્ર
 કા તમેને કવચ વા કાઢી, અને જાજાને નિશ્ચયાર મૂકી
 ન જાને હું તમથી ઘસી છું વચેરે કહી તેઓને લલ-
 ચાવજા અનેક પ્રયત્નો કર્યા, જોઈ વિનવણિવનું મન ચક્રિત
 થયું જાવ કરેલા વધે જાનથી તે જવરુ, જાને તેને સમુદ્રમાં

ફેરી હોયો. જિનપાલ કે જે જરાપણુ ચાહામમાન ન થયો,
તેને સમુદ્ર પાર ઉતારી દોષો જેથી તે પોતાના નગર માં પા-
નત્રેરી નર્મ કુટુંબને મળી શક્યો. જ્ઞાનો ઉપનય જે છે કે
સીએના કાવ-કાવમા ફેરેલા પ્રાણીઓ જિનરક્ષિતની જેમ
સસાર સમુદ્રમા ફૂંચે છે અને જેઓ તેમા ફસાવા નથી તે
જિનપાલની પેઠે મોક્ષપુરોમા નિર્વિદ્યે પહોંચી આવે છે

જ અદ્વિતિસ્ત્વ દુષ્ત્વ, જ ચ સુદ્ધ ઠત્તમ તિલોયન્મિ ।
ત જાણસુ વિસયાણ, વુદ્ધિસ્ત્રયહેઠમ સન્ન ॥૩૧॥

અર્થ — કે આત્મા ! આ ત્રણે જગતમા હવેને જે
અતિવીરુદ્ધ (આકર્ષ) કુ જો પ્રાપ્ત થાય છે તે વિષયભોગની
વૃદ્ધિથી અને જે અતિ મુંઠર મુજો પ્રાપ્ત થાય છે તે સર્વ
વિષયોની મૃદ્ધિના ક્ષયથી થાય છે જેમ અમલ (૩૧)

હૃદિયવિસયપસન્તા, પઢાતિ સસારસાયરે જીવા ।
પક્ષિસ્ત્વ વ્ય છિન્નપત્તા, સુસીલગુણપેદ્ધુણવિદ્ધુણા ॥૩૨॥

અર્થ — ઇન્દ્રિયોના વિષયમા આસક્ત થયેલા હવે
પોતાની નદ કમેલી શીમળાગુણ ફૂંચી પામ જિન, ઉદયેલી
ખંખવાળા પખીની માફક સસારફૂંચી સમુદ્રમાં પડે છે માટે
ઇન્દ્રિયોના વિષયમાં આસક્ત ન થવું જોઈ દિવકર છે (૩૨)

ન લદ્દહ જ (જિ) હા લિહસો, મુહક્ષિઅ અટ્ઠિઅં
જહા સુણઓ ।

સોસહ તાલુઅરસિઅ, વિલિહતો મક્ષપ સુક્ષ્વ ॥૩૩॥

મહિલાળ કાયસેવી, ન લહઈ કિંચિવિ

સુહ તહા પુરિસો ।

સો મદ્દપ વરાઓ, સયકાયપરિસ્સમ સુક્સ ॥૩૩

અર્થ—તેમ કુતરે મુખમાં પકડેલા કાકડને હાથથી
આરતે કર્મ મેળવી શક્યા નથી માત્ર બધુ ઘેરે છે બને
કાકડુ થમાકથી નીકળેલા પાવાના તાળવાના લેદીને કહ્યો
મુખ માને છે (૩૩)

તેમ સ્ત્રીઓના શરીરના એક એક અંગથી પુરુષ જ્ય
તેનાથી કર્મવત્ મુખ નથી પામતો, (માત્ર કામના આકર્ષી કરી
ચકેલો) તો તે પાવાની કાવાના પરિભ્રમને જ મુખરૂપ
માને છે (૩૪)

સુદુવિ મગ્ગિજતો, કરપવિ કયલીઈ નરિય જહ સારો
ઈટિયવિસપ્સુ તહા, નરિય સુહ સુદુ વિ ગવિટ્ટ ॥૩૫॥

અર્થ—જમ કરી રીતે યોગ્યતા છતાં પણ કેવળ
(કેવળ માત્ર) કરપ પણ સાર રહેતો નથી, તેમ મંદિરોના
વિષયોના પણ નથી રીતે વપાઈ (વિચાર કર્યા) લેતા પણ
મુખ રહેતું નથી (૩૫)

સિંગારતરંગાપ, વિલાસવેલાઈ જુલ્લણજલાપ ।

કે કે જયમિ પુરિસા, મારીનિર્દય ન શુદ્ધતિ ॥૩૬॥

અર્થ—જુ આકર્ષી એમાં વરવે (કહેવો) કે નિશ્ચય

રૂપી જેમાં જાણીનું પૂર છે, અને જુવાનીરૂપી જેમાં જળ છે
 તે નારીરૂપી નદીમાં જમતના કાણુ કાણુ પુરુષો નથી દૂનવા ?
 અર્થાત્ સર્વ દુષ્ટે : (૩૬)

સોઝસરી દુરિઝદરી, કચ્છકુદી મહિલિઆ
 કિલેસકરી ।

વહરવિરોયણઅરણી દુવરણગવણી સુલસપડિવલસા ॥

અર્થ—જમતમાં શ્રી અશુભન ઝ વારૂ પછીની નદી
 છે જાપને રહેવાની સુધા છે કપાની મુ પછી છે કહેવાની—સ વાપની
 કસાદરી છે વે રૂપી નિજને ઉ પછ કસવામાં જાણીના કાઠ
 સરખી છે દુ જેની જાણ છે અને મુખના વાજ કરનારી છે (૩૭)

અમુણિઅમણપરિકમ્મો, સમ્મ કો નામ નાસિઠ
 તરફ ।

વમ્મહસરપસરોહે દિટ્ઠિચ્છોહે મયચ્છીર્ણ ॥૩૮॥

અર્થ—જલે મનનું પરિકમ (મનને વશ કરવાની
 કળા) જાણુ નથી જાવા કળે પુરુષ શાંતના નેત્રોના કલકે
 રૂપ ॥ જાણના માટે મદ્દ કલા પછી (નારીના વક્રનેત્ર કદા
 કોના માટે મચેછને) નાસવામાં સમર્થ મર્થ થકે ? અર્થાત્
 શ્રીના કલકે ચેતિએ ને પજ્ઞ અગિત કરી નાખે છે (૩૮)

પરિહરસુ તમો તાસિં, દિટ્ઠિં દિટ્ઠિવિસસસ ય
 અહિસ્સ ।

જરમણિનયણયાણા, ચરિત્તરાણે ત્રિણાસત્તિ ॥૩૯॥

અર્થ — માટે કે મુગ ! હરિનિષ સર્જની હરિ યરીર
ઉપર પડતા જ લેમ હોર બહે તેમ ? હરિ-કલ્યાણ પડતાં જ કમનું
હોર બહે તે નિવસરખી સ્ત્રીઓની હરિનો ત્યાગ કર. હર ભ
કરણ કે જાન્ય નમનદ્રખી બાણે. લગન્ય ચારિત્ર્યથી જાન
પ્રાણોનો વિનાશ કરે છે (૩૬)

સિદ્ધસજલહિપાર-ગમ્ભો વિ વિર્ઞિદિમ્ભો વિ સૂરો વિ ।
દદધિત્તો વિ છલિષ્ઠહ, સુવદ્ધપિસર્ધહિ સુદ્ધાર્હિ ॥૪૦॥

અર્થ — સિદ્ધાન્ત (શાસ્ત્રો) હપ્તે સમુદ્ધને જર પામેલો
(સમુદ્ધ જેટલું શાસ્ત્ર કહેલો), વિતેન્દ્રિય (ઈન્દ્રિયોનો નિભેલો),
સુસ્તીર (જાન્ય યોદ્ધાઓનો પરાજય કરનારો) અને દદ (મજ
બુદ્ધ) મનવાળો પુરુષ પદ્મ-નીલ જોડી સુવત્તીરથી પિત્તભિન્નથી
કલ્પ્ય જાય છે (૪)

મળયનવળીપવિલમ્ભો, અહ જાયદ્ધ જલ્લણસ્તં—
નિહાણંમિ ।

તહ રમણિસનિહાણે, વિદ્ધવદ્ધ મળો મુળીણંપિ ॥

અર્થ — લેમ અગ્નિની પાસે રહેલું મીઠું કે માખણ
પીત્તથી વ્યય છે તેમ જાની પાસે રહેવાથી મુનિનું પદ્મ મન
ચલિત જાય છે અર્થાત વિદ્યારણુ આવે છે (૪૧)

નીઝગમાર્હિ સુપયો હ્રાર્હિ ડધિરથમપરગર્હિ ।
મહિલાર્હિ નિમગ્નાર્હિ ય ગિરિધરઘુરુમાવિ મિલ્લતિ ॥

અર્થ—નીચી નીચી શૂનિમા બહેવાણી, પાણીથી
જાતિ ભરપૂર અને જાતિ પૂરને લીધે તોફાને બહેલી ચાલ
માર્ગે વહેતી નદી જેમ ઓટા પત્થરોને પથ્થરો લેતી નાખે છે
તેમ નીચા આવારને સેવનારી (કુલટા), ઓટા સ્તનવાળી અને
કે-માર્ગે આલનારી કોવાળી ધીમી વાલે વાલતી એવી સ્ત્રી
પરંતુ જેવા ઓટા (પેશાવાળા) પુરુષોને પથ્થરો લેતી નાખે છે
અણબમાન કરી દે છે (૪૨)

વિસયજલ મોહકલ, વિલાસવિઠ્ઠોઅજલયરાદ્વજ ।
મયમયર ઉત્તિલા, તારુણમહસ્રવ ધીરા ॥૪૩॥

અર્થ—જેમા વિષયોદ્ધી પાણી છે ઓટાની ગજ ના
|| સ્ત્રીઓની વિલાસવારી બેઠાઓપ મચ્છ-કચ્છ વગેરે જળ
ભર હોય || અને મહા દ્વેષી જેમાં મત્રમચ્છ રહે છે એવા
વાયુદ્વેષ દ્વેષી સમુદ્રનો ધીર પુરુષ જ પાર પામ્યા છે પર્વ
જિનાનો મનુષ્ય વાયુદ્વેષ (એ વિષયો) દ્વેષી સમુદ્રમાં ડૂબે જ છે (૪૩)

જહ વિ પરિચત્તસગો, તવસણુઅગો તહાવિ પરિવદ્દઈ ।
મહિલાસસર્ગીય, કોસામવણૂસિયમુણિ વ્વ ॥૪૪॥

અર્થ —સપ્તસર્ગને ત્યાગ કરનાર ત્યાગી અને તપ
દાસ જેને સરીરને પથ્થરો ગણી નાખ્યું હોય તેવો સપ્ત પથ્થરો
સ્ત્રીના સસર્ગીયો ક્રોધાવેશવાળી વિવશાળમાં વાતુમાંસ રહેવા
અપેલા સિદ્ધગુણવાળી મુનિની પેઠે તપસી અને સવમથી જાદ
વાળ છે (૪૪)

સઘ્વગંધવિમુક્કો, સીર્ફમૂઝો પસતચિત્તો અ ।
 અ પાવડ મુચિસુહ, ન ચક્કવહી વિ ત લહહ ॥૪૫॥

અર્થ—અર્થ મળી (એટલે સમયેનરૂપ અભ્યવર અને
 ધન-આન્વિરૂપ ભાગ્ય પરિબલ)થી રહિત અને વિવશ
 વિદ્યથે જેના શાન્ત થયા હોય તથા જેને સત્ય-સમતા
 પ્રગ્ન થયાથી પ્રશાન્ત મિત્રાણે કરેલો હોય તથા પશુ ભવ
 અતાપથી (વિષયેના વિરમથી) જે મુખ પામે છે તે મુખ
 (જાનકી) હવે અને એકલામ બાલકાદિ સ્ત્રીઓને એકલ-
 નથી) ચક્રવર્તી પણ જામતે નથી (૪૫)

સેલમિ પટિમમપ્પ, અહ ન તરહ માહિહા વિ-
 મોણડ ।

તહ વિસયસેલપટિમ, ન તરહ અપ્પંપિ કામથો ॥

અર્થ —જેમ સ્ત્રી મહા પટેલી માળી પેલાને તેમથી
 જહાર કરવા કમર્ષ નથી કરી, છુટી શકતી નથી, તેમ એકમર્ષ
 અથવા અમરો હવે વિવશથી સ્ત્રી મર્ષા ફેલા એવા પેલાને
 જહાર કરી શકતો નથી, અર્થાત્ કામાપ પુરુષ વિવશમંથી છુટી
 શકતા નથી (૪૬)

જ લહહ વીયરાઓ, સુખલ ત મુણહ સુ ધિય ન
 અણો ।

ન દિગતાસૂઅરઓ, જાણહ સુરલોહમ સુખલ ॥૪૭॥

અર્થ—વિવશાદિનો રાગ જેનો નાશ પામ્યો છે, તે
 છત્ર જે મુખનો અનુભવ કરે છે તને તે જ સમજી શકે છે
 બીજો સમજી શકતો નથી કારણ કે—ઉદાહરણ (વિદ્યાનો
 આધાર કરનારો) શૂંઠ રેવણીકાં દેવી મુખેને ક્ષીપણ સમજી
 શકતો નથી (૪૩)

અ અશ્વત્થિ જીવાણં, ત્રિસપ્તસુ વુદ્ધાસયેસુ પઢિવધો ।
 તનત્વદ્ ગુરુઆણ વિ, અલઘણિજ્ઞો મહામોહો ॥૪૮॥

અર્થ — દુષ્ટોને જાણવાના આશય (દ્વાર) શૂંઠ જેવા
 વિષયોમાં છત્રોને જાણ મુખી (સમજવા છત્ર) પણ પ્રતિબંધ
 (રાગ) છે તેથી સમજાય છે કે મોટા (મહાન) આત્માઓને
 પણ મહા મોહ (ની આજ્ઞા) અનુસરેલી છે (મોહને છત્રો
 દ્વારા છે) (૪૮)

જે કામધા જીવા, રમતિ ત્રિસપ્તસુ તે વિગયસકા ।
 સ્વે પુણ જિણવયણરયા, તે મીરુ તેસુ વિરમંતિ ॥૪૯॥

અર્થ — કામલોગમાં જાય છે છત્રો વિષયોમાં રમે
 છે અર્થાત્ વિષયોને સેવે છે તેઓ અવિશ્વમાં દુષ્ટ સોત્રવવા
 પામે જેવી શક્તિ (શક્તિ) વિનાના છે અને જે પુરુષો જિનેશ્વરના
 વચનના સંગી છે તેઓ સસારથી લાયક થઈ શકે તેવાથી
 વિષયોથી વિરાગ પામે ॥ અર્થાત્ વિષયોનો ત્યાગ કરે ॥ (૪૯)

અસુદ્ધમુત્તમલપવાહરુચય, વસપિસવસમજ્જ્વળોક્ષ ।
 મેયમસઘદ્ધુદ્ધકરદય, વમ્મમિસપ્પજ્ઞાદયજુવદ્ધ

અગય ॥૫૦॥

અર્થ—અદ્યુષિ, મૂત્ર, પત્તીનો અને દુર્ગંધ-વિષ્ણ
 વગેરેના પ્રચલ રૂપ, જાડી કિસડી, પિત્ત ભરણી, મનસ,
 રેશમાં, ઘેલ અને માંસથી ભરેલા ઘણા હાડકાંના કાઢિયા રૂપ,
 અને માત્ર જામડીથી હાથેયું જેવું સ્તીનું ભાગ છે અર્થાત્
 જામડીથી મહેલા અદ્યુષિની કાચળી રૂપ છે તેમાં સડુ
 હાડ નથી (૫)

મસં ફમં મુષપુરીતમીસ,
 સિંધાણસ્વેલાઙ્ગઅનિજ્ઞરત ।
 ષર્ઙ્ગ અણિષ્ય કિમિમાણ વાસ,
 વાસ નરાણ મહવાહિરાણ ॥૫૧॥

અર્થ—જોતું સર્પીય માંસ રૂપ છે મૂત્ર અને વિષાથી
 મિશ્રિત છે અને મનસ પત્તીનો વગેરેનું વસ્તું છે અનેક
 કામિયા (વગેરે) લેવોનું ઘર છે જેવું અનિત્ય સ્તીનું સર્પીય
 મૂળ પુરુષોને કાળે કસવા માટે જાય (અપનરૂપ છે (૫૧)

વાસેણ પંજરેણ ય, ઘજ્ઞતિ ઘટપ્પયા ય વક્સીઙ્ગ(ય)
 હ્ય જુવઙ્ગપજરણ ય ઘઙ્ગાપુરિસા કિલિસ્સતિ ॥૫૨॥

અર્થ—લેમ રોગથી વગેરેના જાસથી (અપનથી)
 અદ્યુષિ લેવો (માત્ર-લેલ વગેરે ભાર જનવાળાં પદાર્થો)
 અપાવ છે અને પાજવા વડે પત્તીનો અપાવ છે, તેમ આ
 સુવત્તી સ્ત્રીથી પાંજરાથી લે પુરુષો અપાવ છે, અને અનેક
 પ્રકારે કાળે જાય છે (૫૨)

મહો ! મોહો મહામહો, જેણ અમ્હારિસા વિ હુ ।
જાણતા વિ અણિચ્ચત્ત, ચિરમતિ ન સ્થળ પિ હુ ॥૫૩॥

અર્થ—મહો ! મોહો એક મહા જગ્ગર મહત્ત છે કે
અમારા જેવા છવો બાહ્ય પદ્ધતિ માત્રનું અનિત્યપણું જાણના
છતા તે મોહથી ક્ષણમાત્ર પણુ છૂટી શકતા નથી સત્રને
તેથી શકતા નથી (૫૩)

સુવર્ણહિં સહ કુણતો, સસર્ગિં કુણહ સયલલુલ્લેહિં ।
નહિ મુસગાણ સગો, હોહ સુહો સહ વિઢાલીહિં ॥૫૪॥

અર્થ—સુવર્ણમોની સાથે સસર્ગ કે નાથે પુરુષ
પશ્તુવા સજ્જા દુઃખોની સાથે સભવ બાપે છે અર્થાત્ તને
કરેક જાવના આક્રમ્ય હુ બો કોતરવા પડે છે કારણ કે—
જીવિને બોલાડીઓની સાથે સજ કરવો તે સુખકારી ક્તો
નથી. અર્થાત્ જીવને બોલાડીની શોબત કરવા જેવી પુરુષને
શ્રીની સન્નતિ છે (૫૪)

હરિહરચડરાણચદ સૂરસ્વદાહ્ણોષિ જે દેવા ।
નારીણ કિંકરસ, કુણતિ ખિન્દી વિતયતિન્હા ॥૫૫॥

અર્થ—નિષ્ણુ, મહારોવ, પ્રણય, વગેરે સૂર્ય અને કાંતિ કે
સ્વામી વગેરે જે દુનિયામાં મોટા દેવકર્ષે મનાય છે તેઓ
પણુ નિયમને વશ થઈને શ્રીઓનું ઘસપણું કરે છે અર્થાત્
જેવા દેવો પણ શ્રીની સન્નતિથી હસવા છે એકદમ નિષ્પેની
તપ્પાને ખિન્નર દેા । ખિન્નર દેા । (૫૫)

સિય ચ ઠળહ સહિતિ મૂઢા,

ઈસ્પીસુ સપ્તા અધિવેશવસા ।

ઈલાહપુસુ વ્વ ચયતિ જાહ,

જિઅ ચ નાસતિ અ રાવણુ ઠ્ઠ ॥૫૬॥

અર્થ :— સીમોને વિશે અસહ્ય ક્ષેત્ર અધિવેશ અને મુઠ પુરુષો વાહ અને વઠે (વગેરે અનેક ક્ષેત્રોને) સહન કરે છે ઈલાહી નામનો દેહપુત્ર નહ જ થો તેમ ચોવાની કલ્પમ અધિ અને કલ્પાધારને જ્યુ એકે છે અને ચીવાનુ કલ્પ કલ્પાર સપક્ષો પડે અધિનનો જ્યુ નાથ કરે છે (૫૬)

સુષુણ વિ જીવાણં, સુદુક્ષરાયતિ પાશ્વચરિયાહ ।

મયવ આસા સાસા, પથાપસો હુ ઇણમો તે ॥૫૭॥

અર્થ — આ જગતમાં હાથે વિવચ-તુષ્ણાશ એવાં પક્ષે ૥૥ છે કે તેઓને જોવાના પાશ્વચર્યો રસમુખે ક્ષેત્ર-પ્રકાશનાં પક્ષ અધિ દુષ્કર જગ છે તેથી જ અત્યંત પાશ્વચર્ય કલ્પાર એક કીરો જગતવને મક્ક ક્યોં કે હે જગત । (જા) એની કાથે હુ પાશ્વચર્ય એવુ હુ (છા) તે ખારી બહેન છે । જગતન ક્ષુ, (છા) વં (છા) વારી બહેન જ છે. એ વને પ્રતારેશ (જગત) છે અર્થતુ કીરો સાસા' પૂજુ અને ની પ્રમુખે સાસા' શી જગત વાળો. (૫૭)

જલલતરલ જીઅ, અપિરા લછી વિ મગુરો દેહો ।

સુચ્છા ય કામમોગા, નિષધણ સુસ્થલક્ષણં ॥૫૮॥

અર્થ—હે આત્મા ! આ હવતર ફર્કના કામ શામ
 પર રહેલા પાણીના જિંદુ સરખા વાપળ છે તેમાં લક્ષ્મી અસ્થિર
 છે રેલ સવળન શુર છે તથા શ્રીઆદિના જે વિષય જોએ તે
 દુષ્ટ (માર વિનાના) છે જોમ જો ત્રણેય લાખે દુ ખોના
 ધરણ છે (માટે જો લક્ષ્મી વજેરનો રાગ છોડી નાશળ
 આકુષ્ઠ વાટસુ નથી ત્યાં મુખી સફળ કરી હો જે ત્રણેનો ત્યાગ
 કરવામાં જ હવનની સફળતા છે (૫૮)

નાગો જહા પકજલાવસન્નો,

દદ્ધુ થલ નાભિસમેદ્ધ તીર ।

एव जिआ कामगुणेषु गिद्धा,

सुषम्नमगो न रया हवति ॥५९॥

અર્થ :—જામ કાઠવવાળા વળમાં જુઓ રહેલો લાંબી
 કીનાસની ભૂમિને રેણે છ છતાં પવ્વ ત્યાં વીરે આવી શકે
 નથી તેમ કામવિષયને વિષે આસક્ત થયેલા હવે શુદ્ધ બેવ
 ધર્મમાર્ગમાં (સમજવા છતાં) રક્ત-હીન થઈ શકતા નથી,
 ધર્મમાં રાગ કરી શકતા નથી (૫૯)

सह विट्पुजखुत्तो, किमी सुह मम्मण सयाकाल ।

सह विसयासुहरत्तो, जीवो वि मुणइ सुह मूढो ॥६०॥

અર્થ :—જોમ વિદ્યાના સમુદ્ધમાં જુઓ રહેલો (આસક્ત
 બનેલો) ક્રિષ્ણ સમક્ષણ વિદ્યામાં જ મુખ માને છે તેમ વિષયો-
 ની અશુભિમાં આસક્ત થયેલો મૂર્ખ હવ પવ્વ વિષયોમાં જ
 મુખ માને છે (૬૦)

મયરહરો વ જલેહિં તહ વિ હુ હુપૂરઝો હમો આયા ।
વિસયામિસમિ ગિદ્દો, મઝે મઝે ઘચ્છહ ન તિષ્ઠિ ॥૬૧॥

અર્થ — જેમ પાણીથી સમુદ્રને પૂરવે (તુષ્ટ કરવે)
હુપૂર હું તેમ વિવશરૂપ માંસમાં આસક્ત થયેલા આ અપ્રમાને
પણ તુષ્ટ કરવે હુપૂર છે કે જે ભવે ભવે અનલી નર વિપયે
ભેગવવા છતાં તુષ્ટિને પામવા નથી (૬૧)

વિસયયસદ્દા જીવા, ઉઝ્મહરુચાઇપસુ વિગિહેસુ ।
મયસયસહસ્સદુલહ, ન મુણતિ ગયપિ નિઅઝમ્મ ॥

અર્થ — વિવશરૂપી વિવશી પોતાના હૃદયે વિવિધ પ્રતિભં
ઉઝમટ રૂપાક્રમા ભેટશે યજ્ઞ, વર્ણ મંથ, રશ્મ, સ્પશ્ત વગેરે
વિપયે ભેગવવામાં પોતાને લાગે ભવોમાં પણ મગવે
દુર્લભ ભેદ મનુષ્યજન્મ કયા અનીત થાય છે તે અણુ
પણ નથી, બ્રહ્મદુ કણુ તે પણ હવસુ છે જેમ જ માને છે (૬૨)

ચિદ્દતિ વિસયવિવસા મુસુ લજ્જપિ કે વિ ગયસકા ।
ન ગણતિ ક વિ મરણ, વિસયકુસસહિયા જીવા ॥૬૩॥

અર્થ — વિવશમાં પાવવા થયેલા ભેદા કેટલાકે હૃદયે
તેા મરણની યજ્ઞ અને લજ્જાને પણ ઈંદ્રિયે વિવશને વચ્ચે
અર્ધને એવ જ નને વિવશરૂપી આકૃષ્ટ થઈ યામવચ્ચે થયેલા
ભેટશે જન્મને વિવશરૂપી આકૃષ્ટને કા લાયકો છે તેણે કેટલાક
હૃદયે તેા મરણને અણુ પણ નથી (૬૩)

વિસયત્રિસેણ જીષા, જિણધમ્મ હારિકુળ હા નરય ।
 વચ્ચતિ જહા વિત્તય-નિધારિઓ વમદત્તનિવો ॥૬૪॥

અર્થ—જણા જેહની વાત છે કે જગતના હવે વિવધ
 રૂપી વિપન્ના પ્રજાવધી (વિવામણિ સરજો) ક્ષેત્રધર્મ
 હરી વર્ષને, જેમ ચિત્રક મુનિએ નિયેધ કર્યા છતાં વિવધોની
 આસક્તિ નહિ છેડવાથી પ્રજાકલ્પ અકલ્પી નરકે ગયે તેમ
 નરકમાં જાય છે (૬૪)

પિહ્વી તાણ નરાણ, જે જિણવયણામયપિ મુસૂળં ।
 ઘટગદ્ગદ્વિઢવણકર, પિયતિ વિસયાસવ ઘોર ॥૬૫॥

અર્થ—તે મનુષ્યોને પિહ્વર શાળે। પિહ્વર શાળે,
 કે જે મનુષ્યે જિનેશ્વરના વચન રૂપી અમુતનું પાન કરીને પણ
 વ્યારતિમા ભમવા રૂપી વિકલ્પના આપનારી એવી ભય કર વિવધ
 રૂપ મહિમને પીએ છે (૬૫)

મરણે ત્રિ દીળવયણ, માણધરા જે નરા ન જપતિ ।
 તેવિ હુ કુણતિ છર્હિં થાલાણ નહગહગિહિલા ॥૬૬॥

અર્થ—માનને ખાશુ કરનારા જે મહા અભિમાની
 પુરુષો મરણાન્તે પણ દીન વચન નથી બોલતા માન નથી છેડતા
 તેઓ પણ અભિમાના સ્નેહ (કામ)રૂપી પ્રહારી ગાલ થયેલા
 તેઓની આગળ લાક કરે છે દીન બનીને તેઓને મનાવે છે (૬૬)

સક્કોબિ નેવ સકદ્, માહુપ્પમહુપ્પર અપ જેસિ ।
 તે વિ નરા નારીહિં, ફરાવિઆ નિમયદાસર્થ ॥૬૭॥

અર્થ—જયતમા જોએની સાથે ઈન્દ પદ્ય પેટાઈ
મીઠાઈનેા જઈ ન કરી શકે તેવા જયતના દેવ સરખાએની જસે
પદ્ય જોએને પોતાનું ઘાસપણું ઠરાવ્યું છે—ઘાસ જનાવ્યા છે (૧૭)

અટનંદળો મહપ્પા, ઝિળમાયા ધયધરો ચરમદેહો ।
રહનેમી રાયમદ્—રાયમદ્ કાસે હી વિસયા ॥૬૮॥

અર્થ—અટનંદ પુત્ર, મહાત્મા, ઝીનેમિત્રાલ લિનેશ્વર
ના કાર્ધ મહાવતોને ધારણ કરનાર અને જયમઝરીરી જેવા
પદ્ય રસનેમી મુનિએ (જેને હીરે) શાલમતી કાંઠી ઉપર રાત્ર
મતિ એ જો વિષકલુદિ કરી, એ સિંચેને પિત્તાર છે । (૧૮)

મયણપવણેણ જદ્ તા રિસાધિ સુરસેલનિશ્ચલા
વહિયા ।

તા પક્ષપત્તસત્તાણ, ફયરસત્તાણ કા વત્તા ? ॥૬૯॥

અર્થ—એ કામદેવપી વક્તાવ જોઈથી મિત્રવર્ત
સરખા નિશ્ચય રસનેમી જેવા મહાત્માએ પદ્ય વક્તાવમાત્ર કાર્ધ
અર્થ, તે પાઠા પાઠક જેવા સત્ત્વવાળા (નિર્ભય) બીજા પામર
લગેની તે વાત જ થી ? (૧૯)

જિપ્પતિ સુદેણ વિષ, હરિકરિસપ્પાદ્દળો મહાકૂરા ।
ફક્કુ ચિય બુઝેઓ, કામો કયાસિવસુહવિરામો ॥૭૦॥

અર્થ—સિંહ, હાથી અને અર્પ વગેરે મહાદૂર પ્રાણી
જોને પદ્ય સુજે કરીને લટી ચાલ્યા છે, જાન્યુ સિંચ

મુખનો નાશ જેવો કર્યો છે એવો (મોહમુખનો દેશ કરનાર) જે કામરોવ જ મહા દુર્લભ છે (૭)

વિસમા વિસયપિવાસા, અણાદ્વમથમાધણાદ્વ જીવાણા
અદ્વુસ્થેઆણિ ચ દ્વિદિ-આદ્વ તદ્વ ચચલ વિસ ॥૭૧॥

અર્થ—અનાદિ સ આર (કાળ)થી પોષવાને લીધે (વધી
અથવા) છોડેલી એક વિષય—તુષ્ટા વિષય છે અતિ આકરી છે
(તેના સાધનરૂપ) ધનિયો અતિ દુર્લભ છે અને (ધનિયોને
ઉત્કેરનાર) મન અતિ અલગ છે અર્થાત્ વિષયોને તત્કાલી
ધનિયો વશ થાય છે અને ત્યારે જ મન સ્થિર થાય છે. (૭૧)

કલમલઅરદ્વઅમુક્સ્થા, ઘાહીદાહાદ્વ વિવિહવુક્સ્થાદ્વ
મરણં પિ અવિરહાદ્વસુ સપજ્વદ્વ કામતવિમાણ ॥૭૨॥

અર્થ—(ઉપર જણાવી તે વિષય તુષ્ટાથી) કામઅર
નામના તાવથી તથી અથવા (અવસ્થિત) અનુષ્ટોને તેનાથી (અનુ-
ક્રમે) સારીરમા દુઃખ હિ (મજાવપેષ,) તેનાથી અરુનિ (પેટની
પીડા,) તેનાથી અશુભ (આકારની અરુજિ,) તેનાથી અનેક
અતિના અપિઓ (દેવો) અને તેથી દાક વગેરે અનેક
અતિના દુઃખો થાય છે ઉપરાંત વિષયના સાધનો (રૂપ સ્ત્રી
આદિ)ને વિયોગ—વિરહ વગેરે થતા મરણ પશ્ચ થાય છે (૭૨)

પર્ષિદિઅવિસયપસંગેરેસિ,

મણવયણકાય નથિ સવરેસિ ।

સં વાહિસિ કસિઅ ગલ્લપપસિ,

અ અટ્ટકમ્મ(મ્મ) નત્તિ નિજ્જરોસિ ॥૭૧॥

અર્થ—હે છત્ર ! તો તું પંથેથી ઇન્દ્રિયોના વિષયોને પ્રસંગ કરે છે (સેવે છે), વળી મન, વક્ત્ર અને કાણને સંપર્કો (વિષયોઆથી અટકાયતો) નથી, તો હે છત્ર ! પરંતુ તારા જ વચ્ચે ઉપર કવચ (કટારી) અથવા છે તું પોતે તારા જ વિનય કરે છે અથવા કે-તેથી તું બાહ્ય કંઈની નિર્ભર કરતો નથી, પણ ઉલટામાં વધારે બાંધે છે (૭૧)

કિંં તુમપો સિ કિંંજા સિ ધત્તુરિઓ,

અહવ કિંં સન્નિવાપ્પણ આઠ્ઠરિઓ ।

અમયસમપમ્મ જં વિસ વ અવમસસે,

વિસયવિસ વિસમ અમિય વ વહુ મસસે ॥૭૨॥

અર્થ—હે જાત્રા ! તું તું જાપ થયો છે ? કે તું તે ધત્તુરો પીધો છે ? અથવા તું તું સ્થિતિવત શેરથી આંધ્ર બની ગયો ? કે જેથી એકાન્ત સુખી કરવાના અમુત સરજા થઈને તું વિપત્તિ પેઠે વિસ્ફરે છે ! અને અપાંચવ આસ્વાદ (સ્વપ્ન-વ્યાસ) બાકસ વિવશથી વિપત્તિ તું અમૃતની પેઠે અન્માન કરે છે ! (૭૨)

સુક્ક સહ નાણવિસાણગુણદ્ધરો,

અલણજાલાસુ નિવહંતુ મિય નિમ્મરો ।

પપદ્ધામેસુ 'કામેસુ જ રજસે,

જેહિ પુણપુણ વિ નરયાનલે પચસે ॥૭૫॥

અર્થ—તેથી કે છવ ! તારે તે મોટો જ્ઞાન, વિજ્ઞાન અને
સુવેનાને સુધવેશ આડબર અગ્નિની જ્વાળામાં પડે ! એ
તારે આડબર તને કામથી બચાવતો નથી, તેમ કેવા છતાં
પણ તું સ્વસ્થાવે જ દુષ્ટ એવા કામોમાં (વિષયોમાં) રાત્ર કર
છે, કે જેનાથી તું નરકમાં ફાળે રૂપી અગ્નિથી શેષકર્મ (૭૫)

દહદ્ ગોસીસસિરિલ્લહ છારકપ્પ,

છગલગહણદ્દમેરાવણ વિક્કપ્પ ।

કપ્પતરુ તોલિ પરહ સો વાવપ્પ,

જુ મિ વિસપહિ મણુઅસણ હારપ્પ ॥૭૬॥

અર્થ—જા જમતમાં જે છવ વિવશમુખેને સોમવ-
ચમાં મનુષ્યપણું કારી બાધ છે તે જરેખર રાજને માટે ઉત્તમ
ખેરીવું જ કાને જાણે છે જકરી લેવાને માટે જોનવણુ કાળીને
વેચી દે છે અને કપ્પવૃક્ષને ઉમેરી બોરકાનું બાક વાવે છે (૭૬)

અધુવ જીવિઅ નચ્છા, સિદ્ધિમગ્ગ વિઆણિઆ ।

વિણિઅદ્ધિજ્જ મોગેસુ, આઠ પરિમિઅમપ્પણો ॥૭૭॥

અર્થ—આપુલ અસ્થિર છે એમ બાળીને અને મોક્ષ
માર્ગને સમજીને હવે વિવશસોમથી વિશ્રમ પામ ! કારણ કે
(કે છવ !) આપણું આપુલ પરિમિત (અવધ) છે. (૭૭)

સિવમગ્ગસંઠિઆણ વિ, સહુ કુણ્ણેઆ ઝિઆણ પજ
વિસયા ।

તહુ અણ કિંપિ અણ, કુણ્ણેઅ નરિથિ સયલે વિ ॥૭૮॥

અર્થ—શિવમગ્ગસંઠિઆણ (પર્વત) ઉપરને પણ સંયમ
કાનિયોના વિષયો એટલા કુલેષ છે તેવું કુલેષ સંયમ જમવર્થ
બીજી કઈ પણ નથી (૭૮)

સવિદં ઠઠમહરુણા, દિટ્ઠા મોહેદ્દ આ મણ ફરપી !
આયહિય ચિંતતા, કૂરયરેણ પરિહરતિ ॥૭૯॥

અર્થ—ઠઠવ રૂપવાળી અથવા અતિરૂપવાળી સ્ત્રી
ઠઠવતી હોય તેમ (બેન આગ્રહ કરતી) નવર સામે જાતી
જ્યાં સુધી મનને યોગ ન પમાડે, અલિંગ ન કરે, ત્યાં સુધીમાં
જ્યાં મહિતવની જિવાવાળા (જાતિઆર્થ) મનુષ્યો તેને ફરપી જ
તરે છે તેવું જોઈએ નહીં તેમ જોવા પણ નથી (૭૯)

સચ્ચ સુઅ પિ સીલ, વિસાણ સહુ સવ પિ વેરગ્ગ ।
ઘણ્ણ સ્વણેણ સઠ્ઠ વિસયવિસેણ અરૂણ પિ ॥૮૦॥

અર્થ—વિષય સુધી વિવિધ વિચારથી ત્યાગી જોય
મુનિનું પણ સત્ય, મુતજ્ઞાન, સદાચાર, વિજ્ઞાન, તેમ જ વધ
અને વૈભવ, જે સવળ જોઈ સવળમાનમાં વિવાદ થાય છે (૮૦)

રે જીવ! મદ્ધવિગપ્પિય-નિમેસસુહલ્લસોફહં મૂઢ ! ।
સાસયસુહમસમતમ, હારિસિ સસિસોઅર ચ જસ ॥

અર્થ—૧ મુદ્દા એવું ! તારી ભુલિથી તે માનેલા
આંખના એક પલ્લકારા જેટલા અણપણ માટેના વિવશબુદ્ધિમાં
બેઠીને યોગે તે એના સમાન જગતમાં કોઈ પણ સુખ નથી
એવા શાસ્ત્રના મોક્ષમુખને અને આજ મુખી મેળવેલા અદ્વ
તરના ઉત્તરજગત થયેને શા માટે કરી બાંધ છે ? (૮૧)

પલ્લવિઓ વિસયઅગ્ની, ચરિત્તસારં ઢહિજ્ઞ

કસિણ પિ ।

સમ્મત્ત પિ વિરાહિઅ, અણતસસારિઅ કુજ્ઞા ॥૮૨॥

અર્થ—(અણપ માત્ર પણ) સગમેલા એવો કામ રૂપી
અગ્નિ સપજા આત્મિકરૂપી ધનને બાળી નાખે છે (અર્થતઃ
આત્મિકનો વિનાશ કરે છે) અને સમ્બલ્લત્વની પણ વિરાધના
(નાશ) કરીને અનવકાળ સંસારમાં રખડતાં કરે છે (૮૨)

મીસગમવકતારે, વિસમા જીવાણ વિસયતિન્હા ડ ।

જીણ નહિયા વડદસ પુઠ્ઠીવિ રુલતિ હુ નિગોણ ॥

અર્થ—અવ કર અણરૂપી આ વૌમા સર્વ એવેને (દુખ
આપનારી) એક માત્ર વિષય-તૃષ્ણા જ વિષય છે કે જે વિષય-
તૃષ્ણાથી પોષાયેલા (મટેલા) યોદ્ધા પૂર્વધર્મ પણ નિજોદ્ધમા
રખે છે. (ભુલે પૃ ૧૪૨ માં ગાથા ૭૪ મી.) (૮૩)

હા વિસમા હા વિસમા, વિસયા જીવાણ જેહિં

પઢિયજ્ઞા ।

હિંદતિ ભવસમુદ્દે, અણતબુલ્લસાઈં પાવતિ ॥૮૪॥

અર્થ—જો છે । હોને પશિય ઇન્દ્રિયોના વિષયે જતિ
વિષમ—વિષમવર છે કે જેને વશ પડેલા હોયે જન ત દુન્નને
બોનવવા સચાર સમુદ્ધર્માં રખડે છે (૮૪)

માદદજાલચવલા વિસયા સીત્રાણ ધિજ્જુતેઅસમા
સ્વણદિઠા સ્વણનઠા, તા તેસિં કો હુ પશિયધો ॥૮૫॥

અર્થ —જે હવે ! માયાવી ઇન્દ્રિયોના એવ જપ્ત અને
વીજળીના લગભગ સમાન નાચવત એવા વિષયે હોને
શ્રવણ દેખવ જાપી નીલ શ્રવણમાં જ નવશ પડે છે તે
તેવા વિષયોમાં પ્રતિજ્ઞા (સત) શા માટે કરવે ? (૮૫)

સત્ત્ વિસ પિસાઓ, ઘેઆલો હુઅવહો વિ પજાલિઓ ।
ત ન કુણહ જ કુવિઆ, કુણતિ રાગાહ્ણો દેહે ॥૮૬॥

અર્થ—જે હવે ! યત્ન, વિષ, પિચાચ (દૂધ—સાકળ
—સાકળ વગેરે,) વેવાલ, અને ખમખમતો જાણિ, જે જપ્ત
એક કાદે ડોપવમાન થવા છતાં પણ શરીરમાં તેવો જપ્તાર
(જપ્તચક્ષુ) નથી કરવા કે એવો જપ્તાર ડોપ પડેલા પાત્ર
અપાત્ર અવરજ યત્નને કરે છે (૮૬)

ઓ રાગાહ્ણ વસે, વસમિ સો સયલ્લબુક્ષ્ણલક્ષ્ણાણ ।
અસ્ત ઘસ રાગાહ્, તસ્ત વસે સયલ્લસુક્ષ્ણાહ ॥૮૭॥

અર્થ —જે હવે જાત દેખાઈતા વશ રહેશે છે, તે
જતુલ લાગે દુન્નને વશમાં પડેલા છે અને એવું જાત

ધિને ન્યા ક્યા છે, તેવે નસ્તુત સર્વ મુખેને ન્યા ક્યા છે, જેમ
અર્થ (૮૭)

બેલદુહનિમ્મવિષ, પઢિઓ સંસારસાયરે જીવો ।
વં અણુહવહ કિલેસ, ત આસ્સવહેઠમ સઘ્ય ॥૮૮॥

અર્થ—કેવળ દુઃખથી જ નિર્ભય થયેલા—નરેલા, જેના
કારણ—અમુકમાં પડેલાં છુલ જે દુઃખેને અનુભવે છે, તે સર્વ
દુઃખ કાણુ આશ્રય (કર્મજન) છે (૮૮)

તી સસારે વિહિણા, મહિલારૂવેણ મહિમં જાલં ।
જસતિ જરય મૂઠા, મણુમા તિરિમા સુરા અસુરા ॥

અર્થ—અહો ! આ સ આશ્રય વિધાતાએ સ્ત્રીના બદાને
એક જેવી બાજ મોકલી છે કે જે બાજમાં વિવેકશૂન્ય થયેલા મૂઠ
મણુઓ, તિર્કચો, કેવો અને કાનવો બધા પણ રસાય છે (૮૯)

વેસમા વિસયમુયગા, જોહિંડ સિયા જિમા

મથવણંમિ ।

હીસતિ દુહગ્ગીહિં, ચુલસોઈ જોણિલક્ષ્ણેસુ ॥૯૦॥

અર્થ—અતિ આકર્ષા નિવવાગા નિવધારી સ્ત્રી જેઓને
કરે છે તે છુલો અવધૂનો અટવીમા ૮૪ લાખ છુલોનિને
વિરે બદાતા દુ ધણ અભિધો (સ તાપથી) કલેશ પામે છે (૯૦)

સસારચારગિમ્હે, વિસયકુચાપણ લુફિયા જીવા ।

હિયમહિમ અમુણતા, અણુહવસિ ણતદુક્કસાહ ॥૯૧॥

અર્થ—આ સંસારને નેત્રથી જોઈ જાણી નિવૃત્તી
દુષ્કર્મના વડે સ્પર્ધિતા-શુભ કાર્યેતા, અને તેથી દિવ-અર્ધિને
નહિ સમજતા બીજાના હોયે જાનત દુ-ચેતને કોમરે છે. (૬૧)

હા હા ધુરતબુદ્ધા, વિસયસુરગા કુસિચ્છિન્ના છોપ ।
મીસણમવાઢવીવ, પાદંતિ જિમાણ મુજ્જાણ ॥૧૧૮॥

અર્થ—હા, હા, જેની પાત છે તે કમવર્તમાં
જાતવ દુષ્ક અને કુચ્છિન્ન (ભ્રૂણી સિદ્ધા પમિદા) જેવો
નિવૃત્તી થોડાં તેના વિશ્વાસ કરનારા કોઈ હોયેને
સંસારથી કમ કરે જાતીમાં જેથી જાણ છે (રજાને છે)
અર્થત્ત નિવૃત્ત સંસારમાં રજાને છે (૬૨)

વિસયવિવાસાતપ્પા, રપ્પા નારીસુપંકિલસરમિ ।
બુહિયા દીણા સ્વીણા, સ્લંતિ સ્વીણા મમ્મવણમિ ॥૧૧૯॥

અર્થ—નિવૃત્તી તુચ્છી આકુળ થયેલા, અને તેથી
વધુ કરવવાના બીજી સંસારમાં આકુળ થયેલા હોયે,
(તે જીવેલા કોઈ કોઈનાથી કવેલન) દુષ્કિયા દીન
(મરીન) અને સ્વીણ (જાતક-દુષ્ક) થઈ ને આ સંસાર
૧૫ જાતીમાં રજા છે. (૬૩)

શુણકારિમાઈં પળિય, પિદ્ધરજ્જુનિયતિમાઈં
સુદ્ધ જીવિ ।
નિયયાઈં દિવિપાઈ, વહિનિમપ્પા સુરયુ વ્વ ॥૧૨૦॥

અર્થ—હે હવે ! જળજન જલુ વશ કરેલા પાણી
પેઠે (વશ કરેલા જલીલ પાંદો જેમ પ્રભુ કામ જાપે તેમ)
ધર્મરૂપી લગ્નમ-દોર વડે વશ કરેલી વારી પાતાની ધનિકો
તને ધવો ! જ શુભ કરનારી ધરો માટે ધનિકોને વશ કરે. (૬૪)

મળવયળકાયજોગા, સુનિમત્તા યિ ગુણકરા ક્રુતિ ।
અનિમત્તા પુળ મજતિ, મત્તકરિણુ ષ્વ સીલવળ ॥

અર્થ—આરી રીતે વશ કરેલા મન, વચન અને
કર્મરૂપી યોગો ધવો જ શુભ કરે છે અને વશ નહિ કરવાથી
તે મરો મત્ત લાગીની પેઠે સીલરૂપી વનનો (વાસ્તવનો)
વિનાશ કરે છે (૬૫)

જહ જહ દોસા વિરમહ, જહ જહ વિસપર્હિ હોહ
ઘેરગ ।

સહ તહ વિદ્યાયઠ્ઠ, આસહ સેઅ પરમપય ॥૧૬॥

અર્થ—જેમ જેમ હવે દેવોથી વિરમ પામે, દૂર
રહે, અને જેમ જેમ વિષયો વશ નૈસર્ગિકાવ પ્રગટે, તેમ
તેમ તે હવે યોગપદ નહીંમાં છે જેમ અવગુ. (૬૬)

દુકરમેપર્હિ કય, જેર્હિ સમરપેર્હિ સુવળરપેર્હિ ।
મગ્ગ કદિઅસિસ, ધિદ્ધપાયાર વિલગ્ગેર્હિ ॥૧૭॥

અર્થ —જરેજર દુકર કામ તે તેઓએ જ કરું
નિદાપ કે ? પુરુષોએ પિતે શરીરે સમર્થ અને ભરજુવાનીમાં

દેવતા જ્યાં રહેવા થા શતોવર્ણી સિંહાને ત્યાંથીને (જાલર
મીને) ધનિષ્ઠિદ્વય ક્રેમને ત્યાં પમારણુ જાઈતું બેઝેને
જ્યાં સેઝેને પણ જુલનીમાં ધનિષ્ઠેને લાવી છે, તે જા
છે. (૬૩)

તે પદ્મા સાળ નમો, દાસો ઝહ સાળ સઝપમરાળ ।
અઝધિષ્ઠિષ્ઠરિમો, આળ ન હિઅપ સઝહકઠિ ।

જાણી—આ જાણમાં તે પુરુષે જાન છે, તે પુરુષેને
માટે નમસ્કાર કર્યો, અને તે જ જાણમાં ધનિષ્ઠોને હું યજ્ઞ
હું કે બેઝેના હુલમાં જાંઝ નેતરી (જાલર) બેઝેની જાંઝ
દેશમાં પણ જાલની નથી. (૬૪)

કિં ધહુળા જાઝ જહસિ, જીવ ધુમ સાસયં સુહ

અરુર્જ ।

તા પિઅધુ વિસયવિમુહો, સવેગરસાયણં નિર્ધં ॥

જાણી—કે લાન કહું હું જાંઝે ? એ હું જાંઝેને
જાંઝે નિસાધ બેઝ યાજ્ઞવલ્ક્યની (મિત્રની) ધનિષ્ઠ
જાંઝે હેવ તે નિષેધી વિમુખ જાંઝે (નિષેધોને ત્યાં
મીને) હ મિત્રા જાંઝ (વિસાધ) કપી રસાયણુ જાન જા. (૬૫)

